

HET
HISTORISCH
ORGEL IN
VLAANDEREN

Ministerie van Nationale Opvoeding
en Nederlandse Cultuur

Rijksdienst voor Monumenten- en Landschapszorg

*HET
HISTORISCH
ORGEL IN
VLAANDEREN*

Deel II b

Brabant – arr. Leuven

A. Fauconnier & P. Roose

Brussel 1977

Het Historisch Orgel in Vlaanderen, Deel II b,
door A. Fauconnier & P. Roose
is een uitgave van de

Rijksdienst voor Monumenten- en Landschapszorg
(Ministerie van Nederlandse Cultuur),
Jozef II-straat 30, 1040 Brussel.

Daktylowerk & lay-out : P. Roose.

Foto's : deels van het Koninklijk Instituut voor het Kunstpatrimonium
(ACL), deels eigen foto's van de Rijksdienst.

Omslagfoto : Mercatorfonds, Antwerpen.

Wettelijk depot : D / 1977 / 2060 / 1

HET HISTORISCH ORGEL IN VLAANDEREN

Deel II, b: arrondissement LEUVEN

Met de publicatie van deze derde inventaris in de reeks „Het Historisch Orgel in Vlaanderen” is het orgelbezit in parochiekerken van drie Vlaamse provincies nagenoeg in kaart gebracht (1).

Dat voor dit orgelpatrimonium van Vlaams Brabant alléén twee volumes nodig waren spreekt, in letterlijke en figuurlijke zin, „boekdelen”.

De orgelinventarisatie, voor het eerst in deze mate doorgevoerd, is tekenend voor de omvang, de aard, de samenstelling en de kwaliteit van ons historisch orgelbezit.

Vlaanderen heeft naam en faam op gebied van de plastische kunsten; dit heeft voor gevolg dat onze muziekcultuur in sommige mid-dens wat in de schaduw kwam te staan. Nochtans hebben Vlaamse instrumentenbouwers doorheen de eeuwen klinkende namen voor-gebracht, die in gans Europa hooggewaardeerd werden.

De orgelinventaris van Brabant leert ons ook dat het begrip „Vlaanderen” te eng is, als geografische afbakening of omschrijving van onze muziekcultuur. „Toonkunst in de Nederlanden” is hier juister — en voor de muziek sluiten ook de Waalse provincies meestal hierbij aan.

Maar aangezien de inventaris precies beschrijft wat in Vlaanderen bepaald als orgelbezit nog aanwezig is, blijft de titel van de reeks: „Het Historisch Orgel in Vlaanderen” ten volle verantwoord.

De inventaris is niet alleen van belang voor de registratie van het orgelpatrimonium, maar licht ons ook in over de toestand waarin de instrumenten verkeren en hiermee komen we onmiddellijk in de zware problematiek van het orgelpatrimonium terecht.

Wat geldt voor alles wat monument is, met name dat een passende functie een waarborg — misschien de enige waarborg — voor be-houd is, is ontegensprekelijk waar voor het kwetsbare instrument dat het orgel is.

(1) „Het Historisch Orgel in Vlaanderen”, Deel I: Oost-Vlaanderen, 1974.
„Het Historisch Orgel in Vlaanderen”, Deel II, a: Brabant, arr. Halle-Vil-voorde, 1975.

De orgels van de Provincie Limburg werden beschreven in een door de Provinciale Dienst voor het Kunstpatrimonium uitgegeven inventaris in 1976.

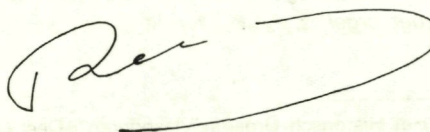
Om de „mode van de tijd“ inzake kerkmuziek te volgen, werden in het verleden soms ingrijpende transformaties doorgevoerd. Maar het volledig buiten gebruik stellen is nog altijd het ergste, want dit leidt onvermijdelijk tot verval.

De omvang en het soms vergevorderde stadium van dit verval overtreffen in grote mate onze beschikbare mogelijkheden. Dit kan ontmoedigend werken. Ik meen echter dat hier pioniersarbeid voor ons is weggelegd. Het is een taak waarvan wij wellicht het einde niet zullen zien: mogelijk zal pas een volgende generatie het feit van de volledige herwaardering van ons orgelpatrimonium beleven.

Toch moeten we al het mogelijke doen om dit proces te versnellen; alvast moet het verder verval tegengehouden worden; het opwekken van de waardering voor het orgel is zeer belangrijk, want een gesensibiliseerd publiek is voor de overheid de beste inspiratie. Bovendien moet het orgel zijn functie behouden of terugkrijgen. Ook ben ik er mij ten volle van bewust dat, zelfs in de moeilijke tijden die we kennen, de financiële middelen zullen moeten gevonden worden.

De inventarissen zijn een doeltreffend werktuig om de inspanningen te plannen en zo doeltreffend mogelijk te maken; ze zijn in de echte zin van het woord een „werkinstrument“.

Daarom gaat mijn grote waardering en dankbaarheid naar de samenstellers ervan, de heren Antoon Fauconnier en Patrick Roose. Ik meen dat het hier ook gepast is een woord van dank neer te schrijven voor allen die zich inspannen voor het behoud van en de waardering voor het eigen orgelpatrimonium.

R. DE BACKER-VAN OCKEN
Minister van Nederlandse Cultuur
en Vlaamse Aangelegenheden

ALGEMENE INDEX

- + Inleiding door de Minister van Nederlanse Kultuur.
- + Algemene Index.
- + Voorwoord van de auteurs.
- + Bladwijzer der inventarisaties.
- + Verwijzende tabel der gemeentenamen
(overeenkomstig de toestand vanaf 1 jan. 1976).
- + Tekst p. 1 - 613.
- + Lijst der kerken zonder pijporgel.
- + Bladwijzer der foto's & kommentaar.
- + Fotobijlage.

+++++

TER INLEIDING

Reeds in het voorwoord van het vorige boekdeel "Het Historisch Orgel in Vlaanderen, II b" werd gemeld dat, als gevolg van een wat ruimer opgevatte inventarisatie, het voorhanden zijnde materiaal aangaande de provincie Brabant (Nederlandstalig gedeelte) over twee banden zou worden verdeeld.

Na het deel II a, arrondissement Halle-Vilvoorde, ligt thans het deel II b arrondissement Leuven, voor. Aldus kan de inventarisatie van het orgelbezit der parochiekerken in het gebied dat wij Vlaams Brabant noemen, als nagenoeg beëindigd beschouwd worden. ⁺

Van de 195 parochiekerken in het arr. Leuven, beschikken er 166 over een pijporgel : alle zijn ter plaatse onderzocht. Zowat een 130 van die 166 kerken bezitten een historisch orgel of een instrument dat historische elementen bevat.

Bij menige lezer zal de omvang van het historisch orgelbezit in Vlaanderen verbazing wekken. Het is niet uit een misgroeide zucht naar orgelantiek dat er zoveel als historisch is bestempeld, maar wel speelt, naast de objektieve feitelijkheid, de gedachte mee dat er op dit ogenblik met de huidige stand van Vlaamse orgelhistorie en orgelrestauratie echt niets kan gemist worden.

Omtrent de betekenis van bepaalde orgelmakers en orgellandschappen ontbreekt ons nog zeer veel. Het zal een taak zijn van de inventarisatie, hoe schematisch en onvolledig ook, elementen aan te brengen om de orgelhistorie te verhelderen en meteen de artisanale vakkundigheid van bepaalde orgelmakers aan het licht te brengen of te verduidelijken.

Want het zij aangestipt dat de inventarisatie van het arr. Leuven toch terug een aantal nieuwe en zo goed als onbekende werkstukken heeft gereveleerd, en dat zij aldus de mogelijkheid biedt een nieuw profiek te tekenen van het orgelmaken in Brabant. Het Brabantse land, en met name vooral de streek rond Leuven en Tienen, is een kruispunt geweest

+ De 6 gemeenten die het "Arrondissement opgericht door de wet van 2 aug. 1963" vormen, zullen - zoals de andere Vlaamse arrondissementen - in een afzonderlijk deel gepubliceerd worden.

van kulturen : enerzijds een ineenstrengeling van de Vlaamse en Waalse kultuur, anderzijds een wisselwerking tussen de kultuurcentra Brussel - Leuven - Luik. Er zal in Vlaanderen wellicht geen andere provincie zijn waar de diverse orgelmakers-scholen elkaar zo veelvuldig en veelzijdig hebben gekruist als in Brabant.

Betreffende de 1° helft van de 18° eeuw heeft de prospektie duidelijker het profiel getekend van de kunst der Brabantse orgelmakers als Christiaan Penceler en Jan Wauters.

In de 2° helft van de 18° eeuw wordt de orgelfaktuur er voornamelijk beheerst door de Luikse school met G. Robustelly en door de Nijvelse school met Fr. Coppin en Adr. Rochet, een sterke beïnvloeding dus vanuit Wallonië.

Vanaf de 19° eeuw wordt het Brabantse land diagonaal doorkruist door orgelmakers allerhande. Vooreerst worden voortreffelijke werken gebouwd door de Antwerpse orgelmakers Delhayé enerzijds en de school van Van Overbeek - Th. Smet - H. Vermeersch anderzijds. Daarnaast vormde het gebied van Brussel tot Leuven en periferie een druk werkterrein voor de Brusselse school. In de schaduw van de opkomende Romantiek werkten er in stilte een J.St.Smets en een H. De Volder.

De nieuwe mode werd, overigens niet zonder luidruchtigheid, geïntroduceerd door Jozef Merklin en later met evenveel zelfbewustzijn verder gezet door Pierre Schyven. Een naar ons oordeel veel solieder François Loret (eerst te ST-Niklaas, later Mechelen) plaatste, naast enkele grotere orgels naar de nieuwe geest, een aantal onopgemerkte kleine instrumenten die, alhoewel zeer typisch van dispositie, niet meer in de smaak van de tijd vielen. Daarnaast kon de Mechelaar J. Cappuyens ook nog enige aktiviteit ontplooien. Vanaf het einde van de 18° eeuw tot ver in de 19° eeuw duiken ook de alomtegenwoordige Van Peteghem's uit Gent op, en treden hiermee naar voor als de meest uitgesproken vertegenwoordigers van het rococo.

Het einde van de 19° eeuw werd overtrokken door de kommerciële gerichte werkzaamheden van b.v. een L. Dryvers en een Ch. Anneessens, die vanuit de huidige visie op ambachtelijk orgelmaken alleen maar te betreuren zijn.

Maar vooraleer de ambachtelijke orgelkunst in het Brabant van de 19^e eeuw een einde nam, ontwikkelde er zich op eigen bodem een orgelfaktuur in de persoon van P.A. Van Dinter uit Tienen, die op zijn minst sympatiek moet worden genoemd. Jammer genoeg ging zijn merkwaardigste instrument uit die streek - het orgel der begijnhofkerk te Tienen - op 22 sept. 1976 totaal in de vlammen op.

Ondertussen liet de Luikse orgelfaktuur van Robustelly zich toch nog in een soort nabloei gevoelen via figuren als J. Colin en A. Graindorge. Geregeld werd het Vlaamse gebied ook nog betreden door echte Waalse orgelmakers als de familie Riffart uit Yvoir. Vanaf het midden van de 19^e eeuw is er ook insijpeling merkbaar van de Limburgse orgelmakerij die enige Duitse invloed in zich heeft opgenomen; orgelmakers als A. Clerinx vervaardigden enkele interessante instrumenten, in de streek rond Landen.

Aan de hand van de veelzijdigheid van het Vlaams-Brabantse orgellandschap wordt het begrijpelijk hoe Waals-Brabant het tweede luik vormt van dit werkgebied. Ten aanzien van het orgelmaken en de organografie zijn de twee taalgebieden van Brabant beslist komplementair aan elkaar.

Orgelmakers die nauwelijks in de organografie bekend waren, en daardoor al te zeer naar de achtergrond zijn verwezen, worden mede door deze inventaris in duidelijker lijnen getekend. Is de provincie Oost-Vlaanderen in hoofdzaak beheerst geweest door de activiteiten van de Van Peteghem-familie, in Brabant is er geen alles beheersende orgelmakersfiguur voorop te stellen, en is er nog veel minder een overheersende orgelbouw-stijl aan te tonen. Wel zijn er vaardig gemaakte instrumenten aan te wijzen, die gerust naast de werkstukken van de Van Peteghem's kunnen geplaatst worden.

Het hoeft tenslotte geen betoog, wanneer men de 'huidige toestand' van het Brabants historisch orgelpatrimonium nagaat, dat die toestand kan worden omschreven als een onnoemelijk verval, en in vele gevallen zelfs een komplette ruïne. Het is niet aan ons om een analyse te maken van de oorzaken, evenmin lijkt het ons nodig er veel diepzinnige gedachten aan te besteden. De ware oorzaak hoeft immers niet ver gezocht te worden : er is in Vlaanderen - en laat het ons maar rustig veralgemenen tot geheel

België - geen belangstelling voor kerkorgels; er is geen geld ter beschikking omdat er geen belangstelling is; en er kan niets aan gedaan worden omdat er geen geld is. Zo wij niet in een ware circulus viciosus willen terechtkomen, zal er begonnen moeten worden met het wekken van een echte belangstelling.

Wij durven de hoop uitspreken dat doorheen een nogal zakelijke stijl, de inhoud van dit boekwerk ook die geëngageerde belangstelling moge doen groeien bij de lezer. De toestand is zorgwekkend.

Wij danken in het bijzonder onze opdrachtgever, de Minister van Nederlandse Kultuur Mevr. R. De Backer-Van Ocken, omdat wij in het kader van een vernieuwde sensibilisering voor het bouwkundig erfgoed dit stuk Brabantse orgelrijkdom hebben mogen openbaren.

Namens de auteurs,

Ant. Fauconnier

BLADWIJZER DER RAPPORTEN

=====

zie bladzijde :

+ AARSCHOT

Aarschot - Christus Koning	614
Aarschot - Onze Lieve Vrouw	1
Aarschot - Sint-Rochus	614
Gelrode	5
Gijmel	12 b
Langdorp	8
Ourodenberg	614
Rillaar	13
Wolfsdonk	14

+ BEGIJNENDIJK

Begijnendijk	18
Betekom	19

+ BEKKEVOORT

Assent	23
Bekkevoort	27
Molenbeek	28
Wersbeek	31

+ BERTEM

Bertem	34
Korbeek-Dijle	37
Leefdaal	40

+ BIERBEEK

Bierbeek	47
Korbeek-Lo	52
Lovenjoel	55
Opvelp	58

+ BOORTMEERBEEK

Boortmeerbeek	62
Hever	63
Schiplaken	66

+ BOUTERSEM	
Boutersem	67
Butsel	70
Butsel (kapel)	75
Kerkom	78
Neervelp	81
Roosbeek	84
Vertrijk	87
Willebringen	90
+ DIEST	
Deurne	93
Diest - Onze Lieve Vrouw	96
- Sint-Jan-Berchmans	614
- Sint-Martha	614
- Sint-Sulpitius	103
- Begijnhofkerk	111
Kaggevinne	116
Molenstede	117
Schaffen	121
Vleugt	614
Webbekom	124
+ GEETBETS	
Geetbets	125
Grazen	614
Hogen	129
Rummen	614
+ GLABBEEK-ZUURBEMDE	
Attenrode	130
Bunsbeek	133
Glabbeek	136
Kapellen	138
Wever	140
Zuurbemde	144

+ HAACHT	
Haacht - Sint-Adrianus	614
- Sint-Remigius	147
Tildonk	149
Wakkerzeel	153
Wespelaar - Onze Lieve Vrouw	159
- Sint-Hubertus	614
+ HERENT	
Beisem	160
Delle	614
Herent	162
Veltem	180
Winksele	183
+ HOEGAARDEN	
Groot-Overlaar	188
Hoegaarden	191
Hoksem	206
Meldert	208
Outgaarden	211
+ HOLSBEEK	
Attenhoven (wijk bij Holsbeek)	614
Holsbeek	214
Kortrijk-Dutssel	215
Nieuwrode	218
Sint-Pieters-Rode	221
+ HULDENBERG	
Huldenberg	225
Loonbeek	614
Neerijse	228
Ottenburg	231
Sint-Agatha-Rode	234
+ KEERBERGEN	
(betreffende oud orgel):	237
nieuwe kerk :	242

+ KORTENAKEN

Hoeleden	243
Kersbeek	245
Kortenaken	248
Miskom	251
Ransberg	252
Stok (wijk bij Hoeleden)	614
Waanrode	255

+ KORTENBERG

Erps	261
Everberg	265
Kortenbergh	267
Kwerps	270
Meerbeek	274

+ LANDEN

Attenhoven	276
Eliksem	279
Ezemaal	614
Laar	282
Landen - Sint-Gertrudis	285
- Sint-Norbertus	291
Neerlanden	293
Neerwinden	614
Overwinden	296
Rumdsdorp	299
Waasmont	302
Walsbets	614
Walshoutem	305
Wange	306
Wezeren	614

+ LEUVEN

Heverlee - Heilig Hart	307
- O.L.Vrouw van Troost	308
- Sint-Antonius van Padua	310

- St-Jan-Evangelist (abdiĳ van Park)	312
- Sint-Lambertus	317
Wijk Egenhoven	321
Wijk Terbank	323
Kessel-Lo - Sint-Jan-Bosco	614
- O.L.Vrouw (Vlierbeek, voormalige abdiĳ)	324
Wijk Blauwput	332
Wijk Boven-Lo	334
Leuven - O.L.Vrouw Middelaes	335
- O.L.Vrouw ten Predikheren	337
- Sint-Gertrudis	342
- Sint-Jacob	356
- Sint-Jozef	359
- Sint-Kwinten	363
- Sint-Michiel	367
- Sint-Pieter	370
Begijnhofkerk	373
Wijgmaal	377
Wilsele	380
Wilsele - wijk Putkapel	384
+ LINTER	
Drieslinter	385
Gussenhoven	614
Melkwezer	614
Neerhespen	387
Neerlinter	390
Orsmaal	396
Overhespen	409
Wommersom	413
+ LUBBEEK	
Binkom	418
Linden	421
Lubbeek - Sint-Bernardus	423
- Sint-Martinus	425
Pellenberg	429

+ OUD-HEVERLEE	
Blanden	614
Haasrode	437
Oud-Heverlee	440
Sint-Joris-Weert	443
Vaalbeek	614
+ ROTSELAAR	
Heikant	614
Rotselaar	446
Werchter	450
Wezemaal	453
+ SCHERPENHEUVEL-ZICHEM	
Averbode	462
Keiberg	614
Messelbroek	471
Okselaar	614
Scherpenheuvel	474
Schoonderbuken	479
Testelt	482
Zichem	490
+ TERVUREN	
Duisburg	492
Moorsel	494
Tervuren	496
Vossem	501
+ TIELT-WINGE	
Houwaart	505
Kiezegem	509
Meensel	512
Sint-Joris-Winge	515
Tielt - Onze Lieve Vrouw	520
- Sint-Martinus	522

+ TIENEN	
Bost	614
Goetsenhoven	525
Grimde	527
Hakendover	529
Kumtich	531
Oorbeek	534
Oplinter	538
Sint-Margriete-Houtem	614
Tienen - Heilig Hart	543
- O.L.Vrouw ten Poel	544
- Sint-Germanus	562
- voormalige begijnhofkerk	575
Vissenaken - Sint-Maarten	583
- Sint-Pieters'Banden	586
+ TREMELO	
Baal	588
Ninde	589
Tremelo	590
+ ZOUTLEEUW	
Booienhoven	593
Bos (bij Helen)	614
Budingen	598
Dormaal	600
Halle	603
Helen	606
Zoutleeuw	608

+++++

VERWIJZENDE TABEL DER PLAATSNAMEN

Voormalige gemeente, wijk of gehucht :		Behoort thans tot de nieuwe entiteit :
Aarschot -----	zie onder -	Aarschot
Assent	"	Bekkevoort
Attenhoven (bij Holsbeek)	"	Holsbeek
Attenhoven (bij Landen)	"	Landen
Attenrode-Wever	"	Glabbeek-Zuurbemde
Averbode	"	Scherpenheuvel-Zichem
Baal	"	Tremelo
Begijnendijk	"	Begijnendijk
Beisem	"	Herent
Bekkevoort	"	Bekkevoort
Bertem	"	Bertem
Betekom	"	Begijnendijk
Bierbeek	"	Bierbeek
Binkom	"	Lubbeek
Blanden	"	Oud-Heverlee
Blauwput	"	Leuven
Booienhoven	"	Zoutleeuw
Boortmeerbeek	"	Boortmeerbeek
Bost	"	Tienen
Boutersem	"	Boutersem
Boven-Lo	"	Leuven
Budingen	"	Zoutleeuw
Bunsbeek	"	Glabbeek-Zuurbemde
Butsel	"	Boutersem
Delle	"	Herent
Deurne	"	Diest
Diest	"	Diest
Dormaal	"	Zoutleeuw
Drieslinter	"	Linter
Duisburg	"	Tervuren

Egenhoven	zie onder	Leuven
Eliksem	"	Landen
Erps-Kwerps	"	Kortenbergh
Everberg	"	Kortenbergh
Ezemaal	"	Landen
Geetbets	"	Geetbets
Gelrode	"	Aarschot
Gijmel	"	Aarschot
Glabbeek	"	Glabbeek-Zuurbemde
Goetsenhoven	"	Tienen
Grazen	"	Geetbets
Grimde	"	Tienen
Groot Overlaar	"	Hoegaarden
Gussenhoven	"	Linter
Haacht	"	Haacht
Haasrode	"	Oud-Heverlee
Hakendover	"	Tienen
Halle-Booienhoven	"	Zoutleeuw
Heikant	"	Rotselaar
Helen-Bos	"	Zoutleeuw
Herent	"	Herent
Hever	"	Boortmeerbeek
Heverlee	"	Leuven
Hoegaarden	"	Hoegaarden
Hoeleden	"	Kortenaken
Hogen	"	Geetbets
Hoksem	"	Hoegaarden
Holsbeek	"	Holsbeek
Honsel = voormalige fusie-naam die vervalt op 1-1-1977		
Houwaart	"	Tielt-Winge
Houtem (= St-Margriete-Houtem)	"	Tienen
Huldenberg	"	Huldenberg
Kaggevinne	"	Diest
Kapellen	"	Glabbeek-Zuurbemde

Keerbergen	zie onder	Keerbergen
Keiberg	"	Scherpenheuvel-Zichem
Kerkom	"	Boutersem
Kersbeek-Miskom	"	Kortenaken
Kessel-Lo	"	Leuven
Kiezegem	"	Tielt-Winge
Korbeek-Dijle	"	Bertem
Korbeek-Lo	"	Bierbeek
Kortenaken	"	Kortenaken
Kortenberg	"	Kortenberg
Kortrijk-Dutsel	"	Holsbeek
Kumtich	"	Tienen
Kwerps	"	Kortenberg
Laar	"	Landen
Landen	"	Landen
Langdorp	"	Aarschot
Leefdaal	"	Bertem
Leuven	"	Leuven
Linden	"	Lubbeek
Loonbeek	"	Huldenberg
Lovenjoel	"	Bierbeek
Lubbeek	"	Lubbeek
Meensel-Kiezegem	"	Tielt-Winge
Meerbeek	"	Kortenberg
Meldert	"	Hoegaarden
Melkwezer	"	Linter
Messelbroek	"	Scherpenheuvel-Zichem
Miskom	"	Kortenaken
Molenbeek-Wersbeek	"	Bekkevoort
Molenstede	"	Diest
Moorsel	"	Tervuren
Neerhespen	"	Linter
Neerijse	"	Huldenberg
Neerlanden	"	Landen

Neerlinter	zie onder	Linter
Neervelp	"	Boutersem
Neerwinden	"	Landen
Nieuwrode	"	Holsbeek
Ninde	"	Tremelo
Okselaar	"	Scherpenheuvel-Zichem
Onze-Lieve-Vrouw-Tielt	"	Tielt-Winge
Oorbeek	"	Tienen
Oplinter	"	Tienen
Opvelp	"	Bierbeek
Orsmaal	"	Linter
Ottenburg	"	Huldenberg
Oud-Heverlee	"	Oud-Heverlee
Ourodenberg	"	Aarschot
Outgaarden	"	Hoegaarden
Overhespen	"	Linter
Overwinden	"	Landen
Park (abdij)	"	Leuven
Pellenberg	"	Lubbeek
Putkapel	"	Leuven
Ransberg	"	Kortenaken
Rillaar	"	Aarschot
Roosbeek	"	Boutersem
Rotselaar	"	Rotselaar
Rummen	"	Geetbets
Rumsdorp	"	Landen
Schaffen	"	Diest
Scherpenheuvel	"	Scherpenheuvel-Zichem
Schiplaken	"	Boortmeerbeek
Schoonderbuken	"	Scherpenheuvel-Zichem
Sint-Agatha-Rode	"	Huldenberg
Sint-Joris-Weert	"	Oud-Heverlee
Sint-Joris-Winge	"	Tielt-Winge
Sint-Margriete-Houtem	"	Tienen

Sint-Pieters-Rode	zie onder	Holsbeek
Stok	"	Kortenaken
Terbank	"	Leuven
Tervuren	"	Tervuren
Testelt	"	Scherpenheuvel-Zichem
Tielt	"	Tielt-Winge
Tienen	"	Tienen
Tildonk	"	Haacht
Tremelo	"	Tremelo
Vaalbeek	"	Oud-Heverlee
Veltem-Beisem	"	Herent
Vertrijk	"	Boutersem
Vissenaken	"	Tienen
Vleugt	"	Diest
Vlierbeek (voormalige abdij)	"	Leuven
Vossem	"	Tervuren
Waanrode	"	Kortenaken
Waasmont	"	Landen
Wakkerzeel	"	Haacht
Walsbets	"	Landen
Walshoutem	"	Landen
Wange	"	Landen
Webbekom	"	Diest
Werchter	"	Rotselaar
Wersbeek	"	Bekkevoort
Wespelaar	"	Haacht
Wever	"	Glabbeek-Zuurbemde
Wezemaal	"	Rotselaar
Wezeren	"	Landen
Wijgmaal	"	Leuven
Willebringen	"	Boutersem
Wilsele	"	Leuven
Winksele	"	Herent

Wolfsdonk	zie onder	Aarschot
Wommersom	"	Linter
Zichem	"	Scherpenheuvel-Zichem
Zoutleeuw	"	Zoutleeuw
Zuurbemde	"	Glabbeek-Zuurbemde

Centrum AARSCHOT
Gemeente AARSCHOT
Dekenale parochiekerk O.L.Vrouw

=====

Auteur instrument : L.Dryvers / Rotselaar.

Bouwjaar : 1891

Uitbreidingen : - in het begin van deze eeuw werd een Reciet toegevoegd door J.B.D'Hondt / Wolfsdonk.

- later werden hieraan nog 3 spelen op een pneumatische kegellade toegevoegd door F.Joris / Aarschot, die het orgel tevens in onderhoud had.

INSTRUMENT

Dispositie

(naar volgorde op de speeltafel)

oktaaffluitje 2 / prestant 4 / oktaaffluit 4 / kleine viool 4 /
diapason 8 / harm.fluit 8 / viola 8 / brompijp 8 / brompijp 16 /
klaroen 4 / trompet 8 /

tremolo / mensenstem 8 / musette 8 / basson en hobo 8 /
gedekte 8 / hemelstem / salicional 8 / harm.fluit / dolce 8 /
kerolofoon 4 / woudfluit 4 / prestant 4 / kwint $2\frac{2}{3}$ / doublette 2 /
zoete fluit 4 / principal 8 / open fluit 8 / viola 8 / gedekte fluit 8 /
grote basviool 16 / basviool 16 / onderbas 16 / trompet 8 /
bombarde 16 / basbombarde 32 /

trompet 16 / trompet 8 / klaroen 4 / brompijp 16 /
grootere viool 16 / monter 16 / brompijp 8 / viola di gamba 8 /
harm.fluit 8 / monter 8 / kleine viool 4 / open fluit 4 /
prestant / dubbel register 2 st. /

Pijpwerk

+ Dryvers : 36 reg., afgeleid van 5 grondspelen, op Ped., G.O. en Pos.

	Groot orgel	Positief	Pedaal
1. montre	16-8-4-2	8-4	16-8
2. bourdon	16-8	16-8	16-8

3. viola	16-8-4	8-4	16-8
4. fluit harm.	8-4	8-4-2	8-4
5. trompet	16-8-4	8-4	32-16-8

- het pijpwerk staat zeer onoverzichtelijk opgesteld, wegens toepassing van Dryvers' "système à dédoublement".

+ Reciet van J.B.D'Hondt

6. salicional 8	11. woudfluit 4	16. basson-hobo 8
7. harm.fluit 8	12. prestant 4	17. musette 8
8. voix celeste 8	13. quint 2 2/3	18. vox humana 8
9. dolce 8	14. doublette 2	tremolo
10. kerolofoon	15. engelse hoorn 16	

12-13-14 = vulwerk;

door Joris bijgeplaatst.

Windladen

- ped.-gr.org.-pos. : Dryvers.
- rec. : D'Hondt.

Klaviatuur

- vrijstaande speeltafel onder de orgelkast; origineel.

Traktuur

- mechanisch met Barker-machine.

Windvoorziening

- originele magazijnbalg en windleidingen.

ORGELKAST

- neogotische kast, opgehangen aan de muur (evangeliezijde kruisbeuk; origineel).
 - weinig functioneel.
-

BIBLIOGRAFIE

(De hiernavolgende bibliografische verwijzingen hebben slechts betrekking op voormalige orgels).

- 1) T.Timmerman : "De Mechelse orgelbouwer Jan Bremser", in 'De Praestant' X^ojg.(1961), p.12 :

"... Na het beëindigen van dit artikel vonden wij bij toeval nog een contract van de orgelbouwer Jan Bremser vermeld in 'Eigen Schoon & De Brabander' XXXIII^{ste} jg., Nr.3.

' Een nieuw orgel voor de collegiale O.L.Vrouwkerk te Aarschot
Op 20 april 1646 werd voor notaris R.Wetz wonende te Haacht (deze werd later stadssecretaris te Aarschot en schreef zijn Memories)
een kontrakt afgesloten tussen Jan Bremser, orgelmaker te Mechelen,
en Eerw.Heer Joannes Durete, kanunnik te Aarschot, voor het maken
van een nieuw orgel. De eerste verbond zich het nieuwe stuk te maken
voor 800 gulden en het te stellen op de rechterkant van het koor
met minstens 7 registers, tegen Aarschot-kermis e.k. (Augustus 1646);
het moest volledig afgewerkt zijn binnen het jaar van het afsluiten
van de overeenkomst. Het orgel moest twee klavieren hebben en de
kast gemaakt worden in schrijnhout. Volgt dan de beschrijving :
"Pijpen hebbende behoorlijcke dikte van loodt op goede viesentatie
van Meester hem des verstaende. Item een bordon sprekende op 8 voet /
een prestant sprekende oock op 8 voet / een octaef van 4 voet / een
superoctaef van 2 voet / een tierse naer de eissche vant werck / een
mickxtur elck clavier drij dobbel van pijpen / een zimbael dobbel
2 pijpen / een fluyt van 4 voet / een quinte fluyt van 3 voet / een
trompet gemaect van vlerck ende loodt sprekende met 3 pijpen raerde /
een holpijp van 8 voet / een fluyt van 4 voet / een octaeff van 2
voet / een super octaef van 1 voet / eenen mixtur naer de eischen
vant werck elck clavier met 2 pijpen."

(Rijksarch.Brussel, Kerkelijke arch., nr.5) "

- 2) E.Van Autenboer : "Jan en Blasius Bremser, orgelbouwers te Mechelen
in de XVII^{de} eeuw", in 'De Praestant' XII^ojg.(1963), p.41 :
"1646 - J.Bremser verklaarde zich op 16 april akkoord om voor 800
guld. een orgel te vervaardigen voor de collegiale kerk van O.L.Vr.kerk

te Aarschot. °)

- °) = J.Mees, Een nieuw orgel voor de collegiale O.L.Vrouwkerk te Aarschot, in Eigen Schoon en De Brabander, jrg XXXIII (1950), bl 100-101;
Timmerman, De Mechelse orgelbouwer Jan Bremser, bl.EL-EA; (?)
M.Vente, Proeve van een repertorium van de archivalia betrekking hebbende op het Nederlands orgel en zijn makers tot omstreeks 1630.(Verhandel.Kon.Acad.v.B., klasse der Schone Kunsten, Verz. in -8°, Boek X, afl.2), Brussel 1956, bl 8-9. "

HUIDIGE TOESTAND

instrument : vervallen, onbespeelbaar.

meubel : normaal.

onderhoud : geen meer.

datum prospectie : juli 1970

Centrum AARSCHOT

Gemeente GELRODE

Parochiekerk Sint-Cornelius

=====

Auteur instrument : onbekend; het is niet uitgesloten dat het orgel
gebouwd werd door een lid van de orgelmakersfamilie Loret.

Bouwjaar : midden 19° eeuw.

Eerste transformaties : auteur en datum niet bekend.

Transformatie tot huidige vorm (= verplaatsing klavier v. links n.rechts):
+ 1910 (medegedeeld door de koster);

Onderhoud : voorheen Fa. Van de Loo / Leuven,
nu Fa. B.Pels-D'Hondt / Herselt.

INSTRUMENT

Dispositie

0	0	0	0	0	0	0	0	0
trompette 8	fourniture	voix celeste 8	flûte 4	bourdon 8	prestant 4	salicional 8	dolce 4 (vastgezet)	cornet

manuaalomvang : C-f'''

pedaalomvang : C-d° (aangehangen)

Pijpwerk

+ front : volledig loos (mogelijks origineel).

+ binnenpijpwerk : - overal gekneusd en met gescheurde stemranden.

- op alle slepen ontbreekt de hoogste toon

(waarschijnlijk is er een opschuiving gebeurd).

cornet : op een aparte bank; 8', 2 ²/₃' en 2'; begint op d'.

dolce 4 : pijpwerk verdwenen, rooster met boringen nog aanwezig;
registertrekker vastgezet.

salicional 8 : nieuw.

prestant 4 : zeer wijd, fluit-achtig (de inskriptie luidt niettemin "p.")

bourdon 8 : basoktaaf in eik (met zijbaarden), verder metaal met
verschuifbare hoeden.

voix celeste : nieuw?

fourniture : 3 rangen.

trompette : was waarschijnlijk in origine gesplitst in bas- en diskant;
bekers met blikken onderstukken en loden bovenstukken;
koppen naar modernere bouwwijze (19°e.).

Windlade

- origineel; nog gespijkerde pijpstukken;
- de kleppen lopen achteraan en vooraan in een korte stift;
tamelijk dunne staalveren; leder-pulpeten.
- voorstellen van kleppenkast in populierenhout (blijkbaar orig.).

Klaviatuur

- was in origine aan de achterkant.
- is later naar de rechtse zijkant overgebracht en in ± 1910 naar
de linkse zijkant verplaatst.
- het pedaal is vermoedelijk niet meer origineel.

Traktuur

- + toetstraktuur : het huidig walsraam is nieuwer (eind 19°e.);
er rest een oud pedaalwellenbordje (gedeeltelijk bewaard
gebleven, achter de gedichte achterwand); geen functie meer;
met kleine dokken en wellen.
- + registertraktuur : bestaat uit gedeeltelijk originele stukken.

Windvoorziening

- oud eiken magazijnbalgje, in de voet van de orgelkast geplaatst,
met handpomp (die nu verdwenen is + opening dichtgemaakt).
-

ORGELKAST

- kast in klassieke stijl.
 - loos onderwerk-frontje in de voet.
 - zijkanten en rugwand beschadigd door diverse transformaties.
 - het lijstwerk werd beschadigd door het verplaatsen van de klaviatuur.
 - in de achterwand zijn nog de originele registergaten te vinden,
(6 aan weerszijden).
-

HUIDIGE TOESTAND

instrument : in verval.

meubel : beginnend verval, wegens transformaties.

onderhoud : normaal.

datum prospektie : juni 1975

Centrum AARSCHOT
Gemeente LANGDORP
Parochiekerk Sint-Pieter

=====

Auteur instrument : W. Robustelly, Luik.
Bouwjaar : 1781
Auteur(s) transformaties : onbekend; einde 19° - begin 20° eeuw.
Onderhoud : - voorheen door Joris (Aarschot?).
- thans geen meer.

INSTRUMENT

Dispositie

(2 horizontale rijen registertrekkers : bovenaan reciet, onderaan gr.o.)

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11					
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14		
1	X (gestopt gat)										1	X (gestopt gat)			
2	prestant 4 (vastgezet)										2	clairon 4			
3	bourdon 8										3	clarinette (vastgezet)			
4	flute 4										4	trompette sup 8			
5	(vastgezette knop)										5	fluit 8 (ab g°)			
6	salicionale 8										6	trompette bas 8			
7	(vastgezette knop)										7	doublet 2			
8	(" ")										8	(vastgezette knop)			
9	voix celeste										9	forneture			
10	(vastgezette knop)										10	flute 4			
11	(" ")										11	bourdon 8			
											12	cornet			
											13	prestant 4			
											14	montre 8			

manuaalomvang : C-g'''

pedaalomvang : C-c' (aangehangen aan het groot orgel)

Pijpwerk

Groot orgel

+ front : dunwandig tin; nu beschilderd met aluminiumverf;

hier en daar metaalziekte vastgesteld.

+ binnenpijpwerk : - niet gering tingehalte;

- overal steminsnijdingen en stemrollen bijgebracht.

montre 8 : 18 pijpen op de lade.

prestant 4 : 43 pijpen op de lade (+ een 8-tal voor de uitbreidingstonen);

9 pijpen in het front.

cornet : 4 koren (zonder 8'-koor); op een gedeeld laadje;

alle koren zijn van wijde fluitmensuur.

bourdon 8 : 12 baspijpen in eik, met ronde voeten en vierkante stempels;

de rest op de lade, gedekt met verschuifbare hoeden;

bij de houten pijpen werd hier en daar vermolming vastgesteld.

fluit 4 : volledig roergedekt; tamelijk enge mensuur.

(doublette 2) : open plaats, pijpwerk verdwenen; origineel rooster

met inscriptie en roosterboringen bewaard gebleven.

fourniture : 2 rangen; oorspronkelijk niet op deze plaats (rooster

werd gewijzigd); hier stond mogelijks een nasard.

fluit 2 : waarschijnlijk op de originele plaats; de 18 grootste zijn

roergedekt, de rest zijn wijde open fluiten.

trompet baskant : staat op de plaats van de in origine voorziene

sesquialter (met prestantmensuur, te oordelen naar de nog

aanwezige roosterboringen); deze trompet bas is 19^oeeuws;

bekers met blikken onderstukken en zeer wijde mensuur,

staan los op de voeten.

trompet diskant : pijpwerk van Robustelly; kelen in \pm Duitse stijl,

vertind, met koper laatje (\neq orig.) op gesoldeerd; de tongen

zijn nu belederd; op deze plaats heeft waarschijnlijk

oorspronkelijk de tierce gestaan.

fourniture + cymbale : 2 + 2 rangen; rooster nog aanwezig, doch pijpwerk

verdwenen; het rooster is beschadigd : er werden ooit tong-

werken in geplaatst en later nogmaals verplaatst.

gedeelde sleep voor trompet : hierop staan nu gedeeltes van de nasard

(baspijpen roergedekt, de hoogste met wijde open fluitmensuur);

alleen de 13 pijpen met roeren zijn nog origineel van de oude nasard, de overige tonen zijn aangevuld met divers oud pijpwerk, o.m. - afgesneden pijpen

- 15 pijpen van de doublette, die bovendien nog overblazend gemaakt werden.

laatste sleep : B + D, in origine voix humaine, nu integraal verdwenen;

op deze plaats staat thans een clairon 4 bas :

- anders van faktuur dan de trompet (meer Zuiders type) en smaller van mensuur.
- pijpwerk wellicht uit begin 19^e eeuw.
- nootvormige k oppen; de tongen werden later belederd.

Positief

+ was in origine een onderwerk : dit werd leeggehaald (in het front staan thans houten sierpijpen) en omgevormd tot een "reciet", in een aparte kist achter de eigenlijke orgelkast.

+ binnenpijpwerk :

prestant 4 : de baskant bestaat uit 21 originele frontpijpen.

bourdon 8 : 12 baspijpen in eik; verder gedekt met verschuifbare hoeden.

2 naastenliggende slepen met :

fluit 4 : volledig roergedekt.

(doublette 2 : pijpwerk verdwenen.

salicional : nieuw pijpwerk; op een gedeelde sleep;

hier stond in origine de kromhoorn 8.

voix celeste : op 2 naast elkaar liggende slepen (in origine nasard + tierce); de voix celeste bestaat gedeeltelijk uit oud pijpwerk (van furniture?) dat uitgelengd werd en van snijbaarden voorzien.

open plaats : voorheen furniture 3 rangen; pijpwerk verdwenen.

open plaats : voorheen cornet 3 rangen, diskant, op de lade; verdwenen.

Windladen

Groot orgel

- gedeelde lade.
- uitgebreid met 5 tonen op een aparte lade.
- gespijkerd met grote handgesmeede spijkers.

- ventielkast : - pulpeten verdwenen.
- de ventielkast werd later in vakken onderverdeeld (met grenen tussenschotten), waarschijnlijk om de baskant van de diskant af te sluiten.
- geen inskripties.

Positief

- originele lade, uitgebreid met 5 tonen op een aparte lade.
- de bediening geschiedde in origine via een stekersmechaniek.
- ventielkast : - ingelijmde ventielen.
- was in origine zonder pulpeten (wegens stekersmechaniek).
- geen inskripties.

Klaviatuur

- in origine ingebouwd aan de achterzijde; met zeer smalle register-trekkers : de registergaten zijn nog aanwezig,
links én rechts : 8 voor HW en 6 voor Pos.,
enkele registernaamplaatjes zijn nog leesbaar.
- thans is een nieuwe klaviatuur aangebracht aan de zijkant.
- de originele tessituur bedroeg C-d'''.

Traktuur

- toetstraktuur grondig gewijzigd of vernieuwd.
- registertraktuur : de walsen werden uitgelengd.

Windvoorziening

- 19^e eeuwse magazijnbalg.
- de windkanalen zijn gedeeltelijk oud.
- de aansluitingen en de conducten van het Onderwerk-front zijn nog aanwezig.

ORGELKAST

- 8'-kast met 4'-onderwerkfront, ingebouwd in de balustrade.
 - aan de rugwand zijn enkele panelen verdwenen.
 - achterwand en zijkanten werden beschadigd wegens de latere uitbreidingen
 - er werden verschillende verzakkingen gekonstateerd : ze worden vooral veroorzaakt door het verzakken van het doksaal.
-

BIBLIOGRAFIE

- + Archiefonderzoek werd verricht door T.J.Gerits, en door hem gepubliceerd in diverse tijdschriften (cfr.infra). De teksten (o.m. kontrakt, rekeningen en kwijtingen) zijn te omvangrijk om hier overgenomen te worden.
- 1) E.G.J.Gregoir : "Historique ...", Anvers 1865, p. 160-161 :
"Robostelli ... a construit ... des orgues à Langdorp 2 clav., 24 reg. et pédale accrochée), Herent, Bierbeek, Kriksbergen, etc."
 - 2) T.J.Gerits : "De Luikse orgelbouwer G.Robustelly", in 'Het oude Land van Loon', jaarboek van de federatie der geschied- en oudheidkundige kringen van Limburg, XX^ojg.(1965), p. 175-200 : vermelding p.183.
 - 3) T.J.Gerits : "Robustelly bouwde het orgel van Langdorp in 1781", in 'De Praestant' XVI^ojg.(1967), p.13 (vermelding).
 - 4) T.J.Gerits : "Aantekeningen over de Luikse orgelbouwer Joseph Colin ([†]1806)", in 'De Praestant' XIX^ojg.(1970), p.50 :
"Op 28 juni 1796 ontving J.Colin het bedrag van 20 gulden voor het reinigen van het Robustelly-orgel te Langdorp °).
°) = "Aen sr.Collin aen kuysschen der orgel 20-0-0
Brussel, Alg.Rijksarch., Kerkelijk Archief, nr.20495 (kerkrek.1795)."
 - 5) T.J.Gerits : "Een orgel van W.Robustelly te Langdorp", in 'Eigen Schoon en De Brabander', LIV^ojg.(1971), p.43-52 :
(historiek i.v.m. bouw + archivalia in bijlage.)
 - 6) T.J.Gerits : "Onbekende kontrakten van de Luikse orgelbouwer W.Robustelly", in 'De Praestant' XXI^ojg.(1972) :
p.5 : "Het orgel van de St-Pieterskerk te Langdorp" (gegevens + kontrakt).

HUIDIGE TOESTAND

instrument : in verval, grof getransformeerd.
meubel : in verval.
onderhoud : geen meer.

datum prospectie : september 1975

Centrum AARSCHOT
Gemeente LANGDORP (Wijk GIJMEL)
Parochiekerk O.L.Vrouw van Fatima

=====

Auteur instrument : (gesigneerd) "E.Verschueren"
kerkorgelbouwer
Tongeren 1962

INSTRUMENT

<u>Ped.</u>	<u>Man.</u>	
subbas 16	prestant 8 B + D	tutti-schakelaar
gedektbas 8	bourdon 8	"
koraalbas 4	oktaaf 4	"
	fluit 4	"
	doublet 2	"

manuaalomvang : C-g'''

pedaalomvang : C-f'

- electro-pneumatisch unit-systeem.
- 12 frontpijpen in spotted metaal.

Het instrument is een positief, dat op het doksaal werd geplaatst.

datum prospectie : mei 1976

Centrum AARSCHOT
Gemeente LANGDORP (Wijk GIJMEL)
Parochiekerk O.L.Vrouw van Fatima

=====

Auteur instrument : (gesigneerd) "E.Verschueren"
kerkorgelbouwer
Tongeren 1962

INSTRUMENT

<u>Ped.</u>	<u>Man.</u>	
subbas 16	prestant 8 B + D	tutti-schakelaar
gedektbas 8	bourdon 8	"
koraalbas 4	oktaaf 4	"
	fluit 4	"
	doublet 2	"

manuaalomvang : C-g'''

pedaalomvang : C-f'

- electro-pneumatisch unit-systeem.
- 12 frontpijpen in spotted metaal.

Het instrument is een positief, dat op het doksaal werd geplaatst.

datum prospektie : mei 1976

Centrum AARSCHOT
Gemeente RILLAAR
Parochiekerk Sint-Niklaas

=====

Auteur instrument : (gesigineerd) "Victor Van de Loo & Zoon"
Rotselaer (Leuven)

Bouwjaar : ca. 1930

Onderhoud : Fa. B.Pels-D'Hondt / Herselt.

INSTRUMENT

Dispositie

<u>Groot orgel</u>	<u>Reciet</u>	<u>Ped.</u>
monter 8	salicional 8	sousbasse 16
bourdon 16	voix celeste 8	flute 8
bourdon 8	dolce 8	
viola 8	bourdon 8	groot orgel aan ped.
flute 8	flute harm.4	reciet aan ped.
prestant 4	oktavin 2	reciet aan groot org.
fourniture 3r	basson-hautbois 8	expression
trompette 8	quinte 3	generaal crescendo
		hoog oktaaf groot org.
		hoog oktaaf reciet
		tremolo

kombinaties : P MF F T opl.

Pijpwerk etc. : integraal nieuw.

Traktuur : pneumatisch (reageert zeer slecht).

ORGELKAST

- gedeelde neo-gotische orgelkast .
- pedaalpijpen (houten) achteraan bijgeplaatst, in open opstelling.

HUIDIGE TOESTAND

normaal.

datum prospectie : juli 1975

Centrum AARSCHOT
Gemeente WOLFSDONK
Parochiekerk Sint-Antonius

=====

Auteur instrument : onbekend .

Bouwjaar : blijkens konstruktie-eigenschappen 18° eeuw;

Dit orgel is afkomstig uit een andere kerk.

Auteurs transformaties : - L.Dryvers / Rotselaar, 1865-1870

- J.B.D'Hondt / Wolfsdonk, 1925

Onderhoud : geen meer sedert 1940.

INSTRUMENT

Dispositie

<u>Gr.Org.</u> (bovenklavier)	<u>Reciet</u> (onderklavier)	<u>Ped.</u>
cornet	basson et hautbois 8	bombarde 16
montre 8	euphon bas	pédale de flûte 8
bourdon 8	flageolet 2	sousbasse 16
prestant 4	voix celeste 4	
doublette 2	melophone 4	
violino sup 8	flûte harmonique 4	
viole de gambe 8	bourdon 8	Tremblant
bourdon 16	salicional 8	
flûte octaviante 4		
fourniture		
trompette bas 8		
trompette sup 8		
clairon 4		

manuaalomvang : C-c'''

pedaalomvang : C-d'

Pijpwerk

+ front : tinnen prospektpijpen; thans met aluminiumbronsverf beschilderd

+ binnenpijpwerk :

- volgende spelen zijn 18^eeeuws :

cornet : 4 r.

montre 8 : de baspijpen zijn in eik

bourdon 8 : id.

prestant 4

doublette 2

fourniture : 3r; was in origine 4r, het hoogste koor is verdwenen

flageolet 2 :

- dit pijpwerk is van hoog loodgehalte.

- de kleine pijpen van de fluiten zijn in flesvorm.

- al deze spelen werden met oud pijpwerk uitgebreid tot c^{'''}.

- het overige pijpwerk is van L.Dryvers en van J.B.D'Hondt;
de houten pijpen zijn in grenen.

Windladen

Gr.Org.

- 18^eeeuws; oorspronkelijke tessituur was C-d^{'''}; gespijkerde pijpstokken;
- de beledering werd doorprikt.
- de lederpulpeten werden verwijderd.
- de voorstellen zijn gewijzigd.
- de uitbreiding dis^{'''}-c^{'''} bevindt zich onder de lade, in de voet der orgelkast.

Reciet

- lade van L.Dryvers; in eik; geschroefde pijpstokken.
- de kleppen zitten achteraan in een pin.

Klaviatuur

- huidig klavier vermoedelijk van L.Dryvers; ingebouwd aan de rechterzijde.
- het instrument was in origine een 1-klaviers-orgel zonder pedaal, met ingebouwd klavier aan de achterzijde en tessituur C-d^{'''}.

Traktuur

+ toetstraktuur : nieuw; met liggend walsraam; oud wellenbord verdwenen.

- + registertraktuur : nieuw; ronde registergaten, boven de klavieren;
de originele registergaten (vierkant) zijn nog
in de achterwand aanwezig.

Windvoorziening

- veel windverlies vastgesteld.
 - nieuwe magazijnbalg (wellicht afkomstig van L.Dryvers).
 - nieuwe windkanalen.
-

ORGELKAST

- 17^e eeuwse kast; in origine een balustrade-orgel.
 - in eik + met eikimitatie beschilderd.
 - de voet is thans van een klein sierprospekt voorzien (= niet orig.).
 - de bovenzijde van het prospekt is in 1865-70 uitgebreid met een
valse bovenbouw.
 - de rugwand is beschadigd, alsook de rechterzijwand.
 - vleugelstukken : wellicht integraal oud.
-

BIBLIOGRAFIE

- 1) H.V.Couwenbergh : "L'orgue ancien et moderne", uitg.J.Van In,
Lier, 1887, p.104 :
"M. L.Dryvers construisit encore les orgues suivantes :
.....
WOLFSDONCK, église paroissiale : grand orgue à 2 claviers et
pédale séparée."
 - 2) T.J.Gerits : "Langdorp en zijn kerken", kataloog bij de tentoon-
stelling (8-16 aug.1970) ingericht door 'De Aarschotse Kring
voor Heemkunde v.z.w.'; hieruit volgende passage :
"Orgelbouwer Leonard Dryvers van Rotselaar bouwde in 1865-1870
een nieuw orgel, dat in 1925 door J.B.D'Hondt, orgelmaker te
Wolfsonk, grondig gerestaureerd en aangepast werd."
-

HUIDIGE TOESTAND

instrument : in verval

meubel : in verval

onderhoud : geen meer

datum prospektie : augustus 1973

Het orgel is afzonderlijk geklasseerd als monument
bij Koninklijk Besluit van 15/10/1974.

Centrum BEGIJNENDIJK
Gemeente BEGIJNENDIJK
Parochiekerk Sint-Lucia

=====

Auteur instrument : G. D'Hondt, Herselt.
Bouwjaar : 1955 (de kerk dateert eveneens van 1955).

INSTRUMENT

<u>man.I</u>	<u>man..II</u>	<u>ped.</u>
prestant 8	salicional 8	subbas 16
bourdon 8	gedekt 8	octaafbas 8
trompet 8	prestant 4	gedekt 8
roerfluit 4	fluit 2	koraalbas 4
kwint 2 2/3	kwintfluit 1 1/3	fluit 2
oktaaf 2	tremolo	

- praktisch alles is gekombineerd (unit-systeem).
- één grote kast, met zweldeuren (geen front), in een hoek op het doksaal.
- prijs : 148.000 fr.

BIBLIOGRAFIE

'De Praestant', V^ojg.(1956), p.11 : rubriek "Orgelinhuldigingen" :
"Begijnendijk, 18 dec.
orgelbouwer : Fa. G.D'Hondt, Herselt
gastorganist : Louis Op De Beek (Heist-Goor)"

datum prospektie : juni 1975

Centrum BEGIJNENDIJK
Gemeente BETEKOM
Parochiekerk Sint-Laurentius

=====

Auteur instrument : François Coppin, Nijvel.

Bouwjaar : 1770

Auteurs transformaties : - 1782, J.Colin, kleine herstelling.

- 1942, V.Van de Loo, Rotselaar.

- 1956, G.D'Hondt, Herselt.

Onderhoud : B.Pels-D'Hondt, Herselt.

INSTRUMENT

Dispositie

	trompette bas 8		trompette sup.8
	fourniture		voix celeste 8
(ped.:)	flute 4		doublette 2
flute 4	bourdon 16		salicional 8
montre basse 8	bourdon 8		prestant 8 (speelt 4')
sousbasse 16	cornet		tremolo

manuaalomvang : C-g''' (was in origine C-D-e''')

pedaalomvang : C-f'

Pijpwerk

+ front :

- er zijn enkele niet-sprekende in metaal en enkele in eik (vermolmd).
- de sprekende metalen zijn van zeer hoog loodgehalte; met tinfoolie bekleed.

+ binnenpijpwerk :

- de onderlabia zijn conisch in de voet ingeritst.
- het soldeerwerk is niet zeer vaardig.

cornet : 4 koren (zonder 8'-koor); 28 cancellen;

wijde fluitmensuur; lichte kernprikjes;

gehamerd metaal, hoog loodgehalte, met boluslijm gesoldeerd.

prestant 4 : 25 pijpen op de lade, de rest in het front.

- bourdon 8 : de 15 laagste in hout, met gedeeltelijk gespijkerde
voorslagen; verder 29 dichtgesoldeerde gedekten; de 5
hoogste zijndichtgesoldeerd en met wijde korte roeren.
salicional : nieuw; waarschijnlijk stond hier voorheen de fluit 4.
bourdon 16 : nieuw pijpwerk; de diskant staat op de lade;
op deze plaats stond voorheen wellicht de doublette 2.
doublette 2 : 46 pijpen op de lade, de rest in het front;
boven het bestaande rooster is hier een nieuw aangebracht
met nauwere boringen (vroeger vermoedelijk de plaats van
een nasard).
fluit 4 : in de bas 15 dichtgesoldeerde gedekten, verder 30 met roeren,
de 3 hoogste zijn wijde open fluiten;
deze stem staat nu op de plaats van wat vermoedelijk een
tierce was;
voix celeste : nieuw; staat in het origineel rooster van de fourniture.
fourniture : 3 rangen; origineel pijpwerk; verschoven naar de sleep
van een voormalige cymbale van 2 rangen (pijpwerk verdwenen).
trompet : bas + diskant; nieuw.
- de 3 pedaalregisters zijn nieuw.
 - in de voet van de kast staat een uitbreiding met de hoogste tonen :
hiervoor werd gedeeltelijk oud pijpwerk hergebruikt.

Windlade

- originele lade; in 2 delen (de grootste pijpen in het midden).
- gespijkerde pijpstokken.
- gedeeltelijk oud rooster.
- kleppenkast :
 - ingelijmde kleppen; in origine 52 kleppen.
 - oude veren.
 - pulpeten vernieuwd.
 - inscriptie (in rood krijt) :

" Fait par François Coppin "

anno 1770

Klaviatuur

- ingebouwd aan de prospektzijde .
- in origine met een klein pedaal van + 1 oktaaf (verdwenen).

Traktuur

- toets- en registertraktuur origineel, behalve voor het pedaal en de uitbreiding van het manuaal .
- houten registerwalsen .

Windvoorziening

- nieuw, met stukken van oude windkanalen .

ORGELKAST

- originele 4'-kast; ca. 2 m. achteruitgebracht .
- achterkant : beschadigd door uitbreidingen; aan de bovenkant is een kader toegevoegd; de oude rugwandstructuur met de deuren is nog aanwezig;
- vooraan : in de voet beschadigd door aanbrengen van een nieuw pedaal; de opening van het vroegere pedaal is nog zichtbaar.

BIBLIOGRAFIE

1) T.J.Gerits, o.praem. : "Betekom en zijn kerk", kataloog bij tentoonstelling ingericht door de Aarschotse Kring voor Heemkunde;
(= overdruk uit "Het Oude Land van Aarschot, IV, 1969, nr.3)

p.9 (= p.69) :

"François Coppin, orgelmaker te Nijvel, bouwde een éénmanualig orgel voor Betekom (1770). Het orgelfront (Lod.XV), dat oorspronkelijk dicht tegen de balustrade stond, werd in 1942 door V.Van de Loo, orgelmaker te Rotselaar, achteruit geplaatst. Op advies van Kan. E.De Laet werd het instrument in 1956 door orgelbouwer G.D'Hondt (Herselt) gerestaureerd en van een pneumatisch vrij pedaal voorzien, waarop voorkomen : Flûte 4 P, Montre Basse 8 en Sous-Basse 16. De huidige dispositie ziet er als volgt uit : Trompet 8 (baskant), Fourniture, Flûte 4, bourdon 16, Bourdon 8, Cornet (diskant), Trompet 8 (diskant), Voix-céleste 8,

Doublette 2, Salicional 8, Prestant 4, Trémolo. Koppeling : Pedaal + Manuaal. Het oud pijpwerk werd meermaals bewerkt."

2) T.J.Gerits, o.praem. : "Aantekeningen over de Luikse orgelbouwer Joseph Colin ([†]1806)", in 'De Praestant', XIX^ojg.(1970), p.49-52 : "... Op 12 november 1782 werd hem de som van vier gulden en zestien stuivers uitbetaald voor een kleine herstelling aan het orgel van de parochiale St-Laurentiuskerk te Betekom ^o).

^o) = "Item den 12 november (1782) betaelt aen Joseph Colin voor reparasie deser orgele volgens ordinantie en quittantie 4-16-0.

LEUVEN, Archief van de Universiteit, Fonds Betekom,
Kerkrekening 1781-1782

Dit orgel was een betrekkelijk nieuw instrument, dat in 1770 door François Coppin, orgelmaker te Nijvel, geplaatst werd ^o)."

^o) = (verwijzing naar eigen art. cfr.supra)

HUIDIGE TOESTAND

instrument : in verval.

meubel : begin van verval.

onderhoud : normaal.

datum prospectie : juni 1975

Centrum BEKKEVOORT

Gemeente ASSENT

Parochiekerk Onze Lieve Vrouw

=====

Auteur instrument : Joannes Wauters, Leuven.

Bouwjaar : 1721

Auteurs transformaties :

- 1) in de 19^e eeuw : niet bekend (huidige kerk is van 1847).
- 2) in 1933 : V. Van de Loo, Rotselaar.

Het instrument is buiten gebruik sedert ± 3 jaar.

INSTRUMENT

Dispositie

0	tremblant
0	cornet
0	prestant 4
0	bourdon 8
0	flute 4
0	doublette 2
0	flageolet 2
0	salicional 8
0	fourniture
0	trompette sup 8
0	trompette bas 8
0	voix celeste

manuaalomvang : C-g'''

pedaalomvang : C-c' (aangehangen)

Pijpwerk

+ front : - de ene zijde sprekend.

- andere zijde stomme pijpen in eik (origineel), ten gevolge van de chromatische indeling in de diskant van de oude lade.
- middenveld : sprekend, later kastenbaarden bijgebracht.
- tinfoolie-belegging; nu met aluminiumbronsverf beschilderd.

+ binnenpijpwerk :

cornet : Wauters; 3 rangen; zeer wijde fluitmensuur;

stijl & faktuur der monden : cfr. de school v. C. Penceler.

prestant 4 : Wauters; 24 kleinste op de lade, de rest in het front.

bourdon 8 : Wauters; tamelijk wijde mensuur, breed gelabiëerd;
bas in eik (origineel), verder metalen pijpen met
verschuifbare hoeden, de 15 hoogste dichtgesoldeerd en
met roeren (korte maar tamelijk wijde roeren);
nogal hoge baarden;

fluit 4 : Wauters; bas volledig gedekt, 24 met roeren (dichtgesoldeerd).

doublette : Wauters.

flageolet : Wauters.

bas : groot gedeelte met verschuifbare hoeden.

midden : 22 met roeren (dichtgesoldeerd).

2 hoogste : wijde open fluit.

salicional : nieuw.

fourniture : Wauters-pijpwerk, op een vernieuwd rooster met 3 rangen
(vermindert bij de + 10 hoogste tot 2 r.);

hierna komt een oud rooster met 4 rangen (= waarschijnlijk
het rooster van de originele mixtuur) : thans bezet
door trompet 8.

trompet 8 : 19^oeeuws, doch van zeer goede makelij; op deze sleep stond
voorheen een mixtuur van 4 rangen;

diskant : bekers met blikken onderstukken en bovenstukken
met hoog loodgehalte; Duitse kelen-vorm;
bij de grootste : zinken stevels ;
er zijn nummers ingeslagen .

voix celeste : nieuw; de houten pijpen (bassen) staan ondersteboven
in de voet (vóór de oude kast-achterwand);
op de plaats van de oude trompet;

Windlade

- originele lade; in origine met 47 cancellen .

- inscriptie in de kleppenkast :

" Dese horgel is ghemaect "

door Joannes Wauters

present wesende binnen

de staet Loven

actum den 20 november een duysent

sevenhondert eenen twintigh 1721

- in de voet van de kast staat een afzonderlijk laadje met de hoogste tessituur-uitbreidingen.

Klaviatuur

- nu ingebouwd aan de linkerzijkant.
- het klavier bevond zich in origine aan de achterzijde; binnenin is de konstruktie van de oude achterwand nog aanwezig : in de stijlen bevinden zich de oude registergaten (8 aan elke zijde) alsook enkele registernaamplaatjes.
- het pedaal is 19^oeeuws (recht).

Traktuur

- grotendeels heraangelegd (met ijzeren wellen).
- er zijn nog originele registerwalsen aanwezig.

Windvoorziening

- een nieuwe magazijnbalg met kompresseur bevindt zich nu achter de voet van de kast.
- er zijn nog belangrijke gedeelten van oude eiken windkanalen aanwezig.
- op het huidig windkanaal is een naamkaartje aangebracht :
(door ons onderlijnd = gedrukte tekst; de rest was met de hand bijgeschreven)

" Ad memoriam

Hoc instrumentum organi instauratum

luit mensi Augusti 1933,

cura Eduardii Bogaerts

parochie-pastoor ecclesiae B.M.V. in Assent.

Confectum a D.D.^{nis} Van de Loo

ex Rotselaer.

Assent (Diest) "

ORGELKAST

- 4'-kast; in origine een balustrade-orgel.
- achteraan zijn nog gedeelten van de oude rugwandkonstruktie zichtbaar (met o.m. registergaten).

- de bovenkast is met eikimitatie beschilderd;
het lijstwerk is grondig verzaagd;
 - de onderkast is wat betreft konstruktie grotendeels origineel,
doch het paneelwerk bestaat uit verzaagde oude kastgedeelten;
dit gedeelte vertoont een recente beschildering met bruine verf.
-

HUIDIGE TOESTAND

- instrument : in verval en ernstig vervuild; zwaar beschadigd door
insijpelend kalkwater vanwege lekkages in het dak der kerk;
 - meubel : zwaar beschadigd en in verval .
 - onderhoud : geen meer, het orgel is buiten gebruik.
-

datum prospektie : mei 1975

Centrum BEKKEVOORT
Gemeente BEKKEVOORT
Dekenale parochiekerk Sint-Pieter

=====

Auteur instrument : (gesigneerd) " Joseph Joris "
Orgues & Harmoniums
Sichem

Bouwjaar : 1895

Onderhoud : geen meer; er is een elektronium in gebruik genomen.

INSTRUMENT

<u>Gr.Org.</u>	<u>Ped.</u>	<u>Rec.</u>	
bourdon 16	sousbasse 16	cor de nuit 8	combinaisons 1-6
montre 8	basse 8	salicional 8	koppelingen
bourdon 8	violoncelle 8	céleste 8	expression
flûte harm.8		violine 4	jeux au choix
violon 8		flûte écho 4	tremblant
prestant 4		picolo 2	
doublette 2		basson-hautbois 8	
trompette 8		voix humaine 8	

manuaalomvang : C-g'''

pedaalomvang : C-d'

Alle pijpwerk (spotted metaal), alsook het mechanisch gedeelte
is nieuw van Joris.

Neo-romaanse orgelkast.

Het instrument is thans onbespeelbaar geworden.

datum prospectie : juli 1975

Centrum BEKKEVOORT
Gemeente MOLENBEEK
Parochiekerk Sint-Laurentius

=====

Auteur instrument : Th.Smet-Van Tienen, Duffel.
Bouwjaar : 1836
Transformaties : - begin 20^e eeuw.
 - ca.1972 Fa. H.Laureys & Zn., Ledeberg.

INSTRUMENT

Dispositie

gedekt 16, gedekt 8, monter 8, salicionaal 8, zweving 8,
prestant 4, zwegel 2, mixtuur 3r, hobo 8.
voettrede voor tremulant.

manuaalomvang : C-g''' (fis''' en g''' loos)
pedaalomvang : C-d'

Pijpwerk

+ front : - recent bespoten met aluminiumbronsverf.
 - 3 vooruitspringende torens , waarvan telkens de middenste
 pijp met opgeworpen labia en de overige met spitslabia.

+ binnenpijpwerk :

cornet : bankje & pijpwerk verdwenen; nog sporen te zien van de
 oorspronkelijke plaats.

prestant 4 : gedeeltelijk in het front.

montre 8 : in origine alleen diskant; de baskant is nieuw.

bourdon 8 : oud, was in origine gedeeld in bas + diskant.

voix celeste : was waarschijnlijk in origine een viola di gamba
 (diskant alleen, er was geen baskant voorzien); dit oud
 pijpwerk is getransformeerd en uitgebreid.

salicional : nieuw; vermoedelijk stond hier in origine een fluit 4
 (waarvan mogelijks nu nog pijpwerk in de mixtuur verwerkt zit).

flageolet 2 : een aantal pijpen is als roergedekt gebouwd, in flesvorm;
 vermoedelijk op de plaats van de vroegere doublette 2.

open plaats : in origine vermoedelijk een nazard (rooster + boringen zijn nog aanwezig).

fourniture : in origine 3 rangen, nu nog slechts 2; het resterende oud pijpwerk is aangevuld met oud pijpwerk uit andere registers afkomstig.

hobo 8 : nieuw; op deze plaats stond in origine een trompet B + D.

Windlade

- oud, doch ingrijpend getransformeerd bij de laatste herstelling.
- de slepen lopen nu tussen pinnen en er zijn teleskopische veren onder de pijpstokken aangebracht (Laureys).
- ventielkast :
 - bodem en voorlagen zijn vernieuwd (Laureys).
 - originele kleppen, doch achteraan in een pin gebracht, vooraan zijn veertjes bijgebracht.
 - de pulpeten zijn verwijderd.
 - er was een naamplaatje van Th.Smet aanwezig; dit is bij de laatste transformatie verwijderd.

Klaviatuur

- ingebouwd aan de prospektzijde.
- oorspronkelijk met aan elke zijde 6 registergaten (aan de rechterkant voorheen reeds verplaatst); bij de laatste transformatie werden er plankjes overheen genageld.
- het origineel pedaal + wellenbord is verdwenen, het huidige is nieuw.
- de huidige registertrekkers zijn lichte plastic-tuimelaars, waarvan er 2 niet meer functioneren.

Traktuur

- + toetstraktuur :
 - origineel mechanisch.
 - oud wellenbord, waarvan dokken echter opnieuw ingelijmd zijn.
 - de welarpjes werden met ijzerverf beschilderd.
 - enkele fragmenten werden vernieuwd (b.v.abstrakten).
- + registertraktuur : de originele is volledig verdwenen; er is nu een pneumatisch systeem aangebracht met wijde plastic-buizen (Laureys).

Windvoorziening

- nieuwe magazijnbalg.
-

ORGELKAST

- originele 4'-kast.
 - loos positieffrontje in de balustrade, met houten sierpijpen.
 - de deuren aan de bovenkast zijn verdwenen, alsook enkele panelen uit het dak; er werd een loopplank toegevoegd.
 - aan de rugwand zijn de panelen en deuren in de voet van de kast verwijderd en vervangen door spaanderplaat.
 - de zijwanden van de bovenkast zijn beschadigd door het bijplaatsen van grote houten pijpen.
 - de vleugelstukken zijn oud (van een ouder orgel?), doch passen niet geheel bij deze kast.
-

BIBLIOGRAFIE

E.G.J.Gregoir : "Historique ...", Anvers 1865; p.169 :
"Smet-Van Tienen (Théodore), à Duffel Voici les orgues construits par ce facteur : ...; 1836, un orgue à Wortel, Molenbeek et Klyn-Vort; "

HUIDIGE TOESTAND

instrument : in verval
meubel : in verval
onderhoud : geen meer

datum prospektie : september 1975

Centrum BEKKEVOORT
Gemeente WERSBEEK
Parochiekerk Sint-Quirinus

=====

Auteur & bouwjaar instrument : onbekend
Orgelkast : de kast dateert van de 2° helft van de 18° eeuw, doch in
het instrument is ook pijpwerk van de 17° eeuw verwerkt.
Volgens mededeling zou dit orgel uit Diest afkomstig zijn.
Auteur(s) transformaties : o.m. H.Vermeersch, Duffel (tussen 1853-1865).
Het orgel werd enkele jaren geleden van het doksaal naar het koor
der kerk overgebracht door Fa. Van de Loo / Leuven.

INSTRUMENT

Dispositie

montre 8		prestant 4
fluit 4		bourdon 8
salicional 8		voix celeste 8
fournituur		doublette 2
trompette sup 8		trompette bas 8

manuaalomvang : C-f'''
pedaalomvang : C-c' (aangehangen)

Pijpwerk

- overal werden stemsleuven ingetrokken.
+ front : in origine sprekend, nu slechts houten sierpijpen (vermoedelijk
van Vermeersch).
+ binnenpijpwerk :
prestant 4 : van Vermeersch, goede faktuur.
montre 8 : id.; het basoktaaf is gekombineerd met bourdon 8.
bourdon 8 : 17° eeus; enge mensuur;
baspijpen in eik, de rest metalen gedekten.
fluit 4 : baspijpen (6) in eik, verder metalen gedekten (met verschuif-
bare hoeden en roeren), de kleinste zijn dichtgesoldeerd;
inscriptie "n" (pijpwerk van een vroegere nasard?).

salicional : van Vermeersch; met zeer nauwe voetopeningen en zijbaardjes.
voix celeste : nieuw; gedeeltelijk buiten de kast geplaatst.

doublette 2 : samengesteld uit divers pijpwerk; een aantal pijpen zijn dichtgesoldeerde roergedekten, de kleinste zijn wijde open fluiten.

fourniture : 17° eeuws pijpwerk; dikwandig lood; in origine 3 koren (rooster is behouden), waarvan 1 verdwenen; het middenste koor is nu het grootste koor (de roosterboringen blijken verbreed te zijn); de samenstelling is enigszins gewijzigd.

trompet 8 : pijpwerk in de stijl van Coppin en Rochet; bij enkele van de grootste werden de koppen en de stevels vernieuwd (vermoedelijk door Vermeersch); de 12 grootste hebben bekens met blikken onderstukken.

+ de uitbreiding (voor de hoogste tonen) geschiedde met ouder pijpwerk (misschien reeds op einde 18° eeuw).

Windlade

- lade van eind 17° eeuw; telt slechts 45 cancellen, is later met 9 cancellen uitgebreid.
- de pijpstokken blijken vernieuwd te zijn (misschien reeds in de 18° e.); zijn nu geschroefd.
- vlakke kleppen (Duitse stijl), ingelijmd.
- alle pulpeten werden vervangen.
- de lade werd onderaan doorprikt; er werd doorspraak vastgesteld.

Klaviatuur

- ingebouwd aan de prospektzijde.
- klavier = vernieuwd door Vermeersch.
- recht pedaal met fijne smalle toetsen (wellicht van Vermeersch).
- ronde registerstokken = van Vermeersch.

Traktuur

- + toetstraktuur : wellenbord van Vermeersch, met eiken armpjes; bevindt zich nog achteraan in de kast; de traktuur werd via hoeken naar voor geleid (Vermeersch).
- + registertraktuur : de registerwalsen zijn gewijzigd.

Windvoorziening

- magazijnbalg in de voet van de kast.
 - oude windkanalen.
 - de windvoorziening is ontoereikend.
-

ORGELKAST

- 4'-kast in rococo-stijl.
 - werd van het doksaal verwijderd en is thans opgesteld op de plaats van het vroegere hoofdaltaar.
 - de structuur is niet geheel homogeen.
 - rugwand beschadigd door de uitbreiding (voix celeste-pijpwerk).
 - de originele klavieropening werd dichtgemaakt met een plank.
 - de kast werd aan de voet opgehoogd.
-

BIBLIOGRAFIE

E.G.J.Gregoir : "Historique ...", Anvers 1865; p.207 :
"Vermeersch (Henri), à Duffel Voici les orgues construits
depuis 1853, ... : ... ; Wersbeken, renouvelé; "

HUIDIGE TOESTAND

instrument : in verval
meubel : in verval
onderhoud : geen meer

datum prospektie : september 1975

Centrum BERTEM
Gemeente BERTEM
Parochiekerk Sint-Pieter

=====

Auteur instrument : L.Van Peteghem, Gent.
Bouwjaar : 1829
Auteur transformatie : onbekend; 1° helft 20°e.
Onderhoud : de meest recente herstelling dateert van 1971,
 uitv.: Fa. P.Collon / Brussel.

INSTRUMENT

Dispositie

trompet bas 8	trompet sup 8
vioolbas 8	viool sup 8
voix celeste 8	fourniture
fluit 4	quinte
bourdon 8	doublette 2
cornet	prestant 4
gestopt gat (was rossignol)	tremolo

manuaalomvang : C-f'''
geen pedaal

Pijpwerk

cornet : het 8'-koor (gedekt) is uit het instrument weggenomen;
 het resterende pijpwerk is van wijde fluitmensuur;
 bij het hoogste koor zijn veel monden dichtgedrukt;

prestant 4 : overal opengescheurde stemranden.

bourdon 8 : volledig gedekt en zonder roeren; het laagste oktaaf is
 terzijde in de kast geplaatst (eik, aan elke zijde 6).

doublette 2 : overal opengescheurde stemranden.

fluit 4 : bas gedekt, verder 24 roergedekt, de 17 hoogste zijn wijde
 open fluiten.

nazard : de 6 grootste gedekt, verder 29 roergedekt, de hoogste zijn wijde open fluiten.

voix celeste : neemt nu de plaats in van een voormalige terts;
op het rooster staat "tersfluÿt" geschreven, en de boringen wijzen op fluitmensuur.

fourniture : 3 r.

viool : bas- + diskant; voorheen stond hier de trompet, die nu een sleep opgeschoven is.

trompet : op de plaats van een voormalige clairon 4 bas + kromhoorn 8 d.;
in de bas met tamelijk hoge blikken onderstukken en loden bovenstukken, in de diskant met loden bekers.

In een kast, in de torenruimte, bevindt zich nog een gedeelte van het pijpwerk dat uit het orgel weggenomen werd; deze restanten zijn zwaar beschadigd; er rest nog :

- een redelijk aantal van de clairon bas (de grootste met blikken onderstukken in de bekers); de lepels en tongen zijn praktisch alle weg.
- enkele van de kromhoorn (de pijpen met het hoogste tingehalte vertonen sporen van tinziekte).
- een aantal van de terts (fluitmensuur; enkele in de bas waren met roeren).
- enkele van het 8'-koor van de cornet (gedekt).

Windlade

- originele lade; gespijkerde pijpstokken; beledering onderaan doorprikt.
- kleppenkast : - originele veren (+ enkele hulpveren)
 - nog originele pulpeten
 - inscriptie : " L.Van Peteghem "
Fecit à Gand
Novemb^r 1829
- het rossignol -laadje is nog aanwezig, het pijpje met waterbakje is weg.

Klaviatuur

- ingebouwd aan de rugzijde.
- origineel klavier; bakstukken met ebben belegd + ingelegd beenreepje; toetsen met nieuwe celluloid belegd; verkeert in vervallen en

beschadigde toestand.

Traktuur

- toetstraktuur : origineel wellenbord + abstrakten .
- registertraktuur : origineel .

Windvoorziening

- in origine waren er 3 schepbalgen (met 3 hele en 2 halve plooien).
- 2 ervan zijn omgebouwd tot 1 magazijnbalgje (omgekeerd aan mekaar gezet) en zijn nu in de voet van de kast geplaatst;
de 3° schepbalg bevindt zich in een torenkamertje, buiten functie.
- de windkanalen zijn gedeeltelijk oud; oude tremulant.

ORGELKAST

- originele 4'-kast, in de balustrade ingebouwd, met loos onderwerkfront.
- snijwerk met o.m. loshangende houten kwasten.
- op een der deuren achteraan staat geschreven
 - "J.B.De Wolf"
 - clerc et organiste
 - 1849 1 avril

BIBLIOGRAFIE

G.Moortgat : "Oude orgels in Vlaanderen" II, uitg. Dienst Pers & Publikaties van de BRT nr.30, 1965 :
p.42 tekst + p.43 foto.

HUIDIGE TOESTAND

instrument : in verval
meubel : begin van verval
onderhoud : niet regelmatig

datum prospektie : juni 1975

Centrum BERTEM

Gemeente KORBEEK-DIJLE

Parochiekerk Sint-Bartholomeus

=====

Auteur instrument : Cappuyns-Keulemans

(luidens inskripties in de ventielkast).

Bouwjaar : ca. 1860 (de vorige kerk is afgebrand in 1858).

Auteur transformatie : vermoedelijk Joris (een 20-tal jaren geleden).

Onderhoud : vroeger door Joris, thans geen meer.

INSTRUMENT

Dispositie

viola di gamba 8	montre 8
doublette 2	prestant 4
bourdon 8 bas	bourdon sup 8
clairon 4	flûte pyramidale 4
trompette 8 bas	trompette
(gestopt gat)	(gestopt gat)

voettrede voor tremulant.

manuaalomvang : C-g'''

pedaalomvang : C-d' (aangehangen)

Pijpwerk

+ front : in origine wellicht een zinken front (niet-sprekend pijpwerk),
thans houten sierpijpen (met onaangepaste maten).

+ het pijpwerk heeft over het algemeen een vrij hoog loodgehalte;
het metaal is gewalst.

cornet : 4 rangen; pijpwerk verdwenen, bankje nog aanwezig.

montre 8 : groot oktaaf in eik, de rest in metaal, van expressions
voorzien; de grootste vertonen doorzakking.

prestant 4 : eveneens met expressions.

bourdon 8 : gedekt, zonder roeren.

flûte pyramidale : conisch; van baardjes voorzien;
de grootste pijpen zijn in eik (eveneens conisch).

viola di gamba : was in origine van zijbaarden voorzien; deze zijn
verwijderd en door snijbaarden vervangen.

doubllette : —

trompet : met gedraaide koppen; bekers met blikken onderstukken.

clairon : id. als trompet;

bestaat alleen in de baskant, in de diskant was een
ander tongwerk gereserveerd (nooit geplaatst).

Windlade

- originele lade, onderaan met leer beplakt.
- zowel in de linker- als in de rechterkant van de ventielkast is
een etiket geplakt met tekst :

"Cappuyns-Keulemans"

.....

(de rest van de tekst is niet te lezen wegens de te hoge
ligging van de lade in de kast; vermoedelijk is ook het
preciese bouwjaar vermeld.)

Klaviatuur

- ingebouwd aan de prospektzijde, origineel.
- reeds moderne maten toegepast : langere onder- en boventoetsen.
- de twee gestopte registergaten waren resp. voor de cornet en voor
het ventiel (waarvan de klep nog aanwezig is op het windkanaal).
- origineel pedaal, in beuk (vermolmd).

Traktuur

+ toetstraktuur.

voor het manuaal : wellenraam; de traktuur is regelbaar met leder-
moeren.
voor het pedaal : wellenbord .

+ registertraktuur.

nagenoeg origineel;

het mechanisme van het ventiel is niet meer verbonden, doch nog
gedeeltelijk aanwezig.

Windvoorziening

- originele magazijnbalg, met twee voetspompen, in een kist achter de voet van de kast.
 - gesplitst windkanaal.
 - opvallende tremulant (origineel).
-

ORGELKAST

Kast in neo-gotische stijl, met uurwerk in de kroon;
in ongewijzigde toestand bewaard.

HUIDIGE TOESTAND

instrument : in verval
kast : begin van verval
onderhoud : geen meer

datum prospectie : augustus 1975

Centrum BERTEM
Gemeente LEEFDAAL
Parochiekerk Sint-Lambertus

=====

Auteur instrument : onbekend.

Bouwjaar : ca.1650

Auteurs transformaties : - J.Wauters, Leuven; 1726.
- P.Van Peteghem, Gent; 1772.
- M.Dryvers, Kortenaak; 1873.
- het orgel werd gepneumatiseerd door Fa. Van
de Loo, Leuven, een 20 à 30 jaar geleden
(medegedeeld door de koster-organist).

Onderhoud : geen meer.

INSTRUMENT

Dispositie

man.II : bourdon 16, montre 8 (diskant), bourdon 8, prestant 4,
fluit 4, nazard 2 ²/₃, flageolet 2, piccolo 1, trompet 8.

man.I : salicional 8, bourdon 8, flute 2.

manuaalomvang : C-f''' (II spreekt C-D-d''')
(I spreekt C-f''')

pedaalomvang : C-d' (aangehangen aan II)

Pijpwerk

- + front : 17^oeeuws pijpwerk, van hoog loodgehalte; is verschillende keren bewerkt geweest (o.m. overlengten dichtgesoldeerd) en beschilderd met aluminiumbronsverf.
 - de corpora vertonen volgende karakteristieke versiering boven het labium : O^oO (3 in driehoeksvorm uitgedrukte punten).
- + binnenpijpwerk : is zeer moeilijk toegankelijk (= veroorzaakt door de talrijke uitbreidingen aan de zijkanten en achterzijde).

Positief

- was in origine een onderwerkje in de voet van de kast, met stekers-mekaniek (door Van Peteghem bijgebracht?).

- nu aan beide zijden van de oude kast opgesteld (als man.I).
- bourdon 8 : assemblage van divers pijpwerk o.m.
 - gedeelten in Van Peteghem-stijl.
 - gedeelten 17^oeeuws pijpwerk (met spitse bovenlabia en ingecirkelde onderlabia).
 - gedeelten 19^oeeuws pijpwerk (van gewalst lood).
- salicional : van M.Dryvers (+ later nog getransformeerd).
- fluit 2 : id.

hoofdwerk

cornet : pijpwerk en bankje verdwenen; sporen nog nawijsbaar.

prestant 4 : 17^oeeuws; er zijn baardjes en versterkingen aan de mond aangebracht.

bourdon : 17^oeeuws; baspijpen in eik; de rest met spitse labia.

doublette : 17^oeeuws; enkele pijpen in het front, de rest op de lade.

fluit 4 : 17^oeeuws; volledig gedekt, zonder roeren.

nazard : lichtjes anders van faktuur (Wauters?), prestantmensuur;

bas : gedekt, 19^oeeuws pijpwerk (gewalst lood).

montre 8 : diskant alleen; 17^oeeuws.

piccolo : samenvoeging van divers oud pijpwerk.

trompet : ouder pijpwerk (vermoedelijk toch 18^oeeuws) door Van Peteghem geheel gereviseerd; verder in de 19^oeeuw nogmaals bewerkt.

Verschillende bekers staan gekraakt.

Windladen

- hoofdwerklade : oud (Van Peteghem); de ventielkast is ontoegankelijk.

- positieflade : oud onderwerk-laadje (van Van Peteghem), in origine met stekersmekaniek; door Dryvers in 2 delen gezaagd en links en rechts van de oude kast geplaatst; ventielkast gewijzigd.

Klaviatuur

- ingebouwd aan de prospektzijde.

- de tessituur werd door Van Peteghem uitgebreid.

- de huidige klaviatuur is nieuw.

- pedaal : waarschijnlijk van Dryvers; verscheidene pedaaltoetsen zijn gebroken.

Traktuur

- oud wellenbord voor het hoofdwerk.
- de traktuur werd grotendeels vernieuwd door Dryvers.
- de registratuur is gepneumatiseerd (door Van de Loo); 5 gesmede walsen, buiten gebruik, zijn nog aanwezig.

Windvoorziening

- magazijnbalg, in een torenkamer geplaatst (Dryvers).

ORGELKAST

- het orgel bevond zich vroeger op het thans verdwenen doksaal; het is nu in de ruimte onder de toren, terzijde geplaatst.
- de 17e eeuwse kast met 4'-front is zwaar beschadigd aan de zijwanden en rugwand; de oorspronkelijke structuur is echter nog bewaard gebleven; enkele fragmenten van panelen bleven eveneens behouden.
- het meubel werd opgehoogd.
- de originele én de later toegevoegde registergaten (van het onderwerk) zitten verscholen achter opgenagelde plankjes.

ARCHIVALIA

Kerkarchief (berustend op de pastorie) - Farde XIV onderhoud kerk

1) brief van M.Dryvers.

" Mijnheer

In antwoord op uwen geëerden brief van 5 dezer, laat ik Ued. weten dat ik voornemens ben aanstaande week naar Leefdaal te komen om aan de orgel te komen werken, doch vooraleer ik het werk zal voltrekken diende ik te weten op wat voet de betalingen zullen geschieden want ik ben op korten tijd op verscheidene plaatsen daaromtrent ten mijnen nadeele nadeele (sic), geleerd. Het Kerkfabriek zal, zoo ik verhoop, het mij niet kwalijk nemen dat ik mijne zaak zoek

T. s v p.

te regelen ten einde later geen ongenoegen te hebben.

Gelief, mijnheer, zoo goed te zijn van mij desaangaante te antwoorden

en verzeker Ued. dat de orgel welhaast in de beste orde, zal voltrokken zijn.

Intusschen bid ik Ued. mijne welgemeende groetenissen te willen aanvaarden.

De orgelmaker

Mr Dryvers.

Cortenaeken, den 6 augusti,

1873

2) Overeenkomst M.Dryvers-Kerkfabriek.

" Modellen

Overeengekomen tusschen het kerkfabriek van Leefdaal en Martin Drijvers, Orgelmaeker te Diest, wegens het vergrooten van de orgel der kerk in bovengenoemde Gemeente.

Bovengenoemde orgelmaker verplicht zich op de orgel te plaatsen de volgende registers.

1ste Bourdon 16 voet 54 noten

2de Montre 8 " 54 "

3de Viola di gamba 8 " 54 "

4de Melophon 4 " 54 "

5de Tramblant

6de Regulateur

7° Pedal

8 De trompette zullen zullen (sic) op nieuw geharmonieerd worden.

9 De houte pypen zullen van goeden deen gemaakt worden

10 En de overige pypen van gegoten stof lood en tin uitgenomen de pypen van de Viola di gamba, deze zullen van tin gemaakt zijn. de windlaay zal verlengd worden tot 54 noten,

Alle onkosten die zullen voortspruiten uit logis / werkvolk enz. zullen tot rekening blyven van de orgelmaker, uitgenomen het vervoer van de statie van Leuven tot Leefdael en weer terug.

Het geheele werk hierbovengenoemd zal gansch voltrokken zijn op het einde van het jaar achtien honderd twee en zeventig. Zooniet zal het Kerkfabriek recht hebben elke week vertraging tien francs af te trekken na dat het werk zal voltrokken zyn, en goed gekeurd is zal aan de ondernemer eene som betaald worden van zeventien honderd francs in dry te mynen, volgens goed vinden.

J.H.Vander Vorst, Pres: J.B.Stroobant

J.P.Verheyden. G.De Keyzer

J.Tielemans P.J.Tolluy

P.T.Silverangs

Martin Dryvers

BIBLIOGRAFIE

- 1) E.G.J.Gregoir : "Historique ...", Anvers 1865, p. 198 :
"M. Van Peteghem a encore placé ou restauré les orgues à,
Leefdael, etc."
- 2) G.Moortgat : "Oude orgels in Vlaanderen" II, uitg. Dienst Pers &
Publikaties v.d. BRT nr.30, 1965; p.86 tekst + p.87 foto.
- 3) J.Van Ackere : "Belgique baroque et classique",
M.Vokaers - 1972 - Brussel NBB 19.
"Deux membres de la famille Van Peteghem se spécialisent dans la
facture d'orgues rocaille, Pierre et Lambert Benoît
Pierre van Peteghem est aussi l'auteur des orgues de Leefdaal (1733)
dont les guirlandes et les noeuds se réclament déjà du futur
style Louis XVI ..."
- 4)
(Hiernavolgend artikel nemen we in extenso over, maar willen er op
wijzen dat dit artikel enige onnauwkeurigheden of op zijn minst
enige dubieuze interpretaties bevat.)

S.De Cock : "Historisch overzicht van de orgels van Leefdaal.", in
Mededelingen van de Geschied- en Oudheidkundige Kring voor Leuven en
omgeving, jg.1974, 3-4de afl., deel XIV. :
"Twee orgels van de Sint-Hubertuskerk te Leefdaal zijn afkomstig van
de cisterciënzerinnenpriorij "Muizenklooster" te Mechelen. °) Dit
klooster werd opgericht in 1387 door de abt Baudeloo Gerardus van den
Zijpe in de gemeente Muizen, op 4 km ten zuidoosten van Mechelen. 1)
Het werd bevolkt met religieusen uit de abdij Roosendaal te Sint-
Katelijne-Waver. 2) Op 24 maart 1580 kocht priorin van den Broeck met
de toestemming van de geestelijke overheid en van koning Filips II het
Hof van Saksen, eigendom van Jonkheer van der Laen, aan de Korte Hair-
gracht (heden Van Hoeystraat) met bijhorigheden in de Jodenstraat en
het Zilverstraatje voor 2333 gulden 3). Op 28 april 1661 kregen de
nonnen als rector of geestelijk bestuurder de cisterciënzer Rolandus
Schotte, die door zijn ijver en wijs beleid het klooster in zijn oude
glorie herstelde 4). In 1628 werd er begonnen met de herbouw van het
klooster 5). Waarschijnlijk werd toen ook het eerste kerkorgel gebouwd

te Mechelen in de voorlopige kapel. De kerkbouw werd in 1647 begonnen en één jaar later voltooid. In 1650 werd een nieuw orgel gemaakt voor de priorijkerk tegen de prijs van 500 gulden 6). Het Godshuis werd ingewijd op 8 augustus 1651 door Jacob de la Torre, titulaire aartsbisschop van Efese en apostolisch vicaris der Nederlanden 7). Eén jaar later werd het oude orgel verkocht aan de Sint-Hubertuskerk te Leefdaal 8). In 1726 werd het hersteld door Jan Wauters 9). Deze orgelmaker werkte ook te Jodoigne en te Nederokkerzeel 10). Het nieuwe kerkorgel van het Muizenklooster werd hersteld in 1658 en 1660 11). In 1772 werd er een nieuw meubel gemaakt door Pieter Van Peteghem voor 882 gulden. Tevens werd het versierd met een beeldhouwwerk van Petrus Valckx, een bekende Mechelse figuur 12). Deze laatste maakte werken voor de Sint-Katelijnekerk en Sint-Janskerk, alsook voor de norberti-nessenpriorij Leliëndael te Mechelen 13). Op 6 april 1783 vroeg pastoor J.Thomas van Leefdaal de aankoop van dit orgel 14). In 1870 werd het hersteld en vergroot door Martin Drijvers uit Diest. Thans is dit orgel nog steeds te bewonderen in de Sint-Hubertuskerk te Leefdaal.

S.De Cock.

- °) Vooraleer aan te vatten met dit artikel wil ik een bijzonder woord van dank betuigen aan de heer Jean-Pierre Felix voor zijn welwillende en zeer gewaardeerde medewerking.
- 1) M.Verjans : "Het Godsdienstig leven - Het kloosterwezen in Mechelen de Heerlijke", Mechelen 1947, p.642.
E.De Seyn : "Geschied- en Aardrijkskundig woordenboek der Belgische gemeenten", deel II, Turnhout 1950, p.948.
 - 2) S.De Cock : "Bijdrage tot de geschiedenis van het Muizenklooster der cisterciënzerinnen", onuitgegeven h.s., p.4.
 - 3) Stadsarchief Mechelen (S.A.M.) : Fonds Muizenklooster S VII 3 f° 56 v°. (Schuddestraatje = Zilverstraatje).
 - 4) Koninklijke Bibliotheek Brussel (K.B.B.): HS. 21.140, Chronycke van het clooster van Muysen ..., z.d., f° 35 v°.
 - 5) K.B.B. : Hs. 11.673, Relaes uyt de oude schriften van het clooster van Muysen ..., z.d., f° 33, 34 en 34 v°.
 - 6) S.A.M., Fonds Muizenklooster, S VII 8, f° 168 v°.

- 7) J.Schoeffer : "Historische aantekeningen, rakende de kerken, de kloosters ..., deel II, Mechelen 1877, p.375.
- 8) Algemeen Rijksarchief (A.R.A.): Kerkrekeningen Leefdaal, nr.24.604 :
"Voor het Orgel oft Positief tot Mechelen gecocht
te saemen met de schipvracht tot Loven, item
't dragen van Loven tot Leefdael, met hetstellen
aldaer, ende voorts alle oncosten daer in begrepen,
betaelt de somme van twee hondert guldens dico ij^CRS
- 9) A.R.A.: Kerkrekeningen Leefdaal, nr.24.595 :
"Item betaelt aen Sr Jan Wauter orgelmaker
ter ordre van heere pastoor en kerckmr de somme
van vijftwintigh guls over het repareren van
de orgel volgens quittantie de dathe 18° 8bris 1726
dus 25 : 0.
- 10) J.P.Felix : "Jan Wauters, enkele gegevens over deze onbekende
'orgelmaker van Loven' (1° derde 18° eeuw) in De Praestant, 18° jg.
nr.2, 1969, p.29-34.
- 11) S.A.M., Fonds Muizenklooster S VII 8, f° 309 en 330 v°.
- 12) S.A.M., Fonds Muizenklooster S VII 10 f° 71. Het beeldhouwwerk
kostte 28 gulden en 19 stuivers. Johannes Taverniers maakte de
orgelkast voor 101 gulden.
- 13) A.Von Würzbach, Niederländisches Kunstlexicon, deel II, Wien-Leipzig
1910, p.737.
H.Coninckx, 'Valckx' in 'Bibliographie Nationale', deel 26,
Brussel 1936-38, p.61-63.
- 14) A.R.A.: Comité Religiekas nr.444. "

HUIDIGE TOESTAND

instrument : grof getransformeerd en geheel vervallen; verkeert in
nagenoeg onbespeelbare toestand.

meubel : zwaar beschadigd en in verval.

onderhoud : geen meer.

datum prospectie : augustus 1975

Centrum BIERBEEK
Gemeente BIERBEEK
Parochiekerk Sint-Hilarius

=====

Auteur instrument : G.Robustelly, Luik.
Bouwjaar : omstreeks 1770
Auteurs transformaties : - ca.1830, P.Ch.Van Peteghem.
- begin 20° eeuw, auteur onbekend.
Onderhoud : onbekend.

INSTRUMENT

Dispositie

principaal 8 0	0 oktaaf 4
0 kornet	brompijp 8 0
fluit 0	0 viola di gamba
0 oktaaffluit 4 sup	oktaaf 2 0
brompijp 16 0	0 mixtuur 4 r
0 trompetbas 8	trompet sup 0
klaroenbas 4 0	0 hobo 8
brompijp 8 0	0 fluit 4
0 prestant 4	fluit sup 2 0
salicional 8 0	0 kromhoorn 8 sup
0 kromhoornbas	oktaaf 2 0
voix celeste 0	0 kornet 3r
0 nasard	tremolo 0
	ventil 0

(klavieren)

- zwelpedaal

manuaalomvang : C-d''' (= C-D-d'''; de Cis-toets is verbonden met de cis°-
pedaalomvang : C-f° (aangehangen aan hoofdwerk) toets.

Pijpwerk

Hoofdwerk

- + front : - tamelijk hoog tingehalte.
 - enkele sierpijpen.
 - met aluminiumbronsverf beschilderd.
- + binnenpijpwerk:
 - montre 8 : enkele baspijpen (+ 3) zijn in eik; een 20-tal pijpen staat op de lade, de rest in het front.
 - prestant 4 : een aantal op de lade, de rest in het front.
 - cornet : op een apart gedeeld bankje;
 - 8' met roeren, de rest is van wijde open fluit-mensuur;
 - de inscripties zijn origineel.
 - bourdon 8 : groot oktaaf in eik; de rest volledig gedekt, met verschuifbare hoeden.
 - fluit 4 : bas gedekt, verder roergedekt.
 - doublette 2 : -
 - oktaaffluit 4 sup : pijpwerk van een vroegere nasard, dat overblazend gemaakt werd (gaatje in midden van het corpus).
 - gamba : nieuw; voorheen tierce ?
 - bourdon 16 : op de plaats van een tweekorig register (sesquialter), de originele roosterboringen zijn nog aanwezig, doch het rooster is gedeeltelijk uitgezaagd;
 - deze bd.16 is gedeeltelijk samengesteld uit pijpwerk van een vroegere nasard; de baspijpen zijn nieuw, terzijde geplaatst en beschilderd.
 - fourniture : 4 rangen; ongedeeld.
 - trompet 8 : origineel; van wijde mensuur;
 - de grootste bekers hebben geen blikken doch tinnen onderstukken (licht verzakt), de rest van de bekers is van tamelijk hoog loodgehalte (gehamerd metaal); kurkvormige koppen.
 - clairon bas : niet origineel, is Van Peteghem-pijpwerk;
 - met blikken onderstukken in de bekers.
 - hobo disk.: niet origineel, doch van goede faktuur (Van Peteghem);
 - zeer smalle conische bekers met blikken onderstukken en tinnen bovenstukken.

Onderpositief

- + front : bas van prestant 4; verder cfr. HW.
- + binnenpijpwerk : opstelling = grootste pijpen in midden, afdalend naar de zijanten.
- bourdon 8 : tamelijk breed gelabieerd; met originele kernprikken; de 11 grootste in eik.
- prestant 4 : 31 pijpen op de lade, de rest in het front.
- fluit 4 : volledig gedekt met kleine roeren; lage opsmeden, grote voetopeningen.
- salicional : nieuw; hier stond in origine een nasard.
- fluit 2 : alleen diskant; is overblazend gemaakt (gaatje in corpus), is pijpwerk van een vroegere fourniture of terts; in origine stond hier een volledige 2'.
- kromhoorn : staat op deze plaats (origineel!) omwille van het gemak van stemmen; gedeeld in bas- en diskant; kurkvormige koppen; geen al te hoog tingehalte.
- voix celeste : bestaat uit uitgelengd en aan elkaar gesoldeerd ouder pijpwerk; beginnend vanaf c°; hier stond in origine wellicht een tierce.
- oktaaf 2 : oud, doch niet meer op zijn originele plaats; hier stond in origine een sesquialter, niet gedeeld.
- nasard : in de bas met roeren, in de diskant 34 open fluit-pijpen; staat in het rooster van de vroegere fourniture (die uit 4 rangen bestond, ongedeeld).
- cornet : 3 rangen; op de lade; staat op een verhoogde pijpstok, ook het rooster is gewijzigd (een nieuw rooster op het oude aangebracht).

Windladen

- gespijkerde pijpstokken, met hier en daar schroeven bijgedraaid.
- de pijpstokken zijn op geregelde afstanden van zaagsneden voorzien.
- kleppenkasten : -tamelijk grote ventielkasten.
 - ingelijmde kleppen; genummerd tot 50.
 - originele veren.
 - originele pulpeten; sommige onder, sommige boven de bodem aangebracht; gedeeltelijk versleten.
 - geen inskripties.

Klaviatuur

- ingebouwd aan de rug - zijde; met uitspringende kader, door luiken afgesloten.
- klavieren : getransformeerd in de 19°-20° eeuw (toetsen verlengd, nieuw beleg, regelbaar gemaakt).
- pedaal : niet origineel.

Traktuur

- volledig originele wellenborden; wellen met ijzeren armpjes.
- houten registerwalsen met ijzeren armen.

Windvoorziening

- nieuwe magazijnbalg.
- er waren in origine windkanalen aan beide zijden (voor HW én Pos.).
- nieuwe tremulant.
- het origineel ventiel (= schuif op het windkanaal) is nog aanwezig.

ORGELKAST

- grote soliede 8'-kast in rococo-stijl; origineel.
- enkele panelen in zijkant en front werden uitgezaagd en openklapbaar gemaakt om als zwelkast te worden aangewend; de bediening ervan geschiedt met een pedaal.

BIBLIOGRAFIE

- 1) E.G.J.Gregoir : "Historique ...", Anvers 1865 :
 - p.9 : i.v.m. een XI°eeuws orgel
 - p.160-161 : "ROBOSTELLI, facteur d'orgues du siècle dernier,
a construit ... des orgues à ..., Bierbeek,"
 - p.187-188 : i.v.m. XI°eeuws orgel.
 - p.202, op de werklijst van P.Ch.Van Peteghem, vermelding "Bierbeek".
 - 2) T.J.Gerits : "Robustelly bouwde het orgel van Langdorp in 1781", in 'De Praestant', XVI°jg.(1967), p.13 : vermelding.
 - 3) G.Moortgat : "Oude orgels in Vlaanderen" II, uitg.Dienst Pers & Publikaties v.d. BRT nr.30, 1965 : p.44 tekst + p.45 foto.
-

HUIDIGE TOESTAND

instrument : nog bespeelbaar, doch in verval.

meubel : begin van verval.

onderhoud : normaal.

datum prospektie : juli 1975

Centrum BIERBEEK
Gemeente KORBEEK-LO
Parochiekerk Heilig Kruis

=====

Auteur instrument : niet bekend.
Bouwjaar : midden 18^e eeuw.
Auteurs transformaties : Kerkhoff ?
Voormalig onderhoud : Kerkhoff / Brussel.

INSTRUMENT

Dispositie

X (gestopt gat)	X (gestopt gat)
prestant 4	cornet
doublet 2	bourdon 8
nasard 2 ² / ₃	fluit 4
fourniture	flageolet 2
trompet bas 8	trompet sup 8
tremolo	X (gestopt gat)

X (gestopt gat)

manuaalomvang : C-e'''
geen pedaal.

Pijpwerk

- overal steminsnijdingen gekonstateerd.
- er zijn veel kernsteken toegebracht (bij transformaties).
+ front : - de pijpen waren in origine met tinfoolie belegd.
 - het soldeerwerk geschiedde met behulp van krijtlijm.
+ binnenpijpwerk :
cornet : 4 koren (zonder 8'-koor), originele samenstelling;
 alles met wijde fluitmensuur (ook het 4'-koor).
prestant 4 : de grootste pijpen in het front.
bourdon 8 : basoktaaf in eik; verder gedekt, met verschuifbare hoeden;
 zeer enge mensuur, smal gelabieerd.

doublette : enkele van de grootste in het front, de rest op de lade.

fluit 4 : gedekt, behalve de +7 kleinste.

nasard : roergedekt, de kleinste (+15) zijn open fluiten.

open plaats : voorheen vermoedelijk tierce.

open plaats : hier stond voorheen een 2- register, gedeeld in
B + D (hetgeen wijst op een sesquialter).

fourniture : 3 koren, waarvan het hoogste koor verdwenen is;
zeer enge mensuur.

flageolet : staat op de pijpenstok van een voormalige cymbale van
2 rangen, waarvan het pijpwerk verdwenen is;
de flageolet bestaat uit 19^oeeuws pijpwerk van vreemde herkomst;
de pijpen (conisch van vorm) werden ingekort.

trompet 8 : praktisch integraal in lood; zeer gehavend pijpwerk;
bij de grootste = kurkvormige koppen,
bij de kleinste = afgeschuinde koppen.
de lepels zijn opgerond aan de uiteinden;
originele dunne tongen (zijn nu belederd).

Windlade

- originele lade; buigt door.
- ventielkast : - vernieuwd + de ventielen zijn achteraan in een pin gezet.
 - er zijn nieuwe voorstellen aangebracht.
 - de lederpulpeten zijn verdwenen.
 - geen inscripties meer leesbaar (beplakt met blauw papier).

Klaviatuur

- ingebouwd aan de rugzijde.
- het klavier is nieuw.

Traktuur

- origineel wellenbord.
- abstrakten gedeeltelijk origineel.
- ijzeren registerwalsen.

Windvoorziening

- 19^oeeuwse magazijnbalg, achteraan op het doksaal, met 2 pompen.
 - de windkanalen zijn gedeeltelijk oud.
-

ORGELKAST

- 4'-kast in rococo-stijl, met 2 zijvelden en 1 middentoren.
 - met bruine verf beschilderd.
 - de twee deuren achteraan de bovenkast zijn nieuw.
 - kleine beschadigingen door transformaties.
 - gedeeltes van het lijstwerk bovenaan zijn afgezaagd.
-

HUIDIGE TOESTAND

instrument : in verval
meubel : in verval
onderhoud : nagenoeg geen meer.

datum prospektie : september 1975

Centrum BIERBEEK
Gemeente LOVENJOEL
Parochiekerk Sint-Lambertus

=====

Auteur instrument : onbekend; er is enige verwantschap met de
werkwijze van J.Merklin uit Brussel.

Bouwjaar : ca.1860 (in elk geval na 1854 = jaar van herbouw der kerk).

Er werd gebruik gemaakt van elementen uit een ouder orgel.

Transformatie : A.D'Hondt / Kessel-Lo (volgens werklijst; zie p.330)

INSTRUMENT

Dispositie

montre 8		cornet
salicional 8		flageolet 2
bourdon 8		fourniture
prestant 4		trompette 8
flute 4		trompette haute 8

(tremulant)

manuaalomvang : C-f'''

pedaalomvang : C-c' (aangehangen)

Pijpwerk

+ front : pijpwerk van ca.1855-1860; redelijk hoog tingehalte;
moderner van faktuur.

+ binnenpijpwerk :

cornet : 5 koren , waarvan het 8'-koor verdwenen is; het pijpwerk van
het 4'-koor staat thans gesplitst op de pijpstokken van het
8' én 4'-koor; de kleinste koren spreken niet meer (de pijpen
werden aan de monden dichtgedrukt); er is ook een hoeveelheid
ouder materiaal; overall originele expressions.

montre 8 : met originele expressions; baspijpen in grenenhout.

salicional : het laagste oktaaf is gekombineerd met de montre 8;

inskriptie op de grootste pijp "salicional 4 pieds 41 tuyaux"

bourdon 8 : ouder pijpwerk met zeer wijde mensuur (misschien zelfs 17^oeeuws), doch wellicht werden in de 19^oe. de kernen vernieuwd.

prestant 4 : ouder pijpwerk (+ een volledig register), hoger loodgehalte dan de rest; er werden later expressions aangebracht.

fluit 4 : volledig roergedekt, behalve de 10 kleinste die conisch zijn; van ca.1855-60; nog traditioneel van faktuur.

fluit 2 : oud pijpwerk ? (misschien is uit oude metaalplaat nieuw pijpwerk gemaakt); mensuurverloop = van prestant naar wijde fluit; inskriptie op de C^xpijp "Guenegui Frantz Lovenjoul".

fourniture : 3 rangen; nieuwer pijpwerk met hoger tingehalte; met expressions.

trompet : koppen van modernere faktuur; vertinde lepels; inskriptie op de C-pijp "Trompette nr 7 56 tuyau"

Windlade

- geschroefde pijpstokken.
- eiken kleppen, achteraan in een pin bevestigd + aan de zijkant geleid.
- de ventielkast is binnenin beplakt met blauw papier.
- er zijn geen lederpulpeten.
- de pijproosters zijn in een zachte houtsoort gemaakt.

Klaviatuur

- ingebouwd aan de rugzijde.
- toetsen met draaipunt achteraan.
- boven het pedaal zijn er twee gleuven voor voethaken; het mechanisme ervan is verdwenen.
- het pedaal is later aangebracht.

Traktuur

- + toetstraktuur : wellenbord met grenen wellen met beuken armpjes; regelbare mechaniek; het wellenbord v.h. pedaal is nieuwer.
- + registertraktuur : eiken registerwalsen, die met een metalen pin in een bronzen plaatje op de bank draaien.

Windvoorziening

- grote magazijnbalg met handpomp.

- er is eveneens een kompresseur.
 - de wind wordt via twee kanalen naar de windlade geleid.
 - opvallende tremulant (van het romantische type).
-

ORGELKAST

- 8'-kast in neo-gotische stijl; klassiek van structuur.
 - is met bruine verf beschilderd.
-

ARCHIVALIA

Er bestaan geen archieven meer : de pastorie met inboedel werd in 1914 door oorlogvoerende troepen in brand gestoken.

HUIDIGE TOESTAND

instrument : in verval.

meubel : begin van verval.

onderhoud : sedert 20 jaar geen meer.

datum prospectie : november 1975.

Centrum BIERBEEK
Gemeente OPVELP
Parochiekerk Sint-Lambertus

=====

Instrument : naar konstruktieëigenschappen te oordelen, een werkstuk
van P.H.Anneessens.

Bouwjaar : ca.1860-65; het vorige orgel werd verkocht aan de kerk te
Booienhoven in 1860.

Transformaties : op het einde v.d.19° of begin 20° eeuw werd het orgel
op een nieuw doksaal geplaatst;
A.D'Hondt uit Kessel-Lo schreef op zijn werklijst (zie p.330)
"restauration" te Opvelp.

Onderhoud : een laatste stembeurt geschiedde 20 jaar geleden.

INSTRUMENT

Dispositie

X	kornet	5k
X	principaal	8h
X	prestant	4
X	gedekt	8h
X	gedekt	8b
X	roerfluit	4
X	oktaaf	2
X	viool	8
X	principaal	8b
X	vulstem	3k
X	hoorn	8b
X	euphoon	8h
X	hobo	8
X	trompet	8b
X	trompet	8h

manuaalomvang : C-f'''

pedaalomvang : C-f° (aangehangen)

Pijpwerk

+ front : - de pijpen in de torens hebben sterk opgeworpen labia.
- met aluminiumbronsverf beschilderd.

+ binnenpijpwerk :

cornet : 5 koren; op één aaneengesloten pijpenbank; stond in origine
op een verhoogde bank achter het front;
gedekt 8'-koor, verschuifbare hoeden met wijde roeren;
de overige koren met wijde fluitmensuur.

montre 8 : de 2 laagste oktaven in eik; open pijpwerk.

prestant 4 : gedeeltelijk in het front.

bourdon 8 : gedekt, zonder roeren.

fluit 4 : vermoedelijk staan enkele baspijpen in het front; het overige pijpwerk is overblazend gekonstrueerd, en van wijde mensuur.

oktaaf 2 : is een wijde open flageolet; de baspijpen zijn conisch en overblazend, de overige zijn wijde open fluiten.

viola 8 : bestaat slechts uit een diskant; met snijbaarden (origineel) en streepjes soldeersel aan de monden ter versteviging (id.); zeer breed gelabieerd; zeer enge voetopeningen.

dulciana 8 : wijde open fluitmensuur; de 12 kleinste in metaal, de overige in hout (eik en grenen door elkaar gebruikt); dit pijpwerk is niet meer aangesloten en er is geen register-trekker meer voor voorzien.

fourniture : 3 r.

euphone 8 : diskant; met doorslaande tongen; origineel, doch wellicht werden hier en daar de stevels vernieuwd.

tuba 8 : baskant (op zelfde stok met euphone); zeer wijde mensuur.

hobo 8 : alleen diskant.

trompet 8 : in de bas bekens met blikken onderstukken; de grootste bekens staan los op de koppen (een praktijk die vaak voorkomt bij P.H. Anneessens).

De kleinste pijpjes bij de tongwerken zijn labialen.

Windlade

- origineel; bij de transformatie dieper achteruit gelegd ten opzichte van het front.
- ingelijmde kleppen.
- lederpulpeten.
- geen inscriptie meer : ze stond vermoedelijk in het midden en dit gedeelte is weggezaagd voor de nieuwe inkom van het windkanaal.

Klaviatuur

- ingebouwd aan de zijkant.
- toetsbeleg vernieuwd (celluloïd).

- de originele registertrekkers zijn verdwenen en vervangen door hefboompjes met metalen grendels (bij gebrek aan plaats voor registerknoppen; de registernaamplaatjes zijn nieuw.
- origineel pedaal, voorzien van koperbeleg.

Traktuur

- + toetstraktuur : liggend walsraam (origineel); abstrakten vernieuwd en thans schuin lopend.
- + registertraktuur : zeer sterk gewijzigd; ijzeren registerwalsen (nog gedeeltelijk origineel).

Windvoorziening

- originele magazijnbalg, van tamelijk grote omvang, in de voet van de kast.
- met 2 pompen en handbediening (kan nog funktioneren).
- de ingangen der windkanalen in de ventielkast werden gewijzigd en vermeerderd tot 3.

ORGELKAST

- originele 8'-kast; stond aanvankelijk in de balustrade.
- werd erg beschadigd aan dak en zijwanden, en bovenaan uitgezaagd wegens het herplaatsen onder een torenboog, ten gevolge van de bouw van een nieuw doksaal.
- de kast werd verdubbeld in diepte en de rugwand werd achteruit gebracht; de bovenbouw is deerlijk gewijzigd.

BIBLIOGRAFIE

E.Humblot : "Het positief van Booienhoven", in 'De Praestant', XVIII° jg. (1969), p.97 :

... Het enige wat we met zekerheid mogen aannemen, is dat het door E.H.Petrus Schevenels, pastoor te Booienhoven, te Opvelp in 1860 aangekocht werd voor de som van 175 fr. ...

(voor verdere gegevens aangaande dit orgel, zie § Bibliografie onder Zoutleeuw-Booienhoven.)

HUIDIGE TOESTAND

instrument : in verval.

meubel : in verval.

onderhoud : geen meer.

datum prospectie : december 1975

Centrum BOORTMEERBEEK
Gemeente BOORTMEERBEEK
Parochiekerk Sint-Antonius

=====

Auteur instrument : onbekend

Bouwjaar : begin 20^e.? (de kerk dateert van 1893)

Auteur transformatie : Joris (rond periode van WO II)

Onderhoud : voorheen D'Hondt.

Het instrument is buiten gebruik; er is thans een elektronium in dienst

INSTRUMENT

<u>gr.org.</u>	<u>recit</u>	<u>ped.</u>
bourdon 16	salicionale 8	sousbasse 16
montre 8	voix celeste 8	flûte basse 8
bourdon 8	cor de nuit 8	
viola 8	violine 4	
flûte harm.8	flûte octave 4	acc.des clav.
prestant 4	flageolet 2	octave grave réc.gr.org.
doublette 2	basson-hautbois 8	octave aigue réc.gr.org.
fourniture 3rgs		acc.gr.org.ped.
trompette 8		acc.réc.ped.
		forte generale
		tremblant

- pneumatisch (Joris?).
- nieuwe klaviatuur van Joris.
- gedeelde neo-gotische orgelkast.

datum prospektie : juni 1975

Centrum BOORTMEERBEEK

Gemeente HEVER

Parochiekerk Onze-Lieve-Vrouw

=====

Auteur instrument : naamplaatje op de orgelkast :

"facteur d'orgues d'église"

Augustin Verhulst

Herent

Brevet d'invention

Bouwjaar : laatste decennium 19e eeuw

(de kerk werd praktisch geheel herbouwd in 1854).

Onderhoud : Fa. B.Pels-D'Hondt / Herselt.

INSTRUMENT

Dispositie

bourdon 16

montre 8

prestant 4

tremblant

Grand Orgue

(man. II)

doublette 2

bourdon 8

trompette 8

cornet

flûte douce 4

bourdon 8

viola 8

Récit

(man. I)

flageolet

euphone-hautbois 8

quinte (nieuw naamplaatje)

- manuaalkoppeling

- zwelkast reciet (niet-graduele, verstelbare haak)

manuaalomvang : C-g'''

pedaalomvang : C-c' (aangehangen aan II)

Pijpwerk

+ front = zinken pijpen;

(thans achteraan recent "gestemd" met plaklint).

+ binnenpijpwerk :

Gr.Org. (vooraan in de kast)

cornet : op een gedeeld bankje; 1 koor is verdwenen (8'); was in origine $8' + 4' + 2 \frac{2}{3}' + 2'$ (zonder terts);

overall zijn expressions ingetrokken.

montre 8 : baspijpen in het front; overall expressions.

prestant 4 : gedeeltelijk in het front, de rest op de lade;
met expressions.

doublette 2 : op de lade; met expressions.

bourdon 8 : de baspijpen in eik (met voeten in beuk); de rest metalen
gedekten, met verschuifbare hoeden.

bourdon 16 : de 2 laagste oktaven in eik (voeten in beuk), terzijde
geplaatst; de rest op de lade.

trompet 8 : met smalle kelen.

Reciet (achteraan, in zwelkast)

flageolet : bas gedekt; rest volledig open fluit.

fluit 4 : bas gedekt; verder met roeren en verschuifbare hoeden;
het hoogste oktaaf is conisch.

bourdon 8 : bas in eik (met beuken voeten); geschroefde voorstellen.

viola 8 : -

euphone-hautbois : - in de bas euphone (met doorslaande tongen);
staan lichtjes gekraakt en gebuild.
- in de diskant hobo.

kwint : alleen diskant; nieuw;

was in origine waarschijnlijk een tongwerk (B + D).

Windladen

- geen doorspraak, doch de laden werden doorprikt.
- eiken laden; stokken en slepen gemaakt volgens een eigen systeem
van Verhulst (een soort kantslepen, telkens dubbel).
- kleppenkast : - eiken kleppen, vóór- en achteraan in pin, met
ingeslagen nummering.
- geen lederpulpeten.

Klaviatuur

- ingebouwd aan de prospektzijde.

Traktuur

- grenen wellenborden, wellen en abstrakten; houten armpjes.

Windvoorziening

- grenen magazijnbalg, met 1 inslaande plooi.
-

ORGELKAST

- neo-gotische orgelkast, met goede funktionele structuur;
in ongewijzigde toestand bewaard.
-

HUIDIGE TOESTAND

instrument : normaal

meubel : goed

onderhoud : normaal

datum prospektie : juni 1975

Centrum BOORTMEERBEEK
Gemeente SCHIPLAKEN
Parochiekerk Heilige Familie

=====

Auteur & bouwjaar instrument : (naamplaatje op de klaviatuur)

" Fa. Bern. Pels & Zoon "

Kerkorgels

op 211 = Lier = anno 1948

Onderhoud : plaatselijke organist.

INSTRUMENT

<u>Pedaal</u>	<u>I</u>	<u>II</u>
subbas 16	prestant 8	salicional 8
oktaafbas 8	bourdon 8	roerfluit 8
gedektbas 8	oktaaf 4	open fluit 4
koraalbas 4	mixtuur 3-4st.	flageolet 2
P + I	I + II	sesquialtera 2st.
P + II	I + II4'	trompet
	I + II16'	tremolo

- zweltrede, vaste en vrije combinaties.

- enkele spelen zijn gereserveerd.

manuaalomvang : C-g'''

pedaalomvang : C-f'

- elektrische traktuur.

- open opstelling.

Het instrument bevondt zich vroeger op het doksaal; thans is het overgebracht naar de zijbeuk beneden + speeltafel in het koor.

datum prospektie : oktober 1975

Centrum BOUTERSEM
Gemeente BOUTERSEM
Parochiekerk Sint-Hilarius

=====

Auteur en bouwjaar instrument : niet bekend.

Orgelkast : het oudste gedeelte van de orgelkast stamt uit het
einde 17^e eeuw - begin 18^e eeuw.

Auteurs transformaties :

- de kerk werd praktisch herbouwd in 1843, na de verwoesting van 1831; reeds toen geschiedde enige transformatie.
- in 1907 (zoals medegedeeld) gebeurde een ingrijpende transformatie (vermoedelijk door Joris).

Onderhoud : voorheen Fa. G.D'Hondt, thans geen meer.

INSTRUMENT

Dispositie

<u>Grand orgue</u>	<u>Récit</u>	
montre 8	salicional 8	
bourdon 8	cor de nuit 8	récit-grand orgue
viola 8	voix céleste 8	grand orgue-pédale
prestant 4	flûte écho 4	récit-pédale
flûte 4	flageolet 2	tremblant
doublette 2	quinte 3	grand jeu
trompette 8		

manuaalomvang : C-g'''

pedaalomvang : C-d'

Pijpwerk

+ front :

- onderkast : vals (houten pijpen met metaalbeleg).
- bovenkast : pijpwerk met hoog tingehalte (18^ee.), met tinfoolie belegd.
 - alleen de middenbundel is sprekend.
 - de pijpen in de scherpe torens zijn nooit aangesloten geweest.
 - het ouder pijpwerk was zonder overlengte.

Gr.org.

montre : nieuw.

viola : nieuw.

bourdon 8 : pijpwerk uit minstens 18^oeeuw; 19^oeeuwse inskripties;
volledig gedekt; de baspijpen zijn nieuw (grenenhout).

prestant 4 : 19^oeeuws.

fluit 4 : vermoedelijk 18^oeeuws, met 19^oeeuwse inskripties;
vrij hoog loodgehalte, tamelijk dikwandig;
bas gedekt, diskant volledig roergedekt in flesvorm,
de hoogste (+10) zijn open fluiten.

doublette 2 : 19^oeeuws; wijde fluitmensuur.

trompet : volledig homogeen 19^oeeuws (verwant aan Loret-pijpwerk);
vrij hoog loodgehalte; in de bas bekers met blikken onderstukken.

Récit

flageolet : 19^oeeuws.

quinte : alleen diskant; 18^oeeuws pijpwerk + nieuwere gedeelten.

fluit 4 : oude inskripties (17^oe.?) + 19^oeeuwse inskripties;
bas = grotendeels oud; gehamerd metaal; gedekt.
diskant = 19^oeeuws pijpwerk; open.

salicional & voix celeste : nieuw.

cor de nuit (bourdon) : nieuw; in de bas zitten nog 5 eiken pijpen
(waarschijnlijk 19^oeeuws).

Windladen, traktuur etc.

- nieuw; pneumatisch systeem.

Klaviatuur

- nieuwe vrijstaande speeltafel, vooraan op het doksaal, in de
balustrade aangebracht.
- het voetklavier is weggenomen.

Windvoorziening

- nieuwe magazijnbalg (nu met ventilator, voorheen met handpompbediening).

ORGELKAST

- 4'-prospekt; stond voorheen (1843?) in de balustrade.
- de bovenkast is het oudste deel, met scherpe uitspringende zijtorens; onderkast : 1843?
- de rugwand is praktisch volledig weg; er zijn overal erge beschadigingen door de verschillende uitbreidingen; het orgel werd eveneens achteruitgebracht, tot in de toreennis.
- vleugelstukken : wellicht 18^e eeuwse toevoegingen.

HUIDIGE TOESTAND

instrument : nagenoeg onbespeelbaar en buiten gebruik.
meubel : in verval.
onderhoud : geen meer.

datum prospektie : juli 1975

Centrum BOUTERSEM
Gemeente BUTSEL
Parochiekerk Sint-Martinus

=====

Auteur instrument : onbekend.

Bouwjaar : 1° helft 18° eeuw.

- het orgel werd in 1845 door Butsel gekocht van de koster van Vertrijk;
naar alle waarschijnlijkheid is het dus uit de kerk van deze gemeen-
te afkomstig; de eerste veranderingen dateren wellicht van deze tijd.
- 1857 : plaatsing van een trompet door Ch. Van Oeq.
- 1899 : grote herstellingen door A.D'Hondt uit Kessel-Lo.
- 1928 : herstelling (waarsch. D'Hondt).

Onderhoud : B.Pels-D'Hondt, Herselt.

INSTRUMENT

Dispositie

	O fluit 2	O viool (diskant)
montre bas O	O fluit sup 2	O piccolo 1
tremolo O	O trompet sup 8	O montre 8 sup
trompet bas O	O fluit 4	O (bourdon 8)
	O prestant 4	O cornet

manuaalomvang : C-g''' (fis''' en g''' = niet sprekend)
geen pedaal

Pijpwerk

- het pijpwerk is sterk beschadigd; een aantal pijpen staan gekraakt.
- in het front staat niet-sprekend pijpwerk.

cornet : 3 koren, op 2 aparte bankjes links en rechts;

het pijpwerk heeft ingeritste monden;

wijde open fluitmensuur;

de hoogste zijn enkele vreemde pijpjes;

er werden overal expressions ingesneden;

prestant 4 : de grootste staan niet in het front, maar erachter;

overal zijn expressions ingetrokken;

- bourdon 8 : - 7 houten pijpen in de voet van de kast; zijn gekropt en staan ondersteboven.
- metalen in hoog loodgehalte, gehamerd.
 - met krijtlijm gesoldeerd.
 - tamelijk dunne kernen.
 - de kernsteken zijn nu nogal verdiept.
- fluit 4 : - inscriptie "fluyt".
- bas gedekt, verder met tamelijk lange roeren, de hoogste (+ 6) conisch;
- fluit 2 sup : - is in feite doublette, 19^oeeuws.
- hieronder bevinden zich enkele 18^oeeuwse pijpen, met bolus beschilderd en later van baardjes voorzien.
- montre diskant : - staat op de plaats van vroegere doublette 2.
- hierin is nog wat 18^oeeuws pijpwerk aanwezig.
- fluit 2 : - is vermoedelijk een opgeschoven nasard.
- staat nu op de plaats van de vroegere trompet.
 - is in de bas dichtgemaakt (was in origine met roeren).
 - in diskant wijde open fluit.
- piccolo 1 : - oude inscriptie "siper octave".
- staat nog op de originele plaats.
 - prestantmensuur; overal expressions ingetrokken.
- (fourniture 2r) : - pijpwerk verdwenen.
- hier staat nu een nasard diskant (baskant is leeg).
- (trompet B+D) : hier staat nu een 19^oeeuwse strijker.
- trompet : - is niet de originele; is 19^oeeuws (Van Oeq).
- in de baskant met blikken onderstukken in de zinken bekers.
 - in de diskant van hoogloodgehalte.
- montre 8 : - is later bijgevoegd.
- samen met de bas van de trompet op een bijlade geplaatst.

Windlade

- de oude lade (54 cancellen) is nog aanwezig; gespijkerde stokken.
- daarachter werd in de 19^oeeuw een lade bijgeplaatst voor de uitbreidingen met 3 slepen, waarvan 1 niet gebruikt; met geschroefde pijpstokken.
- de kleppenkast van de oude lade is niet te openen : ze is onbereikbaar zonder uitvoerige demontage van de aanbouw.

- naar de slepen van de oude lade te oordelen moet de originele registerindeling als volgt geweest zijn :

prestant	cornet
fluit	bourdon
nasard	doubllette
mixtuur	superoctaaf
trompet bas	trompet sup.

Klaviatuur

- ingebouwd aan de achterzijde.
- is samen met de rugwand bij de uitbreiding achterwaarts verschoven.

Traktuur

- oud wellenbord met fijne metalen welletjes (origineel).
- de oude traktuur is nu regelbaar gemaakt.
- ijzeren registerwalsen.
- in de stijlen van de oude rugwand zijn nog de originele registergaten te zien (6 + 6); komen overeen met de huidige .

Windvoorziening

- kleine magazijnbalg, in een torenkamer; waarschijnlijk is hiervoor materiaal van oude eiken spaanbalgen gebruikt.
- er bevindt zich een kleine kompresneur in de voet van de kast.

ORGELKAST

- originele 4'-kast; uit de 1° helft van de 18° eeuw.
 - het onderpositief-frontje is volledig loos :het is een 19° eeuwse toevoeging, wellicht naar aanleiding van de overplaatsing in 1854.
 - de kast is achteraan uitgediept (aanwassen = grenenhout); de oude rugwandkonstruktie bestaat nog, doch werd zwaar beschadigd en verzaagd, vooral in de panelen; de zijwanden zijn eveneens zeer beschadigd; het dak is in grenenhout;
 - blinderingswerk in lindenhout (vermolmd).
-

ARCHIVALIA

"Memento 1827" (aanwezig op de pastorijs) :

p.5 "Het orgel is gestelt op 28^{br} 1845 omtrent welke tyd ook de verandering aen de choor gedaen is de schildery van S^tMartin gemaekt de oude vernieuwt het orgel is gekogt van Mr Merten voorzyds koster te Vertryk voor 800 f^{rs} op conditie van die somme te betalen volgens belofte mits voor de staende schuld 4% te betaalen in 1849 is aen de voornoemde de heele somme gegeven met 600 f^{rs} daer in begrepen gegeven door J.B.De Koninck en zyne Vrouw Lucia Michiels ten voordeele der Kerke en hunner zielen

p.7 " er is een trompette gestelt in 't orgel door Ch.Van Oeq in 't jaer 1857 heeft gekost 300 f^r in hetzelfde jaer is door F^r.Rummens de kerk gewit, de zyde autae gemarbert, de beelden hoogsael, preekstoel E^a geverf en gevernist

p.8 "het jaer 1860 is de vergrooting der kerk gebeurt het volgende jaer de toren voltrokken

Ten jare 1899 in de maand Februari is het orgel der kerk gansch uitgenomen en teenemaal gekuischt geworden door den heere D'Hondt, orgelmaker te Hersel (Leuven).*

Dit werk met de andere noodige herstellingen heeft aan de kerk gekost de som van honderd vijf en twintig franken - Hetzelve jaar tegen den 15 August is het orgel der kapel uitgenomen en hij heeft den blaasbalk en het secrete vernieuwd en vergroot : de onkosten dezer werken bedroeg de som van 440 franken

quod att. P.Van Beveren, Pastor

Butsel den 26 December 1899

(nota : dit laatste betreft de kapel van Sterre-Borne; zie volgend rapport)

"1928 (januari) - herstelling der orgel, nieuwe blaasbalk, herstelling van de Horlogie

P.V.B. (= Petrus Van Beveren, pastoor)

* Hier wordt Kessel(-Lo) bij Leuven bedoeld; zie ook p.330.

HUIDIGE TOESTAND

instrument : in verval

meubel : in verval

onderhoud : zeer summier

datum prospektie : mei 1975

Centrum BOUTERSEM

Gemeente BUTSEL

Bedevaartskapel O.L.Vrouw van Sterre-Borne

=====

Auteur instrument : onbekend

Bouwjaar : 19^oeeuw

Auteur transformaties : A.D'Hondt / Kessel-Lo, 1899.

INSTRUMENT

Dispositie

salicional 8

bourdon 8

prestant 4

flûte 4

tremblant

manuaalomvang : C-f'''

geen pedaal

Pijpwerk

- de salicional is van 1899.

- de rest is een assemblage van zeer divers pijpwerk uit het
begin van de 19^oeeuw.

Windlade

- eiken lade.

- nu pneumatisch gemaakt.

Klaviatuur

- ingebouwd aan de achterkant.

Traktuur & registratuur

- pneumatisch.

Windvoorziening

- magazijnbalg in de voet van de kast, met handpomp.

- zeer veel windverlies.

- nog geen elektro-ventilator.

ORGELKAST

- kastje uiterlijk met klassieke vormgeving, doch stuntelig van konstruktie.
- volledig loos front, zowel van boven- als onderkast.
- is een samenvoeging van allerlei delen en wat ouder snijwerk waarvan de herkomst een vraag blijft.
- boven op de kast prijkt een engelenbeeld.
- qua ornamentiek ietwat geïnspireerd op de kast in de kerk te Butsel, maar onhandiger in de afwerking.

ARCHIVALIA

Archief aanwezig op de pastorij te Boutersem-Butsel :

"Memento 1827"

"Ten jare 1899 in de maand Februari is het orgel der kerk gansch uitgenomen en teenemaal gekuischt geworden door den heere D'Hondt, orgelmaker te Hersel (Leuven)*. Dit werk met de andere noodige herstellingen heeft aan de kerk gekost de som van honderd vijf en twintig franken.

Hetzelve jaar tegen den 15 August is het orgel der kapel uitgenomen en hij heeft den blaasbalk en het secrete vernieuwd en vergroot : de onkosten dezer werken bedroeg de som van vier honderd veertig franken.

Quod att. P.Van Beveren, Pastor

Butsel den 26 December 1899

BIBLIOGRAFIE

F.V.Van Genechten, O.Praem.(pastoor): "Kritische analyse van de legende nopens de oorsprong van de eredienst van O.L.Vrouw van Sterre-Borne te Butsel en van historische gegevens die daarmee verband houden", in 'Eigen Schoon en De Brabander', 1974, p.12 :

"Het eikenhouten renaissance-altaar en het orgeltje kwamen uit de oude kapel"

* zie nota onderaan p.73.

HUIDIGE TOESTAND

instrument : nagenoeg onbespeelbaar

meubel : begin van verval

onderhoud : geen meer

datum prospektie : mei 1975

Centrum BOUTERSEM
Gemeente KERKOM
Parochiekerk Sint-Martinus

=====

Auteur instrument : volgens zijn werklijst (zie § Bibliografie) is het instrument het werk van P.Ch.Van Peteghem (indien met 'Kerkem' Kerkom bedoeld wordt). Wat registraantal en konstruktiekenmerken betreft wijst alles inderdaad op Van Peteghem-faktuur.

N.B.: Kerkem (Maarke-Kerkem) in Oost-Vlaanderen bezit een orgel van vermoedelijk eind 17° eeuw, dat nauwelijks sporen vertoont van een eventuele verbouwing door Van Peteghem.

Bouwjaar : 1° helft 19° eeuw (de toren van de kerk is romaans, doch het gebouw zelf dateert van 1783 e. vlg.)

Transformatie (in romantische zin) : begin 20° eeuw, auteur onbekend (vermoedens gaan naar Fa.Kerkhoff / Brussel).

Laatste herstelling : 8-9 j. geleden door J.P.Draps
(bij gelegenheid van de kerkrestauratie van 1964).

INSTRUMENT

Dispositie

<u>Gr.Org.</u>	<u>Récit</u>
montre 8	cor de nuit 8
bourdon 8	salicional 8
gamba 8	voix céleste 8
flûte 4	octaviante 4
doublette 2 (=4'sprekend)	piccolo
trompette 8	tremolo

(onderaan, papieren plaatjes met de hand geschreven :)

Grand orgue à la pedale

Recit à la pedale

Récit au grand orgue

zweltrede reciet

manuaalomvang : reciet C-g'''

gr.org. C-g''' (sprekend C-f''')

pedaalomvang : C-d'

Pijpwerk

+ front : met spitslabia.

+ binnenpijpwerk :

montre 8 : diskant origineel + gedeelten in het front eveneens orig.;

enkele zijn bewerkt (o.m.van nieuwe kernen voorzien);

de baspijpen zijn achteraan geplaatst; nieuw (in grenen);

enkele zijn in eik (dit zijn oude opengemaakte gedekten).

bourdon 8 : volledig gedekt, bas in eik.

prestant : 4', verkeerdelijk op de registerknop 2' genaamd

fluit 4 : roergedekt, met verschuifbare hoeden; de 17 hoogste zijn
wijde open fluiten.

fourniture 3r : pijpwerk verdwenen, origineel rooster nog aanwezig;

plaats nu ingenomen door gamba.

trompet 8 : zeer enge mensuur; in de bas bekens met blikken onder-
stukken en loden bovenstukken.

in de zwelkast :

picolo = oud pijpwerk, waarschijnlijk van een furniture afkomstig
(begon met 2/3 koor).

de rest van het pijpwerk is nieuw, of ouder doch van vreemde herkomst.

Windlade

- geschroefde pijpstokken; de tafel is gebarsten.

- er is veel doorspraak.

- de roosters bleven nog origineel.

- ventielkast : ingelijmde kleppen; de lederpulpeten zijn vervangen
door plastiekjes en de schalmstokjes door koperdraadjes.

- aan de slepen en oude registergaten (achteraan) te zien, moet de
originele toestand als volgt geweest zijn :

+ bourdon 8	+ montre 8 disk.
+ fluit 4	+ prestant 4
+ trompet sup	+ furniture 3r
+ rossignol & ventil	+ trompet bas
	+ tremblant

Klaviatuur

- vrijstaande speelbak vóór de orgelkast (in de balustrade ingewerkt).
- in origine was het klavier aan de achterzijde ingebouwd : de oude registergaten zijn er nog te zien.

Traktuur

- gedeeltelijk gepneumatiseerd (het reciet volledig).
- het oud wellenbord bleef bewaard.

Windvoorziening

- magazijnbalgje in een toreennis (nieuw),

ORGELKAST

- originele 4'-kast, was oorspronkelijk in de balustrade geplaatst.
- de rugzijde is getransformeerd.

BIBLIOGRAFIE

E.G.J.Gregoir : "Historique ...", Anvers 1865, p.201
Werklijst (1823-1846) van P.Ch.Van Peteghem :
"...; Kerkem, 9 reg., fl.900; ..."

HUIDIGE TOESTAND

instrument : getransformeerd en in verval
meubel : in verval
onderhoud : zo goed als geen meer

datum prospectie : juni 1975

Centrum BOUTERSEM
Gemeente NEERVELP
Parochiekerk Sint-Remigius

=====

Auteur instrument : M.Dryvers, Kortenaken.
Bouwjaar : 1875 e.v.,
met gebruikmaking van enkele gedeeltes van het vorig orgel.
Auteur transformaties : onbekend; 20^eeeuws.
Onderhoud : niet bekend;
het Hoofdwerk heeft sinds lang geen onderhoud meer genoten.

INSTRUMENT

Dispositie

(2 horizontale rijen registertrekkers : bovenaan gr.org.(bovenman.)
onderaan pos.(ondermanuaal).

o o o o o o o o o o
o o o o o o o

1 cornet	1 bourdon 8
2 prestant 4	2 quinte
3 bourdon 16	3 flûte 4
4 montre 8	4 voix celeste 8
5 viola 8	5 tremolo
6 flute octaviante 4	7 salicional
7 doublette 2	
8 trompette 8	
9 hautbois 8 sup	

voettrede links = manuaalkoppel (drukkoppel II op I).
voettrede rechts = zwelkast (niet-gradueel).

manuaalomvang : C-f'''

pedaalomvang : C-d'

Pijpwerk

+ front : bestaat integraal uit houten sierpijpen.

+ binnenpijpwerk :

Positief (in de voet van de kast)

bourdon 8 : nieuw (recenter dan Dryvers); halfronde opsmeden;
baspijpen in grenenhout en beschilderd.

flute 4 : oud pijpwerk.

quinte : diskant (ab cis'); klinkt als kwint $5\frac{1}{3}$; conisch pijpwerk;
vrij nieuw (recenter dan Dryvers).

voix celeste : zo goed als nieuw (vrij recent).

salicional : bestaat uit oud pijpwerk (van het voormalig orgel) dat
verbouwd werd (snijbaarden bijgebracht etc.).

Groot orgel

cornet

doulette) bevatten nog oud pijpwerk;

bourdon 16)

- het overige is van Dryvers.

+ het pijpwerk is nauwelijks zichtbaar door de enorme vervuiling
sedert vele jaren.

Windladen

- sleepladen van Dryvers.

- chromatische opstelling op beide laden.

Klaviatuur

- ingebouwd aan de zijkant.

- het pedaal is totaal versleten en verschillende toetsen zijn gebroken.

Traktuur

- volledig mechanisch.

- toetstraktuur : loopt via liggende walsramen onder beide laden;
voor het groot orgel : balansklavier met stekers
naar boven toe.

- registertraktuur : origineel Dryvers.

Windvoorziening

- nieuw.

- nieuwe tremulant.

ORGELKAST

- kast in laat-klassieke stijl (Dryvers).
 - front met \pm 4'-lengte (niet funktioneel), met in de voet een onderwerkfrontje (eveneens loos).
 - het positief werd later in een zwelkast geplaatst.
-

ARCHIVALIA

"Liber Memorialis", begonnen in 1858.

(op de pastorijs bewaard)

"Orgel

in november 1874, heb ik met Martinus Dryvers woonende te Cortenaeken een Verdrag aangegaan wegens het maken en plaatsen eener nieuwe orgel. De oude orgel, met eenige verandering, moet dienen voor de Klein orgel of het positief. Voor 3050 francs.

De getailleerde conditie berust in het sacristein tusschen de archieven der kerk. °)

De orgel moest den 1 November 1875 voltrokken en geplaatst zijn maar op den vervallen datum was er nog geen hand aangesteken."

°)Thans is dit kerkarchief niet meer aanwezig op de parochie.

HUIDIGE TOESTAND

instrument : zeer vervallen en vervuild; nagenoeg onbespeelbaar.

meubel : begin van verval.

onderhoud : geen meer; het orgel is buiten gebruik.

datum prospektie : oktober 1975

Centrum BOUTERSEM
Gemeente ROOSBEEK
Parochiekerk Sint-Anna

=====

Auteur oorspronkelijk instrument : onbekend.
Bouwjaar : 2° helft van de 18° eeuw
Auteurs transformaties : - P.A. Van Dinter, Tienen; ca. 1850.
- V. Van de Loo, Rotselaar.
- Fa. Stevens, Duffel.

Onderhoud : geen meer

INSTRUMENT

Dispositie

trompette 8, voix celeste 8, salicional 8, montre 8, flageolet 2,
flûte 4, cornet, bourdon 8, prestant 4.

manuaalomvang : C-f'''

pedaalomvang : C-f°

Pijpwerk

+ front : hoog loodgehalte; nu met aluminiumbronsverf beschilderd.
+ binnenpijpwerk : bij praktisch al het pijpwerk werden stemsleuven
en opengescheurde stemranden vastgesteld.

bourdon 8 : basoktaaf in eik; het metalen pijpwerk (gedekt) is
dichtgesoldeerd.

cornet : 3 koren (zonder 8' en 4'-koor); 18° eeuwse pijpenbankje,
dat door Van Dinter met 3 cancellen werd uitgebreid
(thans 29 cancellen).

fluit 4 : de grootste in eik; het metalen pijpwerk in de baskant
(gedekt) is dichtgesoldeerd; de diskant is roergedekt, in
flesvorm.

flageolet 2 : roergedekt in flesvorm.

montre 8 : diskant-spel; Van Dinter-pijpwerk.

salicional en voix celeste : nieuw.

trompet 8 : Van Dinter-pijpwerk; met zinken stevels.

Windlade

- volledig nieuw; met geschroefde pijpstokken.

Klaviatuur

- aan de zijkant aangebracht.
- het klavier is grondig vernieuwd of misschien zelfs totaal nieuw.
- het pedaal is origineel van Van Dinter.

Traktuur

- toets- en registertraktuur zijn gedeeltelijk van Van Dinter en gedeeltelijk later vernieuwd.

Windvoorziening

- magazijnbalg van Van Dinter, in de voet der orgelkast aangebracht.
- voorzien van een handpompbediening.
- verkeert in slechte toestand.

ORGELKAST

De orgelkast is niet geheel homogeen : er werd gebruik gemaakt van oudere elementen, vooral in het snijwerk aan de voet.

Het instrument was wellicht vroeger een balustrade-orgel, thans is het op het doksaal achteruit geplaatst.

De rugzijde is zwaar beschadigd en verzaagd.

BIBLIOGRAFIE

E.G.J.Gregoir : "Historique ...", Anvers 1865;

p.182, op de werklijst van P.A.Van Dinter (tot 1857) :

"Puis des orgues à; Roosbeke,".

Nota : i.v.m. dit gegeven is het niet precies uit te maken of Roosbeek in Brabant bedoeld wordt, ofwel Rozebeke in Oost-Vlaanderen, vermits deze laatste gemeente eveneens een Van Dinter-orgel bezit, dat vermoedelijk niet afkomstig is uit de abdij Maagdendale te Oudenaarde - zoals algemeen wordt aangenomen - doch blijkens meerdere aanwijzingen wel degelijk voor de kerk te Rozebeke

gebouwd is.

(zie hiervoor G. Potvlieghe : "Het Historisch Orgel in Vlaanderen, deel I, p.534).

HUIDIGE TOESTAND

instrument : in verval

meubel : in verval

onderhoud : geen meer

Centrum BOUTERSEM

Gemeente VERTRIJK

Parochiekerk O.L.Vrouw Hemelvaart

=====

Auteur instrument : vermoedelijk Fr.Loret / Sint-Niklaas.

Bouwjaar : ca.1845 (zie ook archieftekst p.70)

Auteur transformatie : A.D'Hondt / Kessel-Lo (tussen ca. 1890 en 1904)

(zie hiervoor werklijst p.330).

Onderhoud : Fa. Van de Loo, Heverlee

INSTRUMENT

Dispositie

monter 8	bourdon 16
fluit 4	bourdon 8
- . - . -	prestant 4
doublet 2	- . - . -
fluit sup.2	quinte sup.2 2/3
trompet sup.8	trompet bas 8

° de registers boven het teken - . - . - spelen op beide klavieren terzelfdertijd; deze onder de lijn alleen op het bovenste klavier (een kwasi gelijkaardig systeem vindt men ook bij de St-Truidense orgelmaker A.Clerinx).

manuaalomvang : C-f'''

pedaalomvang : C-f° (thans niet meer aangesloten)

Pijpwerk

+ front : middenvelden = houten sierpijpen met tin belegd
zijvelden = sprekende pijpen, in tin
vleugelstukken = id. als middenvelden

lichte sporen van metaalziekte .

+ binnenpijpwerk :

trompet : bevindt zich achter het front; met blikken onderstukken
(vertind) in de bas; met in de stevels ingeslagen nummering;

flageolet 2 : diskant; wijde open fluit.

kwint 2 2/3 : wijde open fluit; de 7 laagste pijpen ontbreken.

doublet 2 : prestantmensuur.

prestant 4 : 44 pijpen op de lade, 10 in het front.

fluit 4 : volledig gedekt zonder roeren, behalve de 12 hoogste die wijde open fluiten zijn.

bourdon 8 : laagste oktaaf in hout, zijn terzijde geplaatst;
verder volledig gedekt met verschuifbare hoeden.

montre 8 : bestond in origine alleen uit een diskant (29 pijpen);
de baskant is volledig nieuw + het rooster is hier gewijzigd.

bourdon 16 : 30 pijpen zijn gedekt, het zijn originele pijpen doch van functie veranderd : 6 ervan waren voorheen open (nu gedekt met verschuifbare hoeden en met bijgesoldeerde baarden); met ronde hoge opsnode;
staan nu op een aparte bank en de roosters zijn gewijzigd;
(misschien stond hier in origine een dulciana ?
cfr. analoge disposities van Loret).

Windlade

- 1 lade met 2 ventielkasten (vóór- en achteraan); het bovenklavier werkt op beide ventielkasten.
- geschroefde pijpstokken; doorspraak vastgesteld.
- ingelijmde kleppen, vooraan in een pin geleid (mooi afgewerkte onderdelen).
- geen inscripties.
- er zijn nieuwe houten haken aangebracht om de voorlagen af te sluiten (zijn geschroefd; om deze schroeven te plaatsen werden gaten in de orgelkast geboord!).

Klaviatuur

- ingebouwd aan de prospektzijde.
- originele eiken klavieren, met nieuwe kunststof belegd.
- bakstukken met mahonie-fineer.
- klavieren met wip-mekaniek.
- typische smalle registertrekkertjes met koperen knopjes.

Traktuur

- wellen, 2 wellenramen, abstrakten en registerwalsen in eik.
- niet-regelbare mekaniek.

Windvoorziening

- de blaasbalg is nog de originele balg; bevindt zich nu in een torennis, met motor en reguleur;
stond vroeger in de voet van de kast; met handpomp.

ORGELKAST

- originele 4'-kast in klassicistische stijl.
- aan de rugzijde beschadigd vanwege de uitbreidingen.
- in de balustrade is -los van de hoofdkast- een loos positieffront aangebracht.
- de 2 vleugelstukjes (in de vorm van een halve harp, met sierpijpjes) alsook de 2 engelkopjes (als "ondersteuning" van de 2 zijbundels) zijn in zacht hout gemaakt; de engelkopjes kunnen ouder zijn.
- dak in zachte houtsoort (populier?).
- de middenvelden van het front (gemaakt als luiken) verschaffen toegang tot het binnenwerk.

HUIDIGE TOESTAND

instrument : bespeelbaar, maar in begin van verval.

meubel : begin van verval.

onderhoud : normaal.

datum prospektie : mei 1975

Centrum BOUTERSEM
Gemeente WILLEBRINGEN
Parochiekerk Sint-Pietersbanden

=====

Auteur instrument : naar konstruktie-eigenschappen en typische inscripties te oordelen, mag het auteurschap van
H.De Volder uit Brussel als zekerheid aangenomen

Bouwjaar : 1850 worden.

Transformaties : A.D'Hondt / Kessel-Lo, ca.1900 (zie p.330, werklijst).

INSTRUMENT

Dispositie

o	cornet
o	montre 8
o	virole de gambe
o	prestant 4
o	bourdon 8
o	flute ouvert 4
o	fourniture
o	doublette 2
o	trompette bas 8
o	trompette sup.8

ijzeren haakje boven het klavier = ventiel

voethaak = tremblant

manuaalomvang : C-f'''

pedaalomvang : C-d' (aangehangen)

Pijpwerk

+ front - de middentoren bestaat uit niet-sprekend pijpwerk.

- de rest = grootste van prestant 4

grootste van montre 8 diskant (vanaf cis')

gedeelte van doublette 2

- vrij hoog loodgehalte; gewalst metaal.

- is met tinfoolie bekleed geweest, de monden met bladgoud.

- er zijn lichte kernprikken.

+ binnenpijpwerk

cornet : 5 koren; 8'-koor gedekt, op de cis'-pijp staat een

inscriptie " bourdon du cornet "

orgue 80

1850

C #

4' = prestantmensuur; zelfde inscriptie "prestant du"

montre : baskant is nieuw, achteraan bijgeplaatst.

viola : nieuw.

prestant : -

flute ouverte : wijde open fluit.

fourniture : 2 rangen; origineel.

doubllette : C-c° = prestantmensuur; vanaf f° = conische fluit.

trompet : met blikken onderstukken in de bekers.

Windlade

- gespijkerde pijpstokken, bovenaan voorzien van zaagsneden.
- ingelijmde kleppen.
- leder-pulpeten.
- de kam voor de veren is in een zachte houtsoort.

Klaviatuur

- ingebouwd aan de zijkant.
- aangehangen pedaal, recht model (vermoedelijk niet origineel).

Traktuur

- o.m. liggend wellenraam.

Windvoorziening

- magazijnbalg met grenen boven- en onderblad; eiken plooien.
- grenen windkanalen.

ORGELKAST

- de plaats van het instrument is gewijzigd na de verbouwing van de kerk.
- kast met 4'-front.
- het front dat in de balustrade ingebouwd is bestaat enkel uit sierpijpen.

- in de voet vooraan van de grote kast zit een groot nieuw paneel :
mogelijks was voorheen het loze positieffront hier ingebouwd.
-

HUIDIGE TOESTAND

instrument : in verval
meubel : begin van verval
onderhoud : geen meer

datum prospektie : mei 1975

Centrum DIEST

Gemeente DEURNE

Parochiekerk Sint-Engelbertus

=====

Auteur instrument : P.H.Anneessens, Ninove.

Bouwjaar : 1852

Laatste herstelbeurt : Fa. B.Pels-D'Hondt / Herselt; 1964.

INSTRUMENT

Dispositie

O	hobo	8	sup
O	klaroen	4	bas
O	trompet	8	sup
O	trompet	8	bas
O	vulwerk	3st	
O	viola di gamba	8	bas
O	viola di gamba	8	sup
O	gedekte fluit	4	
O	flageolette	2	
O	bourdon	8	sup
O	bourdon	8	bas
O	oktaaf	4	
O	prestant	8	
O	cornet	5st	

manuaalomvang : C-c"" (origineel)

pedaalomvang : C-f° (aangehangen)

Pijpwerk

+ front : vrij hoog loodgehalte; met aluminiumbronsverf beschilderd.

+ binnenpijpwerk :

- er werden overal (recent) stemkrullen ingesneden (toonhoogte
opgetrokken).

cornet : 5 koren; op een laadje in 2 delen;

8' met lange wijde roeren; de rest is van wijde fluitmensuur.

montre 8 : 24 pijpen op de lade, de rest in het front;

de grootste (+ 1 oktaaf) zijn in eik.

prestant 4 : de grootste (+ 1 oktaaf) in het front, de rest op de lade.

bourdon 8 : baspijpen (ruim 1 oktaaf) in eik, terzijde geplaatst;

met verschuifbare hoeden.

fluit 2 : open; beginnend met prestantmensuur, loopt verder uit in fluitmensuur.

fluit 4 : nogal enge mensuur; bassen in eik, verder gedekt en met wijde lange roeren; de 7 hoogste zijn zeer wijde fluiten.

gamba : alleen de diskant is origineel; zeer eng en zonder baarden; de baskant is later bijgevoegd (op de plaats van een vroegere dulciana 4 ?);

hier en daar is slecht soldeerwerk verricht (recent).

fourniture : 3 r.

trompet : de grootste hebben bekens met blikken onderstukken en loden bovenstukken; met lijmv verf beschilderd (origineel); de twee hoogste pijpen zijn verdwenen.

clairon bas : id. als trompet.

hobo sup : de onderstukken van de bekens zijn in koper, de bovenstukken in lood; zeer smalle lepels en tongen; de vijf hoogste pijpen zijn verdwenen, er zitten ook 2 vreemde bij.

Windlade

- origineel.
- de pijpstukken zijn gespijkerd + er zijn nieuwe schroeven bijgebracht.
- ventielkast : - kleppen achteraan ingelijmd.
 - inskriptie :
" Fait par moi P : H : Anneessens "
facteur d'orgues à Ninove
flandre orientale 1852

Klaviatuur

- ingebouwd aan de zijkant.
- lange onder- en boventoetsen (modernere maten).
- pedaal : origineel ; toetsen met koper belegd;
met oude wellen, doch nieuw wellenbord.
- mooi gedraaide registerknoppen.

Traktuur

- liggend walsraam met eiken wellen en ijzeren armpjes.
- grenen abstrakten.

Windvoorziening

- eiken magazijnbalgje in de voet van de kast; origineel.
 - werd in origine bediend met een handpomp aan de zijkant van het klavier.
-

ORGELKAST

4'-kast in post-rococo-stijl; ongewijzigd.

ARCHIVALIA

Register met beraadslagingen der kerkfabriek (bewaard op de pastorie) :
1965

"... In de zomer van 64 is ook het orgel hersteld, dat de som
bedraage van 50.000 fr. De som zou gepland zijn over 5 jaren, in sept.
werd de som gestord van 10.000 fr.

Nadat er nazicht gedaan werd van al die werken werd de vergadering
gesloten."

HUIDIGE TOESTAND

instrument : beginnend verval; wordt nog zelden gebruikt.

meubel : begin van verval.

onderhoud : geen meer; (er is een elektronium in gebruik).

datum prospektie : juli 1975

Centrum DIEST

Gemeente DIEST

Parochiekerk O.L.Vrouw

=====

Auteur instrument : J.J.Delhaye, Antwerpen.

Bouwjaar : 1828

Auteur transformaties : onbekend, eind 19° of begin 20° eeuw.

Onderhoud : geen meer.

INSTRUMENT

Dispositie

middenste rijen = Hoofdwerk

buitenste rijen = Bovenwerk

de registerbenamingen zijn vernieuwd;

		O monter	cornet	O	
cornet	O	O viola da gamba	bourdon 16	O	O prestant 4
bourdon	O	O bourdon	prestant 4	O	O fluit 4
fluit	O	O gemshoorn	quintadeen	O	O doublette 2
carillon	O	O doublette	fluit 4	O	O zweving 8
salicional	O	O violin	nazard 3	O	O mixtuur 3r
trompet	O	O bombarde	mixtuur 3	O	O trompet
basson	O	O trompet	bombarde	O	O hobo
koppeling	O	O klaroen	trompet	O	O tremblant
		O (vastgezet)	clarinette	O	

manuaalomvang : C-a''' (origineel)

pedaalomvang : C-c' (aangehangen aan het Hoofdwerk)

Pijpwerk

- het pijpwerk heeft in het algemeen lage opsmeden en kleine voetopeningen; het tingehalte is ook iets hoger dan gebruikelijk in Vlaanderen.

+ frontpijpwerk :

HW = prestanten en enkele van de viola da gamba (snijbaarden ≠ orig.).

BW = prestant en enkele van de doublette.

hoog tingehalte.

+ binnenpijpwerk :

Hoofdwerk

cornet : 5 rangen, was in origine 6 r. ;
8'-koor met verschuifbare hoeden, enge mensuur;
hoogste koor is verdwenen, was wellicht een verdubbeling
van de nog aanwezige terts (roosterboringen zijn identiek);
de rest is van wijde fluitmensuur.

montre 8 : gedeeltelijk in het front;
het pijpwerk op de lade heeft beschadigde stemranden;

bourdon 16 : weinig kernprikken, bij sommige pijpen zelfs geen;
hier en daar baarden afgesneden; baspijpen in eik;

viola di gamba : vanaf c° (origineel); aangescherpt bovenlabium;
was in origine zonder baarden;

prestant 4 : wijde mensuur, smal gelabieerd, lage opsnode.

bourdon 8 : zoals bourdon 16, allen met verschuifbare hoeden;
baspijpen in eik;

kwintadeen 8 : zeer enge mensuur, aangescherpt bovenlabium, lage
opsnode, nogal wat kernprikken;
met gewone baarden (geen kaste-baarden);

gemshoorn 4 : een gedeelte in de bas is gedekt.

fluit 4 : nog 1 oktaaf aanwezig, de rest is verdwenen;
was gedekt, met verschuifbare hoeden;

doulette 2 : sterk beschadigd pijpwerk.

nasard 2 2/3 : volledig gedekt met verschuifbare hoeden, zonder roeren;

viola 4 : nieuw; op deze plaats stond voorheen een ander spel (terts?
of fluit 2?).

fourniture : pijpwerk integraal verdwenen, was van 6 r. ;
het rooster is nog aanwezig;

bombarde 16 : gedeeld in bas- en diskant; zeer hoog tingehalte

trompet 8 : id. ; id.

clairon 4 : baskant, de diskant is verdwenen;
de grootste = blikken onderstukken waar de bekens los ingeschoven
zijn.
de kleinste = id., doch aangesoldeerd.

Bovenwerk

cornet : 4 rangen; 1 koor is verdwenen (terts).

prestant 4 : 34 pijpen op de lade, de rest in het front.

bourdon 8 : 12 grote pijpen zijn terzijde geplaatst.

fluit 4 : 12 baspijpen gedekt, de rest met fijne lange roeren;

de 9 hoogste zijn verdwenen;

fluit 8 : open fluit.

doubllette 2 : de 26 pijpen die op de lade stonden zijn verdwenen;

de bas (in het front, nog aanwezig) is niet meer aangesloten;

carillon : diskant-spel; alle pijpwerk verdwenen doch rooster behouden;

was -naar de maten van dit rooster te oordelen-:

{	gedekte 4'
}	terts 1 3/5
}	1'

salicional : nieuw

voix celeste : id.) hierin zijn nog enkele oude pijpen verwerkt;

waren in origine vermoedelijk fluit 2 en nasard 3;

fourniture : pijpwerk verdwenen; had 4 koren en was niet gedeeld;

het oude rooster is gedeeltelijk kapotgezaagd (in de bas).

trompet 8 : gedeeld in B + D; hoog loodgehalte; blikken onderstukken;

hobo 8 : volledig in tin, alleen blikken halzen; zeer smalle lepels;

Windladen

Hoofdwerk : gedeelde lade; uitneembare ventielen (achteraan in een stift)

de staarten worden met een veertje aangedrukt;

in het groot oktaaf met dubbele cancellen;

Bovenwerk : één lade, doch met een duidelijke splitsing;

Klaviatuur

- origineel; ingebouwd aan de prospektzijde;
- bakstukken met ebben fineer en ingelegd been;
- het pedaal is nog het originele pedaal; recht; ook het wellenbord ervan is oorspronkelijk;
- schuifkoppel tussen de beide klavieren;
- tamelijk lange zwarte toetsen (modernere trend).

Traktuur

- boven het klavier regelbaar gemaakt met ledermoeren;
- zowel toets- als registertraktuur zijn origineel;

Windvoorziening

- 3 grote spaanbalgen (+ 8 voet op 4 voet), met 1 plooi (Hollandse wijze); zijn origineel; boven mekaar geplaatst en omgeven door een solied grenen beschot; met drie voetpompen;
 - op het hoofdkanaal is een ventiel aangebracht (uitgeschakeld).
-

ORGELKAST

- zeldzaam voorbeeld in zuiver klassicistische stijl.
 - met korintische zuilen en ingebouwd uurwerk.
 - chronogram :
" CIVIUM DonIs ConstrUCTa fUerUnt "
-

BIBLIOGRAFIE

- 1) E.G.J.Gregoir : "Historique", Anvers 1865, p.101 :
"Orgues de Jean J. Dell Haye : ..., Diest, Notre-Dame, un bon orgue de 2 claviers et pédale avec bourdon 16 p. (1828). Jean J. Dell Haye obtint un brevet pour avoir apporté des perfectionnements à la pédale."
- 2) T.J.Gerits : "Orgelbouwer Jan Dekens van Haacht (17^ee.), in 'De Praestant', XIII^ojg. (1964), p.4 :
"Pas was het orgel te Oostmalle afgeleverd en geplaatst, of meester Jan Dekens kreeg een nieuwe aanbesteding, vanwege het kerkbestuur van de O.L.Vrouwkerk te Diest, bediend door de premonstratenzers van Tongerlo. De bouw van het nieuwe kerkorgel vorderde traag en de overheid was verplicht Jan Dekens te dwingen het instrument, zo mogelijk, tijdig te leveren. °)
°) = Item aen meester Jan Dekens, orgelmaker op cortinghe van het accoort met hem aengegaen, 120 gulden.
Item als wanneer de meesters door de ordinantie van den burgemeester naar Mechelen hebben moeten ryden om den orgelmaker aldaer te actionneren ten eynde om het maken van d'orgel ... 16 guld., 4 st.
(Kerkrekeningen O.L.Vrouwkerk, Diest, 1675-1678,
uitg. F.Raymaekers, "Het kerkelijk en liefdadig Diest, Leuven, 1870, p.179; G.Van Doorslaer, art.cit., p.613-614)

De oorzaak van dit verzuim moet gezocht worden in de militaire expedities en plunderingen, waardoor het dorp Haacht in 1674 en 1675 te lijden had. °)

°) = J.Cools, art.cit., p.103.

Na de voltooiing van het orgel werd Kornelius de Putter, schipper te Mechelen, belast "die orgelpypen ende andere instrumenten" langs de Dijle en de Demer naar Diest te voeren. Hiervoor ontving hij 7 gulden en 4 stuivers. °)

°) = "Aen Cornelis de Putter, schipper voor het brengen van Mechelen, die orgelpypen ende andere instrumenten, vrachte, als vercoten geld per quittance betaelt, 7 guld., 4 st.

Kerkrek. O.L.Vrouwkerk, Diest, 1675-1678, uitg. F.Raymaekers, op.cit., p.179.

Uit deze rekening van het Diestse kerkbestuur blijkt, dat J.Dekens naar Mechelen verhuisde, ten gevolge van de politieke troebelen. Mogelijk werd het atelier van Dekens te Haacht verwoest. Te Diest werd het houtwerk van het doksaal en van de orgelkast toevertrouwd respectievelijk aan Mathys van Kempen en aan Jan Masson. °)

°) = Item aen Matthys van Kempen volgens syne specificatie en quittance betaelt voer het wercken in de kerck aen d'oxael als geleverd bet ... 107 gul., 16 st.

Item aen Jan Masson betaelt in afquyttinghe van d'orgelcasse
22 guld.

Item aen Peeter Smeyers van 't gene Jan Masson en Matthys van Kempen in het maken van 't oxael en orgelcasse verteert hebben per quittance, 7 guld., 4 st. 3/4.

Item aen Geert van Stryrode van 't gene de voersc. Jan Masson en Matthys daer verteert hebben volgens specificatie betaelt 4 guld. 12 1/2 st.

Kerkrek. O.L.Vrouwkerk Diest, 1675-1678, uitg. F.Raymaekers, op.cit., p.179.

Het koordoksaal van de O.L.Vrouwkerk te Diest was versierd met een apostelengalerij en dateerde van omstreeks 1613.

Kerkrek. O.L.Vrouwkerk, Diest, 1613-1614. cfr. J.Steppe, op.cit., p.121.

Het orgel werd bekroond met het wapenschild van prelaat J.H.Crils, abt van Tongerlo. De kunstschilder Pieter Stramot maakte een jaarschrift ter herinnering aan de plechtige inhuldiging van het instrument. °)

°) = F.Raymaekers, ibidem. "

3) G.Moortgat : "Oude orgels in Vlaanderen, II", uitg. Dienst Pers & Publikaties van de BRT, 1965 : p.56 & 57, tekst & foto.

4) M.A.Vente & F.Peeters : "De Orgelkunst in de Nederlanden", uitg. Mercatorfonds, Antwerpen, p.283 :
foto + tekst : "Diest (Brabant), Onze-Lieve-Vrouw, éénmanualig orgel door Jacob Josephus de la Haye (1828)."

NOTA : het betreft wel degelijk een tweemanualig orgel, gebouwd door Jean Joseph Delhay!

5) Monografie "De O.L.Vrouwekerk", 1974, by kerkfabriek van O.-L.-Vrouwe, Diest.

+ art. E.H. M.Huon, p.24 :

" Orgel

Volgens het jaarschrift werd het zeldzaam neoclassicistisch orgelfront voltooid in 1828. Rond de wijzerplaat van het uurwerk bijt een slang zich in de staart, een aloud symbool van de eeuwigheid. Het orgelwerk zelf is van Jean Joseph de la Haye (1786-1845), zoon uit een bekend orgelmakersgeslacht."

+ art. R.Van de Ven, p.37 :

" Ook het orgel had de beeldenstorm niet overleefd. In 1637-38 werd een nieuw aangekocht dat in 1675 reeds zozeer in verval was dat toen al werd uitgekeken naar een vervanger. Hiervoor werd meester Jan Deekens, orgelbouwer te Mechelen, aangesproken. De beeldhouwers Matthys van Kempen en Jan Masson vervaardigden de orgelkast die bekroond werd met het wapen van de toenmalige abt van Tongerlo, die mild bijdroeg in de onkosten.

HUDIGE TOESTAND

instrument : erg vervuild en in verval.

meubel : begin van verval .

onderhoud : geen meer .

datum prospektie : mei 1975

Centrum DIEST

Gemeente DIEST

Dekenale parochiekerk Sint-Sulpitius & Dionysius

=====

Auteur instrument : Kast en instrument werden in 1671 gebouwd voor
de Sint-Walburgiskerk te Antwerpen door Blasius Bremser.
In 1816 werd dit orgel verkocht aan de hoofdkerk te Diest.
In 1828 behield de orgelmaker Th.Smet-Van Tienen uit
Duffel de oude kasten maar bouwde er een grotendeels
nieuw instrument in met drie klavieren.

Onderhoud : voorheen Fa. G.D'Hondt / Herselt.

INSTRUMENT

Dispositie

	O cornet	montre 8 O	
cornet O	O bourdon 16	prestant 4 O	O principal 8
bourdon 16 O	O bourdon 8	traversière 8 O	O prestant 4
bourdon 8 O	O doublette 2	flûte 4 O	O fourniture
clairon 4 O	O basson basse 8	quinte 3 O	O trompette haute 8
trompette basse 8 O	O clairon 4	salicional 8 O	O bombarde sup 16
bombarde basse 16 O	O trompette basse 8	hautbois sup 8 O	O ventil
(gestopt gat) X	O koppel klavieren	trompette sup 8 O	X (gestopt gat)

O cornet	prestant 4 O
O cor de nuit 8	flûte écho 4 O
O flageolet 2	voix cèlèste 8 O
O piccolo 2	dulciana 8 O
O trompette basse 8	trompette sup 8 O

buitenste rijen : registertrekkers man.III (witte naamplaatjes)

binnenste rijen : " man.II (roze ")

onderaan : " man.I (rugpos.) (blauwe ")

manuaalomvang : C-g''' (sprekend C-f''')

pedaalomvang : C-d' (aangehangen aan het middenklavier)

Pijpwerk

Rugpositief

- + front : veel niet-sprekende pijpen, waaronder een aantal in hout
(met tinfoolie bekleed).
- + binnenwerk :
 - cornet : 4 koren; zeer breed gelabieerd; grotendeels van 1671;
inkappingen (ontstaan door slecht stemmen); op tertskoor
inskriptie "sesqui".
 - prestant 4 : tamelijk hoog loodgehalte; van 1828;
 - bourdon 8 : ruim 2 oktaven in hout (van Smet), schuin aflopende kernen,
de stoppen zijn niet in eik;
rest (metalen) : ouder (Bremser).
 - fluit 4 : bas volledig gedekt, verder met verschuifbare hoeden en
roertjes (enge mensuur); diskant = Bremser.
 - flageolet 2 : Smet (cfr.prestant 4).
 - dulciana : Smet; met kleine baardjes.
 - piccolo 2 : de 8 laagste gedekt, verder roergedekt in flesvorm; Smet.
 - fourniture : 3 rangen, pijpwerk verdwenen, vervangen door voix
céleste; origineel rooster bleef bewaard.
 - trompet : Smet; tongen en lepels werden vernieuwd;
bekers : in de bas met blikken onderstukken en loden bovenst.,
in de diskant van hoog tingehalte.

Hoofdwerk

- Het pijpwerk van de manualen II en III staat gezamenlijk op één grote gedeelde windlade. Een aantal spelen zijn dubbel opgesteld (b.v. cornet, prestant 8, bourdon 16, ...), éénmaal voor II en éénmaal voor III.
- Het nieuw pijpwerk bracht Th.Smet samen op man.III en het oudere op man.II.
- + front : tin; vermoedelijk van Smet; gedeeltelijk aangesloten.
 - + binnenpijpwerk :
 - 2 cornetten : op een aparte gedeelde lade; Smet;
de ene met een gedekte 8', de andere met een open 8';
bij beide is het hoogste koor (terts) verdwenen.

prestant 8 a : oud pijpwerk, waaronder nog een aantal oude frontpijpen;
breed gelabieerd.
prestant 8 b : Smet; sterk beschadigd.
bourdon 16 a : waarsch. 17^oeeuws, in de bassen van beide bourdons
bourdon 16 b : Smet bevindt zich ouder + nieuwer pijpwerk.
prestant 4 a : Bremser.
prestant 4 b : Smet; smal gelabieerd.
bourdon 8 a : oud; Bremser?
bourdon 8 b : Smet.
traversière : diskant alleen; Smet.
fluit 4 : Smet; in de diskant roergedekt in flesvorm.
doublette 2 : Bremser.
nazard : Bremser; breed gelabieerd; bas gedekt, diskant conisch.
fourniture : 3 rangen; pijpwerk verdwenen, rooster nog aanwezig;
hier staat nu een salicional (recenter, eind 19° of begin 20^oe.)
fourniture : 4 rangen; Smet.
hobo : Smet; gedeeld in bas + diskant.
clairon : Smet; bekens met blikken onderstukken en loden bovenstukken.
trompet 8 a : Smet; niet zo brede lepels.
trompet 8 b : Smet; + identiek aan de vorige.
bombarde 16 : Smet; faktuur gelijkend aan die van de trompetten;
bij de grootste zijn er koperen stevens.

Windladen

Rugpositief : Smet; gespijkerde pijpstokken; ventielkast met rechtopstaande ventielen; voorstellen aan de bovenkant.
Hoofdwerk : Smet; met dubbele cancellen.

Klaviatuur

- ingebouwd aan de prospektzijde van het H.W.
- de klavieren en het pedaal zijn nieuw (20^oeeuws).

Traktuur

- toetstraktuur : grotendeels van Smet (zowel voor R.W. als voor II en III). Het wellenbord in de H.W.-kast doet dienst voor II en III.

- registratuur : origineel (Smet); met eiken registerwalsen.

Windvoorziening

- grote eiken magazijnbalg naast de H.W.-kast.
- eiken kompresneur in de voet van de H.W.-kast.

ORGELKAST

- originele 8-voets H.W.-kast en 4-voets R.P.-kast uit 1671.
- H.W.-kast : uitgediept; oude rugwand nog aanwezig; zijwanden min of meer beschadigd.
- R.P.-kast : eveneens uitgebreid naar achter toe.
- er is een nogal grote afstand tussen de R.P.-kast (in de balustrade) en de H.W.-kast (achteraan op het doksaal) : dit is de originele opstelling door Smet.

ARCHIVALIA

De kerkarchieven bevinden zich thans op het stadhuis te Diest. Systematisch archiefonderzoek en -publicatie hebben bij ons weten nog niet plaatsgevonden.

Enkele fragmenten van archiefteksten werden gepubliceerd in hierna-vermeld boek. We nemen deze teksten en kommentaar als dusdanig over.

F.Van Der Mueren : "Het orgel in de Nederlanden",
Standaard-Boekhandel, Brussel 1931.

p.171-173 :

"Alhoewel wellicht later, toch is de ontwikkeling die we vaststellen óók in de St.Sulpitius te Diest een bewijs voor dezelfde geestesomvorming, om vanuit de effectvolle scherpte van de barok te komen tot een grondiger en malschere klanksterkte. 't Geldt ook voor een herstelling die in 1826 plaats greep. Toch moet dit nog getuigen voor de klassieke (na-barok) periode. °)

°) = Contract 6 Maart 1826. Archives de St Sulpice de Diest
(Liasse musique).

Er is daar spraak van een vernieuwing aan het bestaande orgel, door

Theodorus Smets, orgelmaker te Duffel. Er komen in dien bundel 2 registeropgaven voor, waarvan de eene de nieuwe opgave geldt en de andere de opgave van de bestaande registratie in het oude orgel. Dit oude orgel staat nog, eenerzijds in het teeken van den scherpen klank, anderzijds is ook het diepte-register sterk uitgesproken. We meenen de registratie van dit oude orgel te zien in het begin der XVIIIe eeuw. Ziehier de opgave van het oudere orgel :

Positief

Holpijp 8'	Cornet 4 sterk
Fluyt 4'	Prestant 4'
Nazart 3'	Octave 2'
Veldfluyt 2'	(Fourniture 3 sterk)
Basson 8' bas	Basson 8'

Manuael

Bourdon 16'	Cornet 6 sterk
Holpijp 8'	Prestant 8'
Fluyt 4'	Prestant 4'
Nazart 3'	Octave 2'
(Sexquialter 2 sterk bas)	Flûte traverse 8'
Trompet 8'	(Sexquialter 2 sterk sup.)
Clairon 4' in bas	(Fourniture 3 sterk)
	Trompet 8' sup.

Uit de aanmerkingen hierbij aangebracht blijkt het dat dit de bestaande registratie was, waaraan veranderingen moesten worden aangebracht. De orgelmaker moest bovendien een gansch nieuw groot "manuael" toevoegen. Indien we onderstaande bepalingen °)

°) = De orgelmaker stelt op dat blad namelijk volgende wijzigingen voor die men in de nieuwe opgave terugvindt : "ik hebbe daar eene veranderinge voor den sexquialter basson gestelt, want de sexquialter is in geen gebruyk meer, en het is hetselfde bij naer gelijk den fourniture, den sexquialter is veel te scherp het neemt den grond van de orgel weg ... Nieuwe pedael séparé van twee octaven is zeer goed want het nieuw concept zoude sterk den prijs vergrooten, want het is bij naer een gehele nieuwe orgel, en de orgel in deze manier gemaakt, zal

zeer wel voldoende zijn, ik zoude U raeden van nog een trompet 8' in 't manuaal bij te maken, te weten dubbel twee in plaats van een trompet, dan zoude de orgel veel schooner zijn en grondiger, want gij moet weten dat de tongwerken de orgel schoon maken, en dat dit pedael séparé grond genoeg aan de orgel zal geven"

en de hiervolgende nieuwe opgave vergelijken met het oudere, blijkt dus dat hij :

- 1) de te groote scherpte van het oude orgel verzachten wil en in de plaats van de sexquialter bas en sup. een basson bas en sup. aanbrengt.
- 2) om het orgel dieper (grondiger) te maken, twee trompetten toevoegt. (Hij heeft die echter in 't groot manuaal begrepen, zooals blijkt uit opgave en contract.)
- 3) om 't orgel nog meer zachtheid bij te zetten, de nazart 3' vervangen door een viola de Gamba (zie nieuwe opgave).
- 4) om het orgel nog meer grond te geven, een "nieuw pedael séparé" voorstelt. °)

°) = Dit "nieuwe pedael séparé" werd wellicht niet uitgevoerd en men bleef, mits wijzigingen, bij de aanschakeling van 't klavier. De besprekingen over dit orgel waren immers aan gang in 1825. Dit zegt ons een brief van 25 Juni 1825 (in dien-zelfden bundel) van SMETS aan 't beheer van St.Sulpitius. Het blijkt uit dien brief dat 't beheer het "pedael séparé" van de hand had gewezen. SMETS schrijft : "Mijnheer, hebbe u geëerde van 16 dezer zeer wel ontvangen, waeruyt ik verstaân hebbe dat U niet zeer genegen zijt van het gesepareert pedael geheel laten door te gaen, en een derde clavier te formeeren, wat mij aangaet blijve altijd van opinie van het pedael geheel laeten door te gaen, voor differente oorsaecke

In het uiteindelijke contract van 6 Maart 1826 staat dan opgegeven het "groot manuaal" ("derde clavier" waarvan sprake in SMETS brief van 1825); doch als pedaal wordt (aanschakeling) voorzien : "de vijftientig leegste toetsen van het groot manuaal zulle aangebracht worden aan het actueel voetclavier".

- 5) dat het orgel moest op orkesttoon gestemd en de scherpte ontnomen. °)

°) = Contract 1826 : "Den aannemer zal de orgels moeten brengen op orchesttoon. de selve moeten gemolliig maeken, zonder dat daer eenige scherpigheijd in te vinden zal zijn..."

THEODORUS SMETS voorzag voor het vernieuwde orgel de volgende samenstelling en bezetting (pedaal werd dus niet uitgevoerd).

GROOT MANUAEL (nieuw)	KLIJN MANUAEL	POSITIEF	NIEUW PEDAEEL séparé
Bourdon 16'	Bourdon 16'	Holpijp 8'	Prestant 8'
Holpijp 8'	Holpijp 8'	Fluyt 4'	Prestant 4'
(Fourniture 4sterck)Fluyt 4'		Viola de Gamba	Bourdon 16'
Bombard 16' bas	Nazart 3'	Veldfluyt 2	(Mixture 4 sterck)
Trompet 8' bas	Basson 8' bas	Klyn trompet	Trompet 8'
Clairon bas	Trompet 8'bas	8'bas	Bombart 16'
Cornet 6 pijpen	Clairon bas	(Cornet 4 sterck)	Clairon 4'
Prestant 8'	Ventile	Prestant 4'	
Prestant 4'	(Cornet 5 sterck)	Octave 2'	
Bombard 16'super	Prestant 8'	(Fourniture 3 sterck)	
Trompet 8'super	Prestant 4'	Trompet 8' super	
(koppeling)	Octave 2'		
	Flute trav.8'super		
	(Fourniture 3 sterck)		
	Basson 8'super		
	Trompet 8'super		

Uit de bewoording van dit contract en uit de registeropgave blijkt al te duidelijk, alhoewel in een eenigszins gevorderde periode, het ideaal waarheen men zich richt sedert de 2° helft der XVIII° eeuw : (waarvan we in de XIX° nog de volvoering beleven) het malsche, ronde klankgehalte van geleidelijk opgaande klankkleuren op de wijze van het orkest."

BIBLIOGRAFIE

- 1) E.G.J.Gregoir : "Historique ...", Anvers 1865, p.150 :
(over voormalige orgels)
- 2) Gregoir, op.cit., p.169 :
"SMET-VAN TIENEN (Théodore),

Voici les orgues construits par ce facteur : 1828, restauré
l'orgue de 3 claviers à la grande église de Diest; ..."

- 3) H.V.Couwenbergh : "L'orgue ancien et moderne", uitg. J.Van In,
Lier, 1887, p.83 :

"SMET (Théodore), Il restaura l'orgue de St Sulpice à Diest
vers 1828. Cet orgue a trois claviers et pédales et est fort ancien."

- 4) E.Van Autenboer : "Jan en Blasius Bremser, orgelbouwers te Mechelen
in de XVIIde eeuw" in 'De Praestant' XII°jg. (1963), p.39-45.
p.44 : "1671 - Bl.Bremser plaatste een nieuw orgel in de Sint-
Walburgiskerk te Antwerpen. °)

°) = Gregoir, Historique ..., bl.82

Van Doorslaer, Notes ..., bl.613

Stellfeld, Bronnen tot de Geschiedenis, bl.30

P.J.Goetschalckx, S.Walburgis, in Bijdr. tot de Gesch. v.h.

Aloude Hertogdom Brabant, jrg.VII (1908), bl.53 en 57 :

'In 1667 werd in deze kerk een nieuw hoogzaal gebouwd; het
orgel werd er op geplaatst. Bij de sloping van de kerk in 1816
werd het orgel verkocht aan de St.-Sulpitiuskerk te Diest.' "

- 5) G.Mootgat : "Oude orgels in Vlaanderen" II, uitg. Dienst Pers &
Publikaties van de BRT nr.30, 1965.
p.58 tekst + p.59 foto.

HUIDIGE TOESTAND

instrument : in verval

meubel : begin van verval

onderhoud : nagenoeg geen meer

datum prospektie : juli 1975

Centrum DIEST
Gemeente DIEST
Begijnhofkerk Sint-Catharina

=====

Auteur instrument : Chr.Penceler, destijds woonachtig te Meerhout.
Bouwjaar : 1732.
Er is een reparatie bekend door A.Graindorge uit Luik : 26 juli 1810.
Auteurs transformaties :-Th.Smet,Duffel; 1835.
- eind 19°-begin 20°e. : auteur onbekend.
- later ook o.m.F.&A.Joris / Aarschot.
Laatste onderhoud : A.Joris / Hasselt.

INSTRUMENT

Dispositie

0 cornet	montre 8 0
0 bourdon 16	viola di gamba 8 0
0 bourdon 8	prestant 4 0
0 flûte 4	doublette 2 0
0 dolciana 4	fourniture 0
cor chamois 4 0	hautbois 8 sup 0
bourdon 8 0	0 prestant 4
salicional 8 0	0 bourdon 8 sup
doublette 2 0	0 dolce 4
euphon 8 0	0 flûte 2
	0 hautbois 8 sup

accouplement = drukkoppel HW op RP

manuaalomvang : C-g'''

pedaalomvang : C-g°

Pijpwerk

Hoofdwerk

+ frontpijpen : Penceler; met krijtlijm gesoldeerd;
in de gebogen zijvelden = valse pijpen;
er werden snijbaarden toegevoegd.

+ binnenpijpwerk :

cornet : 5 koren; op aparte bankjes;

8'-koor : de 15 kleinste zijn in flesvorm (Th.Smet).

4'-koor : Penceler + aanvulling van Smet.

2' en $2\frac{2}{3}$ '-koor : id.

$1\frac{3}{5}$ '-koor : pijpwerk verdwenen.

prestant 8 : Penceler; er werden stemsleuven ingetrokken;

de Cis-pijp en enkele kleinste zijn aanvullingen van Smet.

bourdon 16 : 2 laagste oktaven in eik (Smet); de rest is nog van Penceler
+ enkele aanvullingen van Smet.

gamba 8 : nieuw van Smet; werd later van snijbaarden voorzien.

prestant 4 : Penceler; 21 pijpen op de lade, de rest in het front.

bourdon 8 : ong.10 eiken pijpen + het metalen pijpw. zijn van Penceler.

fluit 4 : Penceler; baspijpen gedekt, de 19 hoogste zijn roergedekten
in flesvorm.

doubllette 2 : Penceler + aanvullingen van Smet.

dolciana 4 : nieuw (eind 19^ee., zeker later dan Smet).

fourniture : op enkele pijpen na, grotendeels van Smet;

in de bas 4 koren ($1\frac{1}{3}$ ', 1', $\frac{2}{3}$ ' en $\frac{1}{2}$ '),

in de diskant 3 koren; het hoogste koor is volledig verdwenen.

hobo B + D : van Th.Smet; zeer smalle trompetbekers, met tamelijk
hoog tingehalte.

clairon 4 bas : Smet; bekers met blikken onderstukken en loden boven-
stukken.

trompet 8 B + D : Smet; bekers van tamelijk hoog tingehalte, waarvan de
grootste van korte blikken onderstukken voorzien zijn.

bombarde 16 B + D : Smet; bij de 12 grootste = koppen in kastanjehout,
gevat in vierkante houten "kistjes", grenenhouten bekers (ver-
molmd); verder zijn de grootste van blikken onderstukken voor-
zien.

Rugpositief

+ front : - oude frontpijpen van Penceler;

- aan de ene zijde zijn de frontpijpen van het tussenveld
als loze houten sierpijpen uitgevoerd (waarsch. Smet).

+ binnenpijpwerk :

prestant 4 : zwaar pijpwerk, hoog loodgehalte = Penceler; de pijpen zijn genummerd op het bovenlabium; 35 pijpen op de lade, de rest in het front; de aanvullingen (Cis + kleinste) zijn bijgebracht door Smet.

gemshoorn : diskant alleen; conisch pijpwerk, van Smet.

bourdon 8 : zwaar metaal, pijpen met korte hoeden, ietwat Duits geïnspireerd (=Penceler); enkele pijpen werden vernieuwd; 10 eiken baspijpen waarvan de +3 kleinste nog van Penceler zijn.

(cornet) : 3 rangen, op de lade; het pijpwerk is verdwenen doch de roosterboringen zijn nog aanwezig; thans is de sleep bezet door salicional 8 (diskant; 2° helft 19° eeuw).

dolce 4 : is fluit 4 van Penceler; baspijpen gedekt, verder 12 roer-gedekten in flesvorm, de 8 hoogste zijn conisch.

doublette 2 : Penceler (behalve de aanvullingen).

fluit 2 : Smet; tamelijk hoog tingehalte; 7 baspijpen gedekt, verder roer-gedekten in flesvorm, de 20 kleinste zijn conisch.

euphone bas + hautbois disk.: Smet; bas : doorslaande tongen en houten koppen, die bij de grootste in houten "kistjes" gevat zitten.

Windladen

- HW en Pos. hebben gedeelde laden, van Th.Smet.

- R.Pos. : - ventielkast aan de bovenkant toegankelijk; verticale ventielen.

- inskriptie " Theodorus Smet "

fecit

Duffel

1835

- gespijkerde pijpstokken.

Klaviatuur

- sedert 1835 ingebouwd aan de prospektzijde van de HW-kast; werd in origine gebouwd aan de rugzijde van deze HW-kast (wegens opstelling als 2-manuaalig koordoksaal-orgel).

- de klavieren zijn vernieuwd.

- ronde registertrekkers (eind 19° eeuw).

Traktuur

+ toetstraktuur :

- wellenborden van Smet (thans met grenen abstrakten = nieuw).
- wellenbord v. pedaal = nieuw, eind 19° eeuw.

+ registertraktuur :

- grotendeels de toestand van 1835, met verwerking van oudere elementen (b.v. de oude banken van de registerwalsen).

Windvoorziening

- magazijnbalg in een kist, op het doksaal (recent).
- kompresneur in de voet van de kast.

ORGELKAST

- HW-kast met 8'-prospekt, achteraan op het doksaal;
deze kast is ook aan de achterzijde met veel zorg afgewerkt en van
lijstwerk voorzien, hetgeen er op wijst dat het orgel in 1732 op een
koordoksaal werd opgesteld, met het HW-front naar de kerkruimte
gericht en met het RP-front naar het koor. In deze situatie werd het
orgel bespeeld aan de achterzijde van de HW-kast.
- RP-kast met 4'-prospekt, ingebouwd in de doksaalbalustrade; de kast
zelf werd gewijzigd door Th.Smet.
- de registratuur werd tweemaal verplaatst; de oude vierkante register-
gaten zijn nog aanwezig :
 - + in de rugwand : RP 7 + 7
HW 11 + 11) situatie van 1732.
 - + in de prospektwand : RP 5 + 5
HW 9 + 9) situatie van 1835.

Nota :

Binnenin de kast treft men verschillende inskripties aan, b.v. :

- "Orgel gekuischt en hersteld op 8-3-41
Gebroeders F.&A.Joris, Zichem."
 - daarnaast "Ceusters André, 18-9-69, Averbode"
 - elders "Martinus id."
(betreft dit de orgelbouwer Martinus Dryvers uit Kortenenaken ?)
-

BIBLIOGRAFIE

- 1) E.G.J.Gregoir : "Historique ...", Anvers 1865, p.169 :
"Smet-Van Tienen (Théodore), à Duffel Voici les orgues construits
par ce facteur : ...; 1831, un orgue au béguinage à Diest, ..."
- 2) H.V.Couwenbergh : "L'orgue ancien et moderne", uitg. J.Van In, Lier
1887, p.83 : zelfde vermelding als bij Gregoir.
- 3) J.Yernaux : "Orgues et organistes du Pays Mosan" (Extrait du Bulletin
de la Société des Bibliophiles Liégeois), Tongres 1937.
Annexe XIV
Extrait du livre de comptes d'A.Graindorge, facteur d'orgues à Liège.
p.69 : "26 juillet. (=1810). Id. (=Réparation) orgue du béguinage
de Diest, 1200 fl."
- 4) G.Potvlieghe : "Vreemde orgelmakers in de Zuidelijke Nederlanden
gedurende de 17e eeuw. Aantekeningen rond de ontmoeting Christianus
Penceler - J.B.Forceville", in 'Taxandria' XXXIV (1962), p.109-131.
In dit artikel wordt het kontrakt tussen C.Penceler en het bestuur
van het begijnhof integraal weergegeven.
- 5) T.J.Gerits : "Nieuw licht op de orgelbouwer Christiaan Penceler", in
'De praestant' XVIIe jg.(1968), p.79-81.
Werklijst : o.m. "1732 : Diest, begijnhof. Nieuwbouw."
- 6) G.Potvlieghe : "Penceler Christiaan" in 'Nationaal Biografisch
Woordenboek', Brussel 1970.
"Nieuwe orgels v.Penceler : ..., Diest, begijnhofkerk (2 klav., 1732)".

HUIDIGE TOESTAND

instrument : in verval
meubel : begin van verval
onderhoud : ontoereikend.

datum prospectie : oktober 1975

Centrum DIEST

Gemeente KAGGEVINNE

Parochiekerk Sint-Jan-Berchmans

=====

Auteur instrument : naamplaatje op de klaviatuur

" v^{ve} J.Joris et fils "

facteur d'orgues d'église

Sichem lez Diest

Bouwjaar : na 1924 (de kerk dateert van 1924)

Auteur herstellingen : G.D'Hondt, Herselt

Onderhoud : Joris

INSTRUMENT

gr.org.

rec.

ped.

bourdon 16

flûte harm.8

soubasse 16

montre 8

salicional 8

verbinding der klav.

bourdon 8

voix celeste 8

gr.org.-ped.

violon 8

violine 4

rec.-ped.

flûte octaviante 4 (verdwenen reg.)

oct.gr.rec.-gr.org.

oct.aig.rec.-gr.org.

tremolo / expression / P - F - T - A

manuaalomvang : C-g'''

pedaalomvang : C-f'

- pneumatische traktuur.

- gedeelde neo-gotische orgelkast.

datum prospectie : mei 1975

Centrum DIEST

Gemeente MOLENSTEDE

Parochiekerk Onze Lieve Vrouw

=====

Auteur instrument : A.Graindorge, Luik.

Bouwjaar : 1834.

Het orgel werd oorspronkelijk gebouwd voor de na de Franse
revolutie heropgerichte abdijsamenleving te Averbode, en in
1862 overgeplaatst naar Molenstede.

De kast is mogelijks ouder; het is niet uitgesloten dat het
hier een rugpositief-kast betreft, die tweedehands aange-
kocht werd, en waarin Graindorge een nieuw klein orgel bouwde.

Voormalige onderhoudsbeurten : - G.D'Hondt, 1946.

- Gebrs. Joris.

INSTRUMENT

Dispositie

prestant 4	prestant 8 (ab c')
fluit 4	bourdon 8
klaroen 4	cornet

manuaalomvang : C-g'''

Er was in origine een kistpedaaltje van 1 oktaaf, waarvan thans nog
alleen het raam overblijft dat omgevormd werd tot voetbankje.

Pijpwerk

+ front : pijpen van hoog loodgehalte; met overlengte; met tinfoelie
belegd; thans beschilderd met aluminiumverf.

+ binnenpijpwerk :

- de pijpen hebben een ingeslagen nummering (in de voet én in het
corpus, bij de gedekten ook in de hoeden).

montre 8 : alleen diskant.

prestant 4 : de baspijpen staan in het front.

bourdon 8 : volledig gedekt met verschuifbare hoeden; de baspijpen

zijn in eik (er zijn stukken perkament uit graduales omheen geplakt).

fluit 4 : het laagste oktaaf is gedekt met hoeden, de rest is roergedekt.

clairon 4 : - staat in het midden van de lade omwille van de traktuur-aanleg met stekersmekaniek.

- zeer wijde mensuur.

- korte kurkvormige koppen.

- de lepels zijn plat ingeslagen op het uiteinde; met nog originele, aan de hoeken opgeronde tongen.

- de kleinste zijn thans labiaalpijpjes (met inskriptie "d": ze zijn wellicht afkomstig uit de thans verdwenen doublette).

cornet : 3 koren; alle met wijde open fluit-mensuur;

samenstelling : $2^{2/3}$, 2' en $1^{3/5}$ '.

verdwenen stem : de roosterboringen zijn nog aanwezig, doch bovenaan dichtgespijkerd met een plankje; hier stond in origine wellicht een doublette 2'.

Windlade

- originele lade van Graindorge.

- de pijpstokken zijn geschroefd; het is niet onmogelijk dat bepaalde stokken gewijzigd werden.

- kleppenkast : - op de toevoeging van hulpveren na, origineel.

- originele inskriptie :

"Sommier fait par A.Graindorge facteur d'orgues à Liège"

l'an mille huit cent trente quatre pour l'abaÿ d'Averbode

Commendé par Monsieur Carlier proviseur de la ditte abaÿ

Klaviatuur

- ingebouwd aan de rugzijde.

- oud klavier, doch aangepast; nieuw toetsbeleg.

- typische registertrekkertjes met uitgeholde knoppen (komt ook voor bij G.Robustelly).

- er is een aangehangen pedaaltje geweest van 13 toetsen : blijkens de konstruktie van de nog resterende delen een recht pedaal met korte toetsen; van het raamwerk bleef alleen de voorkant over; de toetsen zijn integraal verdwenen; de afmetingen zijn nog duidelijk nawijsbaar.

Traktuur

- + toetstraktuur : - eiken wellenbord en welletjes.
 - stekersmekaniek met grenen stekers.)= ongewijzigd.
- + registertraktuur : - grotendeels origineel.
 - er zijn duidelijke sporen van aanpassingen, die echter ook origineel kunnen zijn.

Windvoorziening

- de windvoorziening bevondt zich vroeger in de toerenruimte.
- een oude schokbreker doet thans dienst als blaasbalg, en wordt gevoed door een ventilator (aangebracht door G.D'Hondt).
- schokbreker en ventilator bevinden zich onder het podium waarop de organist is gezeten; ze hinderen een gemakkelijke toegang tot de ventielkast.

ORGELKAST

- 4'-kast in rococo-stijl.
- het betreft hier mogelijks de rugpositief-kast van een groter orgel; aanwijzingen daartoe zouden kunnen zijn : het doorlopen van het lijstwerk achteraan, en de lessenaar die ingewerkt is in een kader waar voorheen een vast paneel was voorzien.
- de voet is beschadigd door wijzigingen.

ARCHIVALIA

Vermelding in het Liber Memorialis (mededeling E.H.Pastoor):

"Op 20 8^{ber} 1862 hier de eerste orgel geplaatst
uyt klooster van Averbode
kost in alles 1000 fr.

Was eerste orgeltje waarmee de paters terug begonnen zijn om hun
klooster terug in te richten na de Franse revolutie ± 1835.

Staat afgeschilderd op een interieur van de kerk ± 1850 (in Nederland)
(meded. Pater Gerits)."

BIBLIOGRAFIE

'De Schalmei', I°jg.(1946), nr.2, p.13 vermeldt onder de rubriek orgelnieuws een herstelling van het orgel door G.D'Hondt.

HUIDIGE TOESTAND

instrument : in verval; nog bespeelbaar, doch buiten gebruik.

meubel : begin van verval.

onderhoud : geen meer.

datum prospektie : november 1975.

Centrum DIEST
Gemeente SCHAFFEN
Parochiekerk Sint-Hubertus

=====

Auteur huidig instrument : (gesigneerd) "Firmin Joris / Aarschot"
Bouwjaar : ca.1950

Er werd een aanzienlijke hoeveelheid pijpwerk uit het voormalig orgel (van Th.Smet, 1834) heropgenomen.
Het orgel had reeds een eerste behandeling ondergaan door L.Dryvers, ca.1880.

INSTRUMENT

Dispositie

bourdon 16, monter 8, bourdon 8, salicionaal 8, céleste 8,
fluit 4, kwint $2^2/3$, doublette 2, trompet 8, subbas 16.

klavier aan pedaal zwelkasttrede
bovenoktaaf
tremolo
forte

manuaalomvang : C-g'''

pedaalomvang : C-f'

Pijpwerk

- in de huidige situatie is er geen front.
- het oude pijpwerk (Smet) werd ingrijpend beschadigd door insnijdingen en inscheuringen bij het stemmen.
- het oud pijpwerk is van hoog loodgehalte.

doublette 2 : pijpwerk van Smet.

fluit 4 : pijpwerk van Smet, soms niet meer homogeen in de diskant;
de twee laagste oktaven zijn gedekt, verder roergedekten in
flesvorm; bij de kleinste zijn er enkele open pijpen.

salicional : nieuw.

céleste : de diskant bestaat uit pijpwerk van een oude viola di gamba sup. (Smet); de originele zijbaardjes zijn verwijderd en er werden snijbaarden aangebracht; de baskant is nieuw.

montre 8 : oud pijpwerk, waaronder een groot gedeelte frontpijpen (afkomstig zowel van de 8' montre als van de 4' prestant); de frontpijpen zijn met tinfoolie bekleed; de kleinste hebben spitse bovenlabia; de corpora werden ingekort; er zijn nog 21 oude binnenpijpen; fis''' en g''' zijn nieuw.

bourdon 16 : de bas (tot g') bestaat uit nieuw pijpwerk én enkele oude pijpen van onbekende herkomst; vanaf g' werd gebruik gemaakt van pijpwerk uit de vroegere nasard $2^{2/3}$.

kwint $2^{2/3}$: de diskant bestaat uit pijpwerk van de oude prestant 4.

trompet 8 : oud pijpwerk van Smet;
nootvormige koppen; tamelijk smalle lepels;
enkele van de grootste hebben zinken conussen; bekers met
hoog loodgehalte, in de bas van blikken onderstukken voorzien;
dit pijpwerk is zwaar beschadigd en gekraakt.

Windlade

nieuw.

Klaviatuur

nieuw; vrijstaande speeltafel.

Traktuur

integraal nieuw; pneumatisch systeem.

ORGELKAST

De oude orgelkast van Th. Smet is integraal verdwenen.

In de huidige toestand is er nauwelijks sprake van een orgelkast;
er is alleen een soort afscherming met triplex-panelen en zwelluiken.

BIBLIOGRAFIE

1) E.G.J.Gregoir : "Historique ...", Anvers 1865, p.169 :

"Smet-Van Tienen (Théodore), à Duffel

Voici les orgues construits par ce facteur : ...;

1834, un orgue à Schaffer (=n),"

2) H.V.Couwenbergh : "L'orgue ancien et moderne", uitg.J.Van In, Lier
1887.

p.83 : Smet (Théodore) à Schaffen (Diest),

p.104 : Mr.L.Dryvers construisit encore les orgues suivantes :;
Schaffen-lez-Diest : un clavier, restauration.

HUIDIGE TOESTAND

instrument : in verval.

meubel : waardeloos en in verval.

onderhoud : geen meer.

datum propektie : december 1975.

Centrum DIEST
Gemeente WEBBEKOM
Parochiekerk Sint-Trudo

=====

Auteur instrument : Th.Smet-Van Tienen, Duffel.
Bouwjaar : omstreeks 1840.

INSTRUMENT

Het binnenwerk is integraal verdwenen; een groot harmonium werd in de voet van de kast opgesteld, op de plaats van de vroegere klaviatuur. Alleen de prospektpijpen bleven bewaard in de kast; ze werden recent met aluminiumbronsverf bespoten.

ORGELKAST

- 4'-kast in klassieke stijl.
- geheel de voet werd -op de twee hoekstijlen na- weggezaagd.
- loos positieffront (origineel), in de balustrade ingewerkt.

BIBLIOGRAFIE

- 1) E.G.J.Gregoir : "Historique ...", Anvers 1865, p.169 :
"Smet-Van Tienen (Théodore), à Duffel Voici les orgues construits par ce facteur : 1839, un positif à l'orgue de Broechem (de J.B. Forceville), puis à Tremeloo, Webbecom (Diest), ..."
- 2) H.V.Couwenbergh : "L'orgue ancien et moderne", uitg.J.Van In, Lier 1887, p.83. (zelfde vermelding als bij Gregoir).

datum prospektie : oktober 1975

Centrum GEETBETS
Gemeente GEETBETS
Parochiekerk Sint-Paulus

=====

Auteur instrument : (opschrift op de klaviatuur)

" A. Clerinx "

Brevete

A St-Trond

Bouwjaar : ca. 1860

Laatste onderhoudsbeurten : - Joris (Aarschot? Hasselt?), ca.1963.

- Fa. J.Loncke / Esen, ca. 1972.

INSTRUMENT

Dispositie

violine 2	flageolet sup
flute 4	dolce 4
prestant 4	bourdon 8
salicional 8	gamba 8
- . -	- . -
bourdon 16	montre 8
doublette 2	cornet
mixture	trompette sup 8
trompette bas 8	clairon 4
sousbasse 16 pedales	bombarde 16 pedales
trablant	octave bas 8 ped.

man.I = groot orgel (witte registerplaatjes)

man.II = positief (oranje registerplaatjes)

de pedaal reg. hebben eveneens oranje registerplaatjes.

koppeling groot orgel - ped.

manuaalomvang : C-g'''

pedaalomvang : C-d'

Pijpwerk

- + front : hoog tingehalte; dunwandig pijpwerk;
thans met aluminiumbronsverf beschilderd;
in de ronde torens = pijpen met opgeworpen labia.
- + binnenpijpwerk : over het algemeen dunwandig metaal.

Pos.

- violine 2 : de grootste met snijbaarden.
- flageolet 2 : diskant (ab cis'); fluitmensuur.
- fluit 4 : roerfluit-faktuur; de 18 kleinste zijn conisch.
- dolce 4 : met baardjes (geen snijbaarden) en originele expressions;
overblazend geïntoneerd; in de bas zijn enkele pijpen verdwenen.
- prestant 4 : 44 pijpen op de lade, de rest in het front;
tamelijk wijde voetopeningen.
- bourdon 8 : baspijpen in grenenhout (met eiken stoppen en voorlagen):
zeer vermolmd en gebarsten; waren met boluslijm beschilderd
(schilfert af); het metalen pijpwerk heeft een tamelijk hoog
tingehalte.
- salicional : -
- gamba : met originele snijbaarden.

gr.org.

- bourdon 16 : baspijpen (2 oktaven) in grenenhout (vermolmd); de grootste
zijn afgeleid naar achter op een afzonderlijke pedaallade.
- montre 8 : de 2 grootste pijpen zijn in hout; de 32 kleinste staan op
de lade, de rest in het front; de opsneden zijn conisch uit-
gesneden met het spitse bovenlabium mee / \ ; met baarden.
- doublette 2 : volledig op de lade; prestantmensuur.
- cornet : 3 koren ($1\frac{3}{5}'$, $2'$ en $2\frac{2}{3}'$).
- fourniture : 3 rangen in het groot oktaaf, verder 2 r.
- trompet 8 : B + D; bekeraars van hoog tingehalte (verschillende staan
gekraakt of werden uitgenomen); de koppen zijn van modernere
faktuur (cfr.romantische stijl), de lepels zijn naar zuidelijk
gebruik rond geslagen op het uiteinde.
- clairon 4 : er was van in origine geen pijpwerk aanwezig (gereserveerd);
de sleep is voorzien, doch er zijn geen roosterboringen.

ped.

soubasse 16 : afgeleid van bourdon 16.

bas 8 : volledig in hout; open pijpwerk.

bombarde 16 : gereserveerd (zoals clairon 4).

Windlade

- + - gedeelde lade voor groot orgel en positief samen; geschroefde stokken.
- één grote kleppenkast voor gr.org. en pos.; met telkens twee achter elkaar liggende ventielen op een gescheiden cancel.
- grenen kleppen, achteraan + aan zijkant in een pin geleid.
- er zijn geen lederpulpeten.
- + achter deze grote lade is -met scheiding van een stemgang- de pedaallade over de volledige breedte van de kast opgesteld;
konstruktie : id. als hierboven.

Klaviatuur

- ingebouwd aan de prospektzijde.
- toetsen in lindenhout, met draaipunt achteraan.
- bakstukken in notelaarhout + ingelegde strips van esdoorn.
- origineel pedaal (met gedeeltelijke vernieuwingen).
- signatuur boven het klavier = sierletters, geel koper ingelegd in notelaar-fineer.
- een klein trekkertje (vermoedelijk calcant) is verdwenen.

Traktuur

- wellenborden + abstrakten : in grenenhout, vermolmd.
- pedaalwellenbord : wellen met korte houten armpjes.

Windvoorziening

- grenen magazijnbalg van Clerinx; met 2 voetspompen.
- grenen windkanalen.
- nieuwe tremulant (van Joris).

ORGELKAST

- 8'-prospekt in eik, in laat-klassieke stijl.
- de achterwand is volledig in grenenhout (erg aangetast door houtworm).

- het tweede gedeelte van de orgelkast, eveneens in grenen uitgevoerd, herbergt het pedaal.
 - snijwerk en lijstwerk zijn met bladgoud verfraaid.
-

ARCHIVALIA

Kerkarchief (mededeling E.H.Pastoor) :

"Anno 1752 empta sunt organa pro templo nostro in monasterio de
Sepperen ex collectis constitit circiter 30 patoconibus cum reparationibus"

Van dit orgel (in 1752 aangekocht van een klooster te Zepperen) rest niets meer ter plaatse; het werd door Clerinx gewoontegetrouw overgenomen bij de plaatsing van het nieuw orgel.

BIBLIOGRAFIE

E.Humblot : "Werklijst Clerinx", in 'De Praestant' XII^ojg.(1963), p.99 :
vermelding "Geetbets (nog origineel gebleven)".

HUIDIGE TOESTAND

instrument : in verval

meubel : in verval

onderhoud : geen meer.

datum prospectie : oktober 1975

Centrum GEETBETS

Gemeente HOGEN

Parochiekerk O.L.Vrouw van Vrede

=====

Auteur instrument : G.D'Hondt / Herselt.

Bouwjaar : ca.1950

INSTRUMENT

Dispositie

<u>Ped.</u>	<u>Gr.org.</u>	<u>Reciet</u>
subbas 16	bourdon 16	diapason 8
bas 8	prestant 8	bourdon 8
koraalbas 4	fluit 8	fluit 4
	oktaaf 4	nazard $2\frac{2}{3}$
	kwint $2\frac{2}{3}$	tremolo
	flageolet	

zwelkast

manuaalomvang : C-g'''

pedaalomvang : C-f'

- unit-systeem (bevat in totaal slechts ca.3 volledige registers).
- vrijstaande speeltafel.
- pijpwerk in open opstelling; integraal nieuw.

datum prospectie : december 1975.

Centrum GLABBEEK-ZUURBEMDE
Gemeente ATTENRODE
Parochiekerk Sint-Andries

=====

Auteur instrument : P.A.Van Dinter, Tienen

Bouwjaar : vóór 1857

Auteurs transformaties : - de eerste transformaties dateren wellicht
reeds van 1911, toen de kerk herbouwd werd.

- later o.m. A.Joris / Hasselt.

Onderhoud : - voorheen Joris.

- het orgel is nu reeds een 10-tal jaren buiten gebruik.

INSTRUMENT

Dispositie

monter 8

bourdon 8

flute sup.8

flute trav.4

prestant 4

doublette 2

trompet sup.

trompet bas

speelhulpen : I+I4', P+I, tremulant, P-F-T-A.

manuaalomvang : C-g'''

pedaalomvang : ? (het pedaal is van het instrument weggenomen)

Pijpwerk

+ front : - vlakverdeling: zijveld middenbundel zijveld
 15 7 15

- pijpwerk = gedeelte van prestant 4 en enkele niet-sprekende.

+ binnenpijpwerk :

prestant 4 : tamelijk hoog loodgehalte; met kleine baardjes (= niet
aangesoldeerd, gemaakt als opengeplooid uitsnijdingen
van de mond), enkele ervan zijn afgescheurd;

fluit 8 sup : 5 pijpen zijn van wijde fluitmensuur; de overige zijn
overblazend (dubbele lengte, met gaatje in midden).

bourdon 8 : 43 pijpen op de lade; 13 baspijpen in eik (zijn juist achter het front geplaatst).

montre 8 : nieuw, zinken fabriekspijpwerk; de grootste, in hout, zijn terzijde geplaatst.

fluit 4 : conisch; 19 van de hoogste pijpen ontbreken.

doubllette 2 : nog volledig.

trompet, bas& disk. : verdwenen.

fourniture : 3 rangen; pijpwerk volledig verdwenen.

Windlade

- originele lade; geschroefd.
- roosters in wit hout (origineel); vermolmd.
- kleppenkast : kleppen in zachte houtsoort, achteraan in pin; geen lederpulpeten; beplakt met blauw papier.

Klaviatuur

- integraal nieuw (Joris).
- thans ingebouwd aan de prospektzijde, die nu naar de zijkant van het doksaal gekeerd is.
- de originele klaviatuur was oorspronkelijk aan de linkerkant (bij vooraanzicht) : daar zijn nog 9 registergaten aanwezig, in een horizontale rij boven het klavier.

Traktuur

nieuw, pneumatisch (Joris).

Windvoorziening

de originele magazijnbalg (met handpompbediening) is verdwenen; deze was in de voet van de kast geplaatst.

ORGELKAST

- originele kast met 4'-front.
- tegen de zijwand is een schijnfront aangebracht dat nu dienst doet als prospektzijde.
- de originele frontzijde is aan de voet beschadigd door de aanleg van een moderne klaviatuur.

- de zijwanden zijn verzaagd en panelen werden uitgenomen.
- de achterwand is gedeeltelijk verzaagd en de deuren zijn verdwenen.
- het dak is beschadigd.
- desondanks is de originele konstruktie nog aanwezig.

BIBLIOGRAFIE

E.G.J.Gregoir : "Historique ...", Anvers 1865, p.181-182 :
"P.A.Van Dinter, facteur d'orgues qui s'établit d'abord à Tirlemont
et depuis 1857 à Maeseyck.
.... les principales orgues : ..., Attenrode,"

HUIDIGE TOESTAND

- instrument : buiten gebruik en in verval;
de doksaalnis is thans met een houten beschot afgesloten van de
kerkruimte : vanuit de kerk is het orgel niet meer zichtbaar.
- meubel : beschadigd en in verval.
- onderhoud : geen meer.

datum prospektie : mei 1975

Centrum GLABBEEK-ZUURBEMDE
Gemeente BUNSBEEK
Parochiekerk Sint-Quirinus

=====

Auteur instrument : de werklijst van Ch.Anneessens vermeldt
"1879 - Bunsbeek, restauration";
bij nader onderzoek mag echter aangenomen worden
dat het instrument integraal werk is van Ch.Anneessens
de klaviatuur draagt een naamplaatje :
" Fabrique "
d'orgues, piano's & harmoniums
usine à vapeur
Ch^S Anneessens-Meunier
Grammont

Herstelling (ca.1900) : A.D'Hondt / Kessel-Lo (volgens werklijst, p.330).
Het orgel is gedemonteerd geweest bij de verbouwing van de kerk (+1950).
Onderhoud : - voorheen Fa. Van de Loo, Leuven .
- B.Pels-D'Hondt, Herselt .

INSTRUMENT

Dispositie

0	bourdon 16 sup (=B+D)
0	montre 8
0	salicional 4 (= 8')
0	bourdon 8
0	viola di gamba 8
0	flûte en cheminée 4
0	doublette 2
0	trompette 8 bas (=B+D)

manuaalomvang : C-g'''

pedaalomvang : C-f° (aangehangen)

Pijpwerk

- er zijn veel kernprikken aangebracht.
- bourdon 16 : een aantal met roeren; baspijpen in grenenhout.
- montre 8 : de grootste in grenenhout; expressions in het metalen pijpw.
- viola di gamba 8 : met expressions.
- bourdon 8 : gedeeltelijk met roeren; enkele van de hoogste zijn open.
- salicional 8 : sprekend vanaf c° (4'-lengte); het laagste oktaaf is gekombineerd met bourdon 8; overal expressions.
- flûte en cheminée 4 : volledig conisch; overblazend (met een gaatje in het midden van het corpus); expressions.
- doublette 2 : conisch.
- trompet 8 : een aantal bekers staan gekraakt; enkele pijpen zijn ouder (toevallige aanvullingen).

Windlade

- geschroefde pijpstokken.
- veel doorspraak.

Klaviatuur

- ingebouwd aan de zijkant.

Traktuur

- mechanisch.

Windvoorziening

- er is nu nog slechts een kleine magazijnbalg aanwezig.

ORGELKAST

- kast in archaïserende stijl (klassicistische trant).
 - zonder dak en rugwand.
-

ARCHIVALIA

Uit het weinige op de pastorijs nog aanwezige archief werden volgende vluchtige gegevens genoteerd :

"Bunsbeek - kerk

Dag & Kasboek

1928 - herstelling blaasbalg

1938 - elektriciteit (orgel)

26-3-42 - Van de Loo - herstelling aan orgel 118 fr. "

BIBLIOGRAFIE

G.Potvlieghe : "Werklijsten van drie 19^e eeuwse Belgische orgelmakers",
in 'De Mixtuur', tijdschrift over het orgel, nr.11, Schagen (NL.),
okt.1973, p.209 : Werklijst Ch.Anneessens
"1879 - Bunsbeek, rest."

HUIDIGE TOESTAND

instrument : vervuild en in begin van verval

meubel : id.

onderhoud : normaal

datum prospektie : mei 1975

Centrum GLABBEEK-ZUURBEMDE
Gemeente GLABBEEK
Parochiekerk Sint-Niklaas

=====

Auteur instrument : naar konstruktiekenmerken te oordelen betreft
het een werk van J.J.Delhaye uit Antwerpen.

Bouwjaar : ca. 1840

Auteurs transformaties : - ca.1890 (bij de bouw van een nieuwe kerk),
auteur onbekend.
- 1938 H.Van de Loo / Leuven (naamplaatje
op de klaviatuur).

Onderhoud : geen meer; het instrument is buiten gebruik.

INSTRUMENT

Dispositie

bourdon 16, montre 8, dolce 8, bourdon 8 bas, bourdon 8 sup,
prestant 4, fluit 4, flageolet 2, fourniture 3r, cornet,
trompet 8 bas, trompet 8 sup, euphone 8 bas, euphone 8 sup,
tremolo.

manuaalomvang : C-g'''

pedaalomvang : C-f'

Pijpwerk

+ nagenoeg alle oorspronkelijke frontpijpen (vermoedelijk een 6'-front)
zijn bewaard gebleven en bevinden zich nu grotendeels binnenin
de nieuwe kast; de grootste zijn met opgeworpen labia gemaakt, de
kleinste hebben spitsvormige labia; ze waren in origine met
tinfoolie belegd.

+ binnenpijpwerk :

cornet : helemaal vooraan geplaatst; praktisch integraal oud.

prestant 8 : volledig oud, behalve de baspijpen (= zijn gekombineerd
met een ander register).

bourdon 16 : op de baspijpen na, oud pijpwerk.

prestant 4 : oud.
bourdon 8 : oud; zonder roeren.
dolce 8 : strijker; oud.
fluit 4 : bas gedekt, de rest met zeer dunne roeren.
fluit 2 : bas gedekt, verder met roeren.
fourniture : 3 rangen; hoog tingehalte; oud.
trompet 8 : oud; bekers met blikken onderstukken.
euphone 8 : nieuw; met doorslaande tongen.

Windlade

- gedeelde oude lade, doch getransformeerd (aanpassing aan pneumatische traktuur).
- verschillende pijpstokken werden gewijzigd (o.m. van de furniture).
- het oud rooster is nog aanwezig.
- kleppenkasten + kleppen :nog origineel; de bodem is echter weggezaagd en van pneumatische membranen voorzien; er zijn nieuwe voor-
slagen aangeschroefd.
- er zijn 2 x 29 ventielen, waaruit besloten kan worden dat de oorspronkelijke tессituur van van C tot a''' liep.

Klaviatuur, traktuur & windvoorziening

- nieuw, pneumatisch.

ORGELKAST

- de originele orgelkast is verdwenen.
- het instrument bevindt zich nu in een nieuwe neo-gotische kast met ondoelmattige structuur, rechts op het doksaal geplaatst.

HUIDIGE TOESTAND

instrument : ernstig getransformeerd en in verval.
meubel : het huidige meubel is van dubieuze kwaliteit en verkeert in verval.
onderhoud : geen meer; het instrument is onbespeelbaar.

datum prospektie : juli 1975

Centrum GLABBEEK-ZUURBEMDE
Gemeente KAPELLEN
Parochiekerk O.L.Vrouw Geboorte

=====

Auteur instrument : onbekend.

Bouwjaar : ca.1885 (het kerkgebouw dateert van ca.1882).

Onderhoud : geen meer.

INSTRUMENT

Dispositie

<u>Gr.org.</u>	<u>Rec.</u>
trompette 8	bourdon 8
montre 8	flûte 4
(losse knop)	salicional 8
prestant 4	
doublette 2	
bourdon 16	

manuaalomvang : C-g'''

pedaalomvang : C-c' (aangehangen aan Gr.org.)

Pijpwerk

- al het pijpwerk dateert van het einde van de 19^e eeuw.
- de grootste pijpen zijn in hout (pich-pine).
- van de trompet staan de meeste bekers gekraakt; er werd ook slecht soldeerwerk aan verricht.

Windladen

- van ca.1885; in eik.
- geschroefde pijpstokken.
- vlakke ventielen.

Klaviatuur

- losstaande speeltafel, vooraan op het doksaal.

Traktuur

mekanisch; zeer ontregeld.

Windvoorziening

magazijnbalg, in de voet van de rechtse kast.

ORGELKAST

- gedeelde orgelkast in sobere neo-gotische stijl.
 - de linkerkast bevat : - in de voet het reciet
 - in de bovenkast het Gr.org.
 - de onderbouw van de rechterkast bevat de blaasbalg; in de bovenkast zijn archiefstukken ondergebracht.
-

BIBLIOGRAFIE

E.G.J.Gregoir : "Historique ...", Anvers 1865; p.182 :

"Van Dinter P.A. Puis des orgues à ..., Capellen, ..."

Van dit Van Dinter-orgel is ter plaatse geen spoor meer overgebleven.

HUIDIGE TOESTAND

instrument : in verval; onbespeelbaar.

meubel : begin van verval.

onderhoud : geen meer.

datum prospectie : december 1975

Centrum GLABBEEK-ZUURBEMDE
Gemeente WEVER (bij Attenrode)
Parochiekerk Sint-Antonius

=====

Auteur & bouwjaar instrument : onbekend

- het instrument bevat in zijn huidige vorm nog tal van 18° eeuwse elementen.
- in 1871 werd het door Wever aangekocht en aangevuld met delen uit een ander oud orgel,
(op een pijp staat "Oolen 1834").

Voormalig onderhoud : (naamplaatje op de klaviatuur)

" Orgues - Harmoniums "

Oscar Anneessens-Marinus

Boulevard de Groeninghe 40

Courtrai

INSTRUMENT

Dispositie

0	kwint 2 2/3 sup
0	dolce 8 sup
0	prestant 4
0	bourdon 8
0	monter sup
0	fluit 4
0	viola 4
0	doublet 2
0	kwint 5 1/3 vanaf c 2
0	kwint 2/3 bas
0	trompet 8
0	monter 8 bas

manuaalomvang : C-f'''

pedaalomvang : C-g^o (aangehangen)

Pijpwerk

- + front : - zijvelden en middenveld = sprekend.
- torens = eiken en grenen sierpijpen.
- sprekend pijpwerk = hoog loodgehalte; gehamerd.

+ binnenpijpwerk :

cornet : - de cornetbank is verdwenen, doch er zijn nog sporen van aanwezig.

- van het pijpwerk blijft nog alleen een kwint (diskant) over, op de lade geplaatst.

dolce 8 : in origine enge prestantmensuur (1834?); later van snijbaarden voorzien, alsook zijbaardjes; nogal wat kernprikken.

prestant 4 : 18^oeeuws.

bourdon 8 : groot oktaaf = oude eiken pijpen, zeer dunwandig, de stopsels zijn voorzien van stempels in een zachte houtsoort; verder metalen pijpen met verschuifbare hoeden en in de diskant met fijne roeren; hier en daar van smalle baardjes voorzien;

monter 8 : volledig van zijbaarden voorzien;
op deze plaats stond blijkbaar een ander spel;

fluit 4 : groot oktaaf gedekt, verder met dunne roeren, de 6 hoogste zijn conisch;

viola 4 : in 1871 bijgebracht; hoger tingehalte (het metaaloppervlak vertoont blaasjes); smal gelabieerd; hier en daar in de bas van (niet-originele) snijbaarden voorzien;

doubllette 2 : 18^oeeuws.

kwint 5 1/3 : 2 2/3-toonhoogte, spreekt vanaf c'; het pijpwerk is grotendeels ouder, maar in de 19° eeuw samengebracht;
op deze sleep had voorheen een twee-korig register gestaan;

kwint 2/3 bas : is een restant van oud pijpwerk van een furniture;
het rooster van die furniture (3 r.) is nog aanwezig,
doch alle pijpwerk is verdwenen;

trompet : 18^oeeuws; was gedeeld in B + D; nogal wijde mensuur;
bekers van hoog loodgehalte met blikken onderstukken;
tamelijk afgeronde koppen; de pijpen staan in een heel dik eiken rooster;

montre 8 bas : is afgeleid van een pijpstok waarop vroeger wellicht een clairon-bas stond (er is geen diskant voorzien);
de 8 grootste pijpen zijn in grenen, de rest is van hoog loodgehalte; op één van deze pijpen staat ingegrift :

" Oolen 1834 "

Windlade

- 54 cancellen; is niet volledig naar de kast gemaakt;
- onderaan beplakt met blauw papier.
- geen doorspraak doch de lade is lek.
- gespijkerde stokken; overal zijn onderaan in de stokken zaagsneden.
- de kleppen waren in origine ingelijmd, nu zijn ze uitneembaar gemaakt.
- de lederpulpeten zijn weg, alsook de schalmstokjes (nu vervangen door draad).
- in de kleppenkast is nog een oud naamplaatje aanwezig, dat echter niet meer leesbaar is.

Klaviatuur

- ingebouwd aan de zijkant; was in origine waarschijnlijk achteraan.
- toetsen met draaipunten in het midden, werkend op wippen en vervolgens op hoeken.

Traktuur

- grenen abstrakten.
- walsraam in wit hout.
- eiken wellen met ijzeren armpjes.

Windvoorziening

- magazijnbalg met 2 inslaande plooiën.
- eiken kompressor (19^oeeuws) onder de lade.

ORGELKAST

- originele 4'-kast.
 - de bovenhelft van de rugwand is gewijzigd wegens de uitbreiding, doch de oude deuren zijn nog aanwezig.
 - de hoofdkonstruktie van de kast + front is veel ouder (18^oe.) dan de huidige gestalte die 19^oeeuws is.
 - de kast is uitgebreid aan de zijwanden om de aanleg van een bredere lade mogelijk te maken.
 - blinderingswerk in zacht hout = later toegevoegd.
-

ARCHIVALIA

"Beraadslagingen van de Kerkfabriek", begonnen in 1863

(bewaard op de pastorijs) :

"De leden van het kerkfabriek van wever vergaert op den eersten
zondag van juli hebben besloten het cappelken

2de besluyten wij om een orgel met kas te koopen voor de som van
een à twee duyzent f^l. mits te betaalen het grootste deel door liber
giften den restant door de kerke fons of andersins.

Voor dit orgel belooft de heer pastoor Sneyders te geven 1000 f^l
tot dezen aankoop is gesteld de h^l pastoor en de heer J:Vannerum
kerkmeester

aldus besloten te wever den 2 juli 1871

den secretaris	de leden	den president
J.J.Vanderborght	L.Gooris	M.Rems
	J.Van Nerum	
	J.Sneyders past.	

HUIDIGE TOESTAND

instrument : in verval

meubel : in verval

onderhoud : geen meer

datum prospectie : mei 1975

Centrum GLABBEEK-ZUURBEMDE
Gemeente ZUURBEMDE
Parochiekerk Sint-Catharina

=====

Auteur instrument : naar konstruktie-eigenschappen te oordelen
P.A.Van Dinter (te dateren vóór 1857).

De kerk onderging grondige wijzigingen in 1863-64. Pas een
tijd later werd een orgel geplaatst; het is waarschijnlijk
afkomstig uit een andere kerk, aangezien het doksaal te Zuur-
bemde niet voorzien was voor een orgelkast van zulkdanige
afmetingen.

Transformaties : auteur en datum niet bekend.

Onderhoud : geen meer; het instrument is buiten gebruik.

INSTRUMENT

Dispositie

X	X	X	X	X	O	X	X	O	O	O	O	O	O	O
		(gestopte reg.gaten)			(volx celeste)		(gestopt)	viola di gamba 8	prestant 4	flute harm. 4	(bourdon 8)	bourdon 16	montre 8	

manuaalomvang : C-g'''

pedaal : is verdwenen; naar de afmetingen te schatten : C-f°; aangehangen.

Pijpwerk

+ front : - pijpwerk van hoog tingehalte.

- de pijpen (vooral de grootste) zijn verzakt en zeer beschadigd
- het uiterste veldje (aan beide zijden) is stom.

+ binnenpijpwerk :

montre 8 : gedeeltelijk in het front; vertoont duidelijke konstruktie-

kenmerken van Van Dinter-pijpwerk (o.m. zijbaardjes, gevormd uit de monduitsnijdingen).

bourdon 16 : volledig gedekt; tamelijk enge mensuur; met rond uitgesneden bovenlabia; de grootste pijpen = grenenhout (grotendeels vermolmd), met eiken voorlagen (aangeschroefd met grote schroeven); niet zo nauwkeurig van afwerking.

bourdon 8 : laagste oktaaf in grenenhout; volledig gedekt.

flute harm.4 : in de diskant overblazend (dubbele lengte, met gaatje in midden), in de baskant op natuurlijke lengte.

prestant 4 : qua konstruktie gelijkaardig aan montre 8; enkele baspijpen staan in het front.

gamba 8 : nieuw pijpwerk; van snijbaarden voorzien.

open sleep : pijpwerk verdwenen; er zijn vierkant uitgekapte gaten voor de pijpvoeten : vermoedelijk voorzien voor een soort dulciana in hout.

open sleep : zonder boringen (pijpwerk werd nooit geplaatst); voor een fourniture 3r ?

voix celeste : ab c°; pijpwerk van Van Dinter, waar later snijbaarden aangezet zijn; de grootste pijpen zijn in grenenhout (nieuw); dit pijpwerk stond waarschijnlijk in origine op de sleep van de huidige gamba (die nieuw is).

open sleep : zonder boringen (pijpwerk werd nooit geplaatst); voorzien voor een doublette ?

open sleep : tongwerk diskant; pijpwerk verdwenen.

open sleep : tongwerk baskant; pijpwerk verdwenen.

(vermoedelijk een tongwerk met doorslaande tongen; de stokboringen zijn vierkante uitgekapte gaten wat er op wijst dat de stevels houten kistjes waren).

open sleep : trompet 8 B + D; pijpwerk verdwenen.

open sleep

Windladen

- lade, gedeeld in C en Cis-kant, elk in een afzonderlijke kast.

- de ventielkast is niet te bereiken zonder een vergaande demontage van de orgelkast.

- onderaan de ventielkast zijn leertjes gelijmd die de schalmdraad nauw omsluiten.
- de nog resterende roosters zijn origineel; in een zachte houtsoort.

Klaviatuur

- ingebouwd aan de zijkant van de rechtse kast (vanuit de kerk gezien), tussen de beide kassen in.
- toetsen in zachte houtsoort; met draaipunt achteraan; werkend op een stekersmekaniek.
- het pedaal (ca. 1¹/₂ oktaaf) is verwijderd; de sporen van de omvang zijn nog merkbaar.

Traktuur

- + toetstraktuur : welletjes in grenenhout; met regelbare moeren; liggende walsramen.
- + registertraktuur : 14 originele registerwalsen, waarvan de laatste twee gedeeld.

Windvoorziening

- grotendeels origineel.
- magazijnbalg met twee hele plooiën en twee halve; met handpomp.

ORGELKAST

- gedeelde kast in neo-gotische stijl.
- de orgelkast was duidelijk niet voor dit doksaal bestemd : de balustrade werd aan de zijkanten weggezaagd en de uiterste hoeken van de kasten hangen over het doksaalplatform heen.

HUIDIGE TOESTAND

instrument : in verval, nagenoeg onbespeelbaar.
meubel : in verval.
onderhoud : geen meer.

datum prospectie : november 1975

Centrum HAACHT

Gemeente HAACHT

Parochiekerk Sint-Remigius

=====

Auteur instrument : de klaviatuur is gesigineerd

" Sloommaekers Frères "

Bruxelles

Bouwjaar : ca.1927 (de kerk werd grondig vernieuwd in 1924)

Onderhoud : - Van de Loo, Leuven

- B.Pels-D'Hondt, Herselt

het instrument is thans buiten gebruik;

er is een elektronium in dienst.

INSTRUMENT

<u>gr.org.</u>	<u>écit</u>	<u>ped.</u>
bourdon 16	cor de nuit 8	sousbasse 16
montre 8	salicional 8	octave basse 8
flûte harm.8	voix céleste 8	
viole de gambe 8	flûte écho 4	tremolo
bourdon 8	dolce 4	gr.org.à la ped.
flûte octaviante 4	basson-hautbois 8	écit à la ped.
prestant 4		écit au gr.org.
fourniture		expression
trompette 8		1° combinaison de jeux
		2° " " à volonté
		3° " "
		forté général

manuaalomvang : C-g'''

pedaalomvang : C-f'

- pneumatisch kegelladen-systeem.

- één kast in een hoek links op het doksaal.

ARCHIVALIA

20°eeuws archief, aanwezig op de pastorie :

1) "Dagboek 1929-1944"

2 jan.1927 Sloommaekers levering van blaasbalg 2.900 fr.

9 juni 1928 Engelen orgelkast 6.000 fr.

18 aug.1928 Sloommaekers accorderen der orgel 75 fr.

20 sept.1929	Slootmaekers	accorderen der orgel	75 fr.
31/12/32	Vande Loo	nazicht van het orgel	70 fr.
30/1/34	"	regelen der orgel	75 fr.
18/12/34	"	"	"
7/1/35	"	accorderen der orgel	"
17/7/35	"	accorderen van orgel	"
1936	"	"	"
"	"	"	"
16/10/38	"	"	120 fr.
26/5/39	"	regelen van orgel	80 fr.
23/8/39	"	herstellen van orgel	1.8000 fr.
20/3/40	"	accordeeren van orgel	120 fr.
14 maart 41	"	herstel van orgel	125 fr.
10 okt.41	"	onderhoud orgel	120 fr.
8/4/42	"	herstellen van orgel	150 fr.
1/7/42	"	accordeeren van orgel	150 fr.
2 juni 43	H.Vande Loo	herstel orgel	200 fr.
14 aug.43	"	nazicht van het orgel	100 fr.
16/9/43	Van de Loo H.	herstel orgel	4.800 fr.
8/2/44	Van de Loo	herstelling orgel	200 fr.

2) "Registrum Resolutionum - Fabrica Ecclesia Parochialis
S^{ti}Remigii in Haecht 1840 "

1965 - Prijsvoorstel van orgelbouwer Bernard Pels-D'Hondt voor een
volledige herziening van het orgel : 47.200 fr.

De kerkfabriek nam geen beslissing.

3 okt. 1965 - Het prijsvoorstel van orgelbouwer Pels-D'Hondt (47.200fr.)
wordt aanvaard.

datum prospektie : juni 1975

Centrum HAACHT

Gemeente TILDONK

Parochiekerk Sint-Jan-Baptist

=====

Auteur instrument : Th.Smet, Duffel.

Bouwjaar : 1829

Transformaties : - eind 19e eeuw; auteur onbekend.

- 1968; Fa. A.Thunus, Malmédy.

INSTRUMENT

Dispositie

cornet	prest.8
bourdon	prest.4
fluyt	fluyt tr.
nazart	doublet
claron	viola (nieuw opschrift)
tromp.bas	tromp.sup.

manuaalomvang : C-f'''

geen pedaal

Pijpwerk

+ front : in 1968 integraal vernieuwd; fabriekspijpwerk van hoog tingealte.

+ binnenpijpwerk :

- houten pijpen : de voeten zijn in een zachtere houtsoort dan het corpus vervaardigd en zijn vermolmd; enkele houten pijpen zijn met witte plastic-lijm overgoten (1968).
- het metalen pijpwerk is van hoog loodgehalte.

cornet : 5 koren; overal werden stemsleuven ingetrokken;

8'-koor = gedekt, met verschuifbare hoeden;

de overige koren zijn van wijde fluitmensuur.

prestant 8 : op de windlade staan 33 oude pijpen, de overige (nieuwe) staan in het front.

prestant 4 : 46 pijpen (oud) op de lade, de rest in het front (nieuw).

bourdon 8 : laagste oktaaf in hout, terzijde geplaatst; de rest

(metalen) op de lade; gedekt met verschuifbare hoeden.

fluit travers : origineel; alleen diskant; fluitachtig geïntoneerde

prestant (niet overblazend); enge mensuur, smal gelabieerd.

roerfluit 4 : in de bas gedekt met hoeden, verder roergedekten en

de 35 kleinste zijn roergedekten in flesvorm; de roergedekten

(midentessituur, aan één zijde) zijn niet homogeen van

samenstelling (enkele zijn verwisseld of er werden enige

oudere pijpen bijgeplaatst); aan andere zijde : normaal.

doublette : prestantmensuur.

nazard : in laagste oktaaf gedekt met hoeden; verder roergedekten in

flesvorm; de 12 kleinste zijn conische open pijpen.

viola : pijpwerk uit de 2° helft van de 19° eeuw; van in origine was

deze plaats voor een later te plaatsen fournitue gereserveerd,

doch dit spel werd nooit geplaatst.

clairon : baskant; bekers met blikken onderstukken en loden bovenstukken;

nootvormige koppen; tamelijk smalle lepels.

trompet : id. van faktuur als clairon; de kleinste hebben een iets

hoger tingehalte.

Windlade

- gedeelde lade.

- onderaan beplakt met perkament; er is doorspraak.

- inscriptie in de ventielkast (rechts) :

" Gemaecht "

1829

door my Teodorus Smet

Orgelmaeher te

Duffel

Klaviatuur

- ingebouwd aan de prospektzijde.

- het klavier is niet meer het originele (alleen het raam is misschien nog oud).

- wellicht was er in origine een klein kistpedaal (ca.1 okt.): de klavieropening in de voet van de kast is nog aanwezig.

Traktuur

- + toetstraktuur : origineel wellenbord met eiken wellen;
de abstrakten zijn vermoedelijk vernieuwd.
- + registertraktuur : origineel; met houten registerwalsen.

Windvoorziening

- nieuwe magazijnbalg.
- er werd een kompresneur bijgeplaatst in de voet van de kast.

ORGELKAST

- 8'-kast in klassieke stijl.
- in de rugwand is een paneel verwijderd : het ligt thans boven de loopplank.
- de stijlen en regels zijn in eik, de panelen in een zachtere houtsoort; het geheel is met eikimitatie beschilderd.

ARCHIVALIA

'Register van de Kerkfabriek' (op de pastorie bewaard)
" Herstelling aan het orgel.

Verder werd er beslist de herstelling te doen aan het orgel, die hoogdringend lijkt. De vijf grote pijpen, die in lood zijn zakken door hun gewicht ineens. Ze moeten door tinnen vervangen worden.

Kerkeraad 1 jan.1939

Borstleuning van het dokzaal.

Er werd beslist aan beeldhouwer Edouard Schools van Mechelen, Kape straat, 55 opdracht te geven de borstleuning van het dokzaal te vernieuwen tegen 60 fr. per palmet zodat het werk 2880 fr.zou kosten.

Kerkfabriek 7 maart 1937. "

BIBLIOGRAFIE

'De Praestant', XVIII^ojg.(1969), p.19 : rubriek "orgelinhuldigingen"
"Tildonk, december '68.
Orgelbouwer : Fa. A.Thunus, Malmédy.

restauratie.

systeem : mechanisch, 1 klav.

(volgt dispositieopgave).

HUIDIGE TOESTAND

instrument : in verval

meubel : in verval

onderhoud : geen meer

datum prospectie : januari 1976